

681374

NICOLAE POP.

SĂDIREA ȘI CULTIVAREA VIEI.

Balázsfalva—Blaj, 1908.

Tipografia Seminariului Arhidiecezan.

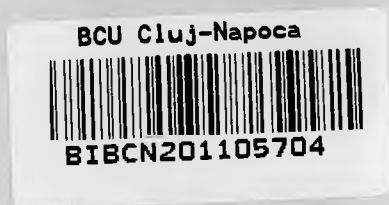
Prețul : 2 cor.

□ SĂDIREA □
și
CULTIVAREA VIEI

DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NICOLAE POP
PROFESOR.

BALÁZSFALVA (BLAJ) 1908.

Tipografia Seminarială.

681374

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prefață.

Lipsa desăvârșită a unei cărți bune în limba românească, care să slujască de povățuitor fidel tuturor cultivătorilor de vii, dar mai ales poporului nostru știutor de carte, care să le arăte și învețe toate lucrurile, ce poștește cultura nouă și schimbată a viilor moderne, mai departe cunoașterea morburilor celor mai înșămnate, și a inimicilor viei, cum și folosirea mijloacelor celor mai potrivite de apărare în contra acestora, m'au îndemnat la scrierea acestei cărți.

Pentru a fi sigur de reușita deplină a lucrării mele de o parte, iar de altă parte, pentru a o putea tipări, la ce mai ales, că cartea conține atâtea ilustrațiuni, se cer foarte multe spese materiale, am supus cartea de față *censurei celui mai înalt și mai competent for din țară, Înaltului minister reg. ung. de agricultură*, cerându-i tot odată și binevoitorul sprijin material întru acoperirea multor spese.

Înaltul minister a binevoit a asculta cererea mea și a supus lucrarea de față censurei organelor sale de specialitate, *cari au declarat-o de reușită și bună, va să zică, lucrată după celea mai raționale și mai practice metode de cultivare ce se observă în țara noastră întreagă.*

În urma acestora Înaltul minister reg. ung. de agricultură, *pentru recunoașterea nizuințelor mele* întru promovarea cultivărei, reconstruirii și a sădirii de vii nouă la poporul nostru, prin înalta scriptă ministerială Nr. 72755—VIII—1. 1907. a binevoit a-mi acorda o remunerațiune de 800. coroane.

Pentru acest înalt sprijin și remunerațiune, îmi țin de datorință a exprima și pe aceasta cale Inaltului minister reg. ung. de agricultură profunda mea mulțămită.

Precând am convingerea și mângăerea sufletească, că pun în mâna cultivătorilor români de vii, un conducător fidel în toate lucrurile, ce se poftesc la cultivarea rațională și modernă a viilor, prin ce voi contribui cât de cât la ridicarea bunei stări materiale a poporului nostru, îi rog pe toți, ca să nu fiu judecat, întru cât n'am reușit a numi cu termini românești cunoscuți pretutindena toate părțile și lucrările viei, cum și a strugurilor ș. a.

Cauza la aceasta nu sunt eu, ci lipsa aceloră în limba românească și la poporul nostru.

Toate cercetările și nizuințele mele de mai mulți ani, cum și comunicările persoanelor mai însemnate din deosebite ținuturi, de a afla unii termini românești potriviți și pricepuți de toți mi-au rămas zădarnice.

Le voi fi foarte recunoscător tuturor aceloră, cari de aci încolo îmi vor împărtași termini și numiri mai potrivite pe cari le voi folosi la a doua edițiune eventuală.

Întroducere.

Țara noastră este o țară agricolă. Ea și-a acoperit în trecut și-și va acoperi mult timp și în venitor, cea mai mare parte a cheltuelilor sale din produsele pământului ei bine-cuvântat și dăruit de D-zeu cu mană cerească, care face să crească și să rodească îmbelșugat, tot ce se samănă și se cultivează în'trânsul.

Între produsele cele mai de frunte, cari erau fala și co-moara nesăcată a țării noastre, între ramii cei mai proven-tuoși de economie a unei părți însămnate din locuitorii ei a fost fără îndoială *vieritul*, care toamna umplea pungile țără-nilor și visteria statului.

Cu timpurile acestea bune și fericite ne putem lăuda numai până la anul 1890. În anul acesta după raportul oficial al ministrului reg. ung. de agricultură rezultatul culesului a fost de 3 $\frac{1}{2}$ milioane hectolitre, iar de aicea în colo, tot mai puțin.

Cu anul acesta bucuria și veselia vierilor nostri înceată și griji întristătoare le copleșește sufletul. Speranța lor, că morburile, ce s'au ivit în vii pe unele locuri, împuținând și scăzind culesul în anul următor 1891, la ei nu ar fi, dispare cu totul, iar locul ei l'a cuprins desperarea de a mai ajunge timpurile fericite, de a-și putea acoperi cu puțină trudă și cheltueli din un petec de loc, toate cheltuelile caznice de peste an.

Au auzit și cetit ei, că în țările vecine pier viile, se uscă, o goangă le sugă rădăcinile și un burete le uscă și pârlește frunzele. Nu voiau însă să creadă, că acel rău, acel năcaz, s'a străplântat și ajuns și la noi, de aceea numai foarte puțini s'au folosit de mijloacele de apărare, ce le folosiau țerile vecine. În anul acesta însă li-s'au deschis ochii, convingându-se, că în aceea osândă sunt și ei, ca și vecinii lor.

Filoxera (*Phylloxera vastatrix*) este un insect, o gonguță, un parazit așa de mic, încât nici nu se poate vedea cu ochii liberi, ci numai cu microscopul. Ea se sporește în chip înfricoșat, în cât reproducerea ei se întâmplă nu numai prin ouă fructificate ci și prin ouă nefructificate, adecă animalul după ce a ajuns anumită mărime fără a se împărăchea depune ouă din cari în scurt timp se nasc animale depline.

O femeiușcă, dă naștere de primăvara până toamna la 10. generațiuni. Ea depune de o dată sute și mii de ouă. Să zicem însă, că ouă numai 500. ouă, din cari după 8. zile ies pui. Acestia în scurt timp produc și ei alți pui. Să zicem, că din acestia numai 200. ajung să scoată pui, fiește care câte 500. Avem deci în generațiunea a doua nu mai puțin ca 100,000. Din acestia să ajungă numai a cincia parte până la ouat, adecă 20,000. Dacă acestia vor oua fiește care câte 500. ouă în generațiunea a treia vor fi 100,00000. Continuând cu calculul până la generațiunea a 10-a ajungem la un număr înspăimântător din o singură femeiușcă, deși am luat numărul cel mai mic de ouă, ce depune o femeiușcă.

Filoxera trăiește peste vară în pământ pe rădăcinile celea subțiri ale vițelor și pe frunzele Ripariei (în formă de gogoasă) hrânindu-se cu sucul acelora, pe care îl suga cu gura ei ascuțită, ca a țințarului, cari apoi să putrezesc și vița piere, se uscă.

De cătră toamnă le cresc aripi, ca la unele furnici, ies afară din pământ și zboară mai departe în viia vecină, sau în hotarul comunei vecine, sau cine știe unde. Aflând aici vie, se așază pe butucul sau trupina viței și pe parii aceleia, se vără în crepăturile scoarței de pe butuc și pari și aci își depune ouăle și apoi piere. Primăvara din ouăle acestea ies pui, cari se trag în pământ la rădăcinile viței, unde își continuă sporirea neamului și devastarea viei.

Patria ei veche este *America*. Acolo încă trăiește pe rădăcinile și frunzele viței, dar aceleia nu-i strică. Din *America-Nordică* s'a străplântat prin inportarea de viță americană în

Frânciã. Aici a început a devasta, însă la început n'au știut ce-i cauza nimicirii viilor. Pe urmă a descoperit'o profesorul *Iules Planchon*, *Gaston Bazille* și *Felix Sahut* la 15. Iuliu 1868. în hotarul comunei St. Rémy (despărțământul Buches-du-Rhône). Din Frânciã apoi s'a lătit în toată Europa, necruțindu-ne nici pe noi. În țara noastră s'a aflat mai întâiu în viile orașului Páncsova (Panciova) la anul 1875.

Peronospora (*Peronospora viticola*). Ea este un burete, (mucezală) care își înfige rădăcinile în părțile verzi ale viței, în frunze, lugini și struguri. Ea se sporește așa, că sămânța ei ca pulverea numită *sporă*, o duce vântul pe fața frunzei, se leagă de ea și ajutată de umezeală și căldura soarelui, se desvoaltă, iar de desubt se înmulțesc sporele în formă de praf de zăhar, care praf dus de vânt, atacă alte părți verzi ale viei, sugând din acelea tot sucul.

Deci urmarea e, că frunzele se uscă, luginii și strugurii nu se desvoaltă, ba de multe ori și acestia se uscă și cad. Sporele ei se arată prin Mai și Iunie, când temperatura se ridică la 20⁰—26⁰. Urmele ei înfricoșate însă nu se arată până în Iulie și August, când temperatura se ridică peste 28⁰ căldură, Ea se observă mai bine pe partea de desubt a frunzei, în formă de *zăhar alb* presărat. Puțin timp după aceasta, locul corespunzător d'asupra frunzei se îngălbinește, se roșește, se uscă apoi se găurește.

Fiind ea un feliu de burete, și fiindcă bureților le place vara ploioasă; în verile ploioase și călduroase devastează mai înfricoșat.

Locul, unde s'a desvoltat mai întâiu peronospora și de unde și-a luat începutul, apriat nu să știe. În țara noastră și-a arătat puterea mai întâiu în viile orașului Medgyes—(*Medias*) ce se află pe țârmurul stâng al râulețului Nagy-Küküllő—(Târnavei mari) în vara anului 1880. În timp de 10 ani după aceasta viile din întreaga țara au fost ajunse de acest flagel.

Filoxera și peronospora deși se unesc în acțiunea lor distructivă, încât ne pustiesc viile, totuși după felii și capacitatea lor de a pustii se deosebesc una de alta, încât filoxera nu poate pustii decât numai unele vii d. es. viile sădite în

pământ argilos, trândos (lut); iar peronospora deși fără a ne apăra în contra ei le poate pustii pe toate viile indigene (europene), dacă însă le stropim cu mixtura bordoleză corăspunzătoare și la timpul potrivit, atunci stricăciunea ei e neînșămnată.

Cine a avut ocaziune să viziteze colinele cultivate cu vii a unei comune harnice, înainte de a fi bântuite de filoxeră și peronosporă și o va face aceasta și după aceea, va rămânea încremenit de privesiștea, ce i-o ofere acum acelea coline.

A fost de ajuns 2—5. ani, ca fața acelor coline să se schimbe cu totul. Locul vișelor încărcate cu struguri este părăsit, înmoinit cu totul, sau înlocuit cu crumpene, napi fasole ș. a. Numai câte un butuc uscat, ori câte un luger subțire și amarât, câte un persec sau gutuiiu pe mezuină între vecini mai spun, că aici au fost cândva vii.

Și mai posomorâtă ne va fi icoana, ce ni-o prezintă starea materială a locuitorilor acelei comune, sau ținut. Toți au sărăcit până la unul, ba o parte mare a ajuns la sapă de lemn și iau sârmanii lumea în cap, spre a câștiga pâinea copiilor.

Aceasta se esplică ușor. Viile erau pentru țărani nostri izvorul sigur și nesăcat de bani. Ei nu consumau de cât numai o parte neînșămnată din productul viei, cealaltă o vindeau pe bani, cu cari își acoperiau toate lipsele, pe cari din alți rami de economie nu le puteau acoperi. Săcând însă acest izvor, dau îndărăpt și sărăcesc pe zi ce merge.

Câtă daună a adus țerei noastre acești doi inimi ai viilor și prin urmare, ce mare sărăcie de odată între popor, ne vom convinge, dacă vom ceti: *Raportul ministrului nostru reg. ung. de agricultură din 1893* despre rezultatul culesului din întreagă țara în anul 1892. Mă provoc anume la acest raport, din cari mai evident iasă la iveală daunele cauzate de acești inimi, dar mai ales de peronosporă.

În acest raport aflăm: în 1892 erau în întreagă țara cam 300,000 jugh. catast. cultivate cu vii ne atăcate de filoxeră cari erau în deplină putere de producere. Mai erau apoi cam

100,000 jugh. catast. atăcate de filoxeră, dar cari totuși mai dau ceva cules.

Cu toate acestea celea 400.000 jugh. catast. abia au dat un cules de 800.000 hl.

Acum dacă nu vom socoti pe acelea 100,000 jughere filoxerate, ci numai pe celea 300,000. nefiloxerate, adecă sănătoase, totuși nu să vin pe jugher nici 3. hl. va să zică nici 30. vedre.

Acestea le-am amintit mai mult pentru aceia, cari își au încă viile, ca să nu întrelase nimica întru apărarea lor cu mijloacele, ce ne stau la dispozițiune. Cei lalți preste cari au trecut însă furia dușmanului, răpindu-le frumoasele lor vii, au să se gândească, cum să și-le facă din nou, ca să-și mai ușureze greul vieții.

O parte însămnată din înțeligița țerei și-au reconstruit din nou viile nimicite și le reconstruesc pe întrecute, cu atât mai vârtos, că în scopul acesta însuși statul stă în ajutor fieștecăruia, acordându-i împrumuturi foarte favorabile de la banca din Budapest »*Magyar ágrár és Járadek*«, și anume: *în timp de cinci ani va să zică, până ce viaa nouă este în deplină putere de producere, debitorul nu trebuie să plătească nici interese, nici capital, iar de aicea în colo, au să plătească în tot anul o părțică din capital și interese 5%*. Imprumaturile acestea le exoperează inspectorii cercuali de vierit, denumiți și plătiți din partea statului, cari ca specialiști sunt obligați din oficiu a sta în ajutor cu șfatul și fapta, și a da toate îndrumările de lipsă, celor cari voiesc ași reconstrui viile nimicite și ași sădi vii nouă. De aceștia în țara întreagă sunt 25, va să zică, țara întreagă e împărțită în 25. inspectorate și anume: 1. Budapest (*Rottenbiller utca bla*), 2. Szekzárd, 3. Pécs, 4. Csáktornya, 5. Tapolca, 6. Pápa, 7. Sopron, 8. Pozsony, 9. Nyitra, 10. Ba'assa-Gyarmat, 11. Eger, 12. Miskolc, 13. Tarcal, 14. Beregszász, 15. Szatmár, 16. Szilágy-Somlyó, 17. Bihar, Diószeg, 18. Ménes, 19. Fehértemplom, 20. Kerskemét, 21. Debrecen, 22. Szabadka, 23. Nagy-Enyed, 24. Dicső-Szent-Márton, 25. Maros-Vásárhely.

Cea mai mare parte a țărenilor însă stă morțiș, parte că nu are capital, parte că nu sunt introduși în noua metodă a sădirii și cultivării viilor nouă.

Impinși însă de lipsă, pe unele locuri încep a se mișca și țăranii și ași reconștrui viile și a le tracta după cerință.

În multe locuri însă le reconștruesc tot după moda veche, ceea ce în loc să le ușureze traiul, li-l va mai îngreuna, băgânduși capul în datorii nouă, fără de a le putea replăti cândva din via sa, care poate, când ar trebui să producă, va fi nimicită de filoxeră și peronosporă, care știe bunul Dzeu mai avea vor sfirșit.

Avem însă mijloace sigure de a ne apăra în contra lor, și anume: în contra peronosporei prin *stropirea viei cu mixturu de bordeaux* (bordo) și în contra *filoxerei* prin *altoi* (viță de a noastă altoită în americană), și mai departe *prin tractarea viilor cu disfid de cărbune*, dacă viia e sădită în un pământ acomodat acestui tractament: *nici prea încheșat, cum e pământul argilos, lutos în care disulfidul prefăcut în gaz nu poate străbate la rădăcinile viței, nici prea rar, puhab, ori petros, încât disulfidul prefăcut în gaz ori vapori, să se împrăștie în aer, în loc de a se împrăștia în pământ la rădăcinile viței.*

Spre a îndemna și spre a înlesni poporului nostru țăran reconștruirea viilor nimicite, și sădirea de vii nouă după cum am amintit și în *Prefață*, m'am hotărât a scrie opșorul acesta, *tractând după putință toate lucrurile viei în ordine, după cum să succed ele unele pe altele.* Lucrul acesta l'am aflat de foarte potrivit și lesnicios pentru cultivătorul de vii, încât, când va avea să îndeplinească cutare lucru în viia sa nu va trăbui, să răsfoiască cartea întreagă, ci se va uita numai la cuprins, la urma cărții, cari îi va arăta locul și pagina, unde e descris, ceea ce trebuie să facă. În expunerea și descrierea acestor lucruri, pe lângă experiența de vier practic, am urmat povețele date pentru sădirea, cultivarea și apărarea viilor, de forul cel mai competent, de Ministeriul reg. ung. de agricultură, culese dela specialiști, și edate în mai multe broșuri, de când pri-

mejdia ni-a venit pe cap, până în prezent, dar mai ales cea din broșura: »*Utmutatás a szőlőművelésre*» carea mi-a servit de directivă și ale altor bărbați de specialitate dela noi și airea.

1. Poziția locului potrivit pentru vie.

Când facem o vie nouă, în un loc sau hotar, ori ținut, unde nu au mai fost vii, dacă dorim, și cine nu dorește și așteaptă, ca munca și speșele lui să fie răsplătite cât de îmbelșugat, trebuie să ținem samă de următoarele condițiuni:

a) Cel mai avantajios loc pentru cultivarea viei este *podciul*, sau *platoul* ridicat cu clima nici uscată nici umedă, și *colina*, *dealul* sau *coasta* plecată cu virful spre *miază noapte* și cu fața spre mează zi (*depe asemenea platouri și zăpada se topește primăvara mai curând prin urmare și pământul mai curând se încălzește*;) cu împrejurime liberă sau deschisă. Va să zică locul destinat de vie să nu fie o așazătură, să nu fie încunjurat de păduri, nici de bălți sau lacuri, ori în apropiere imediată de râuri mari.

Viia cu astfeliu de pozițiune este scutită de multe calamități. Este scutită de vânturile reci de miază-noapte, de prea multele ploii, grindină, neguri și umezeală, ce domnește în împrejurimea pădurilor și locurilor apătoase, cari sunt peste măsură păgubitoare atât creșterei și desvoltării viței ca plantă, dar mai ales strugurilor, cari în astfeliu de ținuturi și sub astfeliu de influințe climatorice sunt expuși la o mulțime de morburi, și sau nu se desvoaltă, sau nu se coc de ajuns, sau se putrezesc, de cumva au apucat să scape de grindină.

Sunt scutite mai departe viile cu astfel de poziție de înghețurile și brumele târzie de primăvară și de cea timpurie de toamnă, cari foarte des cercetează locurile așezate și umede din apropierea pădurilor și locurilor apătoase: Pădurile multe și mari, hânsurile, moinele și alte locuri părăsite nu sunt bune în apropierea viilor pe lângă cea expuse, și din cauze, că acestea sunt culcușurile vulpilor, vespilor, graurilor, mierlelor și altor paseri, de cari nu ne putem apăra, de când încep

strugurii a se coace până la cules. Pe lângă acestea mai ales primăvara, o mulțime de *omide*, *gândaci* și alte insecte, năvălesc și rod frunzele și lugerii tineri ai vițelor, fără de a ne putea apăra în vre-un chip în contra lor.

b) Dacă nu avem colină, coastă sau deal cu fața către miază zi. putem sădi vie și pe colină cu fața *cătră răsărit* ori *apus*, cari încă sunt potrivite de și nu în așa măsură, ca celea cu fața către miază zi. Între acestea două *mai potrivită este colina cu fața cătră apus ori apus miază-zi*, ca cela cu fața către răsărit ori răsărit miază-zi.

În toate acestea cazuri, viile sunt mai expuse ca în cazul cel dintâiu și anume: celea cu fața către răsărit ori răsărit miază-zi sufer foarte des de bruma și înghețul de primăvară din cauză, că soarele cât ce se ivește își îndreaptă razele pe ele și le desghiață ori desmurte înainte de a se fi încălzit aerul în atmosferă într'o formă; iar celea cu fața către apus ori apus miază-zi sunt expuse tempestăților de vară, cari la noi vin mai ales din acelea părți.

c) Locul cu *înclinațiunea cătră miază-zi și cu fața cătră miază-noapte*, ca mai puțin ajuns de soare este mai umed și mai rece, ca celea de mai înainte, prin urmare este mai puțin sau chiar de loc acomodat pentru vie.

d) Vii să se cultiveze neapărat în ținuturi impopo ate, cu drumuri bune și în apropierea orașelor, pentru că aici se află mai curând lucrători; unde-s drumuri bune comunicațiunea încă e mai ușoară, și cu cât suntem lângă un oraș mai mare, cu atâta ne putem valora mai bine ori ce produse, dar mai ales strugurii și vinul.

e) Cu cât fața unei coaste ori coline este mai țepișe, cu atâta o ajunge soarele mai bine și prin urmare și strugurii se coc mai bine. Cu toate acestea coastele prea țepișe nu sunt acomodate pentru vie, din cauze, că căratul parilor și al gunoiului este foarte anevoios. Pe lângă acestea ploile rezezi și torențiali de vară spală și duc tot gunoiul din vie, de multe ori cu pământ și viță cu tot.

După praxa vierilor experți, înclinațiunea colinei sau coastei (cari nu sunt alta de cât tot atâtea planuri plecate)

pe care voim, să o sădim cu vie nu e iertat, să fie mai mică de 5. grade și mai mare de 30. grade.

Cel mai potrivit loc de vie este platoul, coasta ori colina cu fața cătră miază-zi și înclinațiune de 5—20°.

2. Examinarea pământului potrivit pentru prosperarea viei.

Economul cu minte înainte de a sămăna prima oară un loc, se informează ori chiar îi examinează solul, și numai dupăce s'a convins despre substanța lui purcede la sămănarea lui cu grăunțe, cari prosperează în acel sol, altcum ar cădea în greșala de a sămăna în locul potrivit pentru săcară, grâu și întors, în cari cazuri nu poate fi vorba de profit, ci de pagubă. Examinarea solului este condițiune indispensabilă, mai ales însă atunci, când e vorbă să sădim în el vie, de o parte, pentru că via nu ține numai un an, va să zică greșala din anul acesta, să o pot îndrepta în anul venitor, iar de altă parte, speșele sădinei unei vii încă sunt cu mult mai mari ca speșele avute cu sămănarea acelu loc cu ori ce grăunțe.

La examinarea solului din locul ce voim a-l sădi cu vie trebuie să avem în vedere următoarele:

a) *afunzimea stratului sau păturei roditoare.*

b) *natura lui,*

c) *umiditatea lui,*

d) *și cuantul de var ce conține,*

a) Numai acela teren e potrivit pentru vie, care are un strat sau o pătură, ce o putem lucra cu unelte economice de cel puțin 60. cm.

b) e compus din elemente corăspunzătoare creșterei și prosperării viței de vie,

c) care are o umezeală corăspunzătoare, dar nu conține apă sau nu e jilav, și

d) care conține o cantitate *corăspunzătoare de var*, care în mică măsură e necesar pentru vie.

De cumva locul sau o parte, unde voim să sădim vie e jilav (roghinos) înainte de al sădi cu vie, îl svântăm, va să zică, scurgem apa din el cu ajutoriul tuburilor arse de pământ (olane) sau prin drenaj.

Svântarea terenului prin drenare se face așa, că procurăm tuburile arse de pe la țiglării de specialitate de lungime și lărgime corăspunzătoare cuantului de apă și le așezăm întrun șanț îngust și afund de 1—160. cm. cu capetele unul într'altul cât ține terenul jilav. Șanțul se înțelege, că apoi se acopere și umple cu pământ. Apa se va trage în scocurile sau tuburile aplicate pe fundul șanțului și se va scurge la locul potrivit. În cazuri de acestea, dacă cineva nu știe isprăvi lucrul acesta, să ceară ajutoriul ministeriului reg. ung. de agricultură, care cu toată securitatea îi va veni în ajutor prin vreunul din oficiile de ingineri idili din Budapest, Arad, Debrecen, Brassó ori NagyEnyed.

La examinarea solului în ce privește mai ales cantitatea de var din locul ce voim să-l sădim cu vie purcedem astfel: săpăm 3. groape afunde de 70—100 cm. și lat de 30—50 cm. una la capul din sus al locului alta la mijloc și alta la capul din jos și luăm atât din pământul cel de asupra, cât și din cel de desubt al celor 3 groapi ca un chilogram va să zică din acel pământ, unde ajung cele 2 capete ale altoiului, (rădăcinile americanei, portaltoiului și capetul nobil sau altoiul).

Examinând pământul scos din acestea gropi ne vom convinge, că solul de ce natură și conținut este: *argilos* (de culoare roșietică ori galbină) *arenos*, *petros*, *humos* sau un fel de *amestecătură* din mai multe elemente, de culoare galbină și amestecat cu bucățele de sarea mâței, (cretă) care ocură mai des în patria noastră în colinele cultivate cu vii și despre cantitatea de var.

Dacă noi nu suntem în stare a constata numărul procentelor din un fel sau altul de pământ, ce ocură în solul de sub examinare nici procentele de var, ne adresăm cătră un specialist. Cei mai competenți specialiști în aceasta materie sunt fără îndoială înșpectorii cercuali de vierit. Altcum constatarea cantității de var din ori ce sol, o săvârșește gratuit pentru ori cine: Stațiunea geologică a institutului ampeologic din Budapest, dacă i-se trimete cam 1 chilogram de pământ după cum am arătat.

Cunoașterea solului este neapărat de lipsă, pentru că de la aceasta atârnă succesul muncii noastre, atât în cantitate, cât mai ales în calitate, din următoarele motive: celea mai multe vii nouă se fac azi cu viță altoită, adică viță de a noastră altoită în viță americană, pe care nu o nimicește filoxera și care numai așa prosperează, dacă solul va întruni condițiunile de lipsă la aceea.

După ce sunt unii contrari ai viței altoite în americană din motive, că vinul provenit din acestea vii, nu ar avea gustul și aroama vinurilor din vița europeană (nealtoită) și ar mai voi să continue cultivarea viilor vechi prin tractarea aceloră cu disulfid de cărbune; acest tratament deși de loc nu li-l recomand, ca munca și spesele lor să nu le fie spre prea mare pagubă, accentuez: ca *nu tot solul* e acomodat pentru a ne apăra viia de filoxeră cu disulfid de cărbune și anume:

a) *nu e acomodat solul peste măsură argilos, lutos și prea trândos sau clicos, dacă e tot odată și prea jilav, pentru că* în cazul acesta disulfidul prefăcut în vapori, nu poate străbate cu ușurință la toate rădăcinile viței spre a impuțina filoxera de pe acelea, și

b) *Solul peste măsură rar, afânat, pospăios sau pufăios petros și uscat* încă nu e corăspunzător la apărarea cu disulfid pentru că disulfidul prefăcut în abori sau vapori în loc să străbată la rădăcinile viței, iasă afară, la liber și se pierde în aer, fără nici un folos.

Dincontră sol potrivit pentru apărarea viilor cu disulfid de cărbune e *solul mijlociu*, care nu e prea *argilos-trândos sau clicos* și sbicit. Viia nealtoită, sădită în astfel de sol se poate susține prin tractarea ei cu disulfid de cărbune, dacă tractarea se face la timpul potrivit și cum se cade, adică: toamna îndată după cules cam cu 10—12 zile înainte de îngropat, sau cu 10—12 zile după îngropat, sau primăvara înainte de a începe a da sau a porni.

Dintre multele specii de viță americană, cu cari s'a făcut experiență în diversele ținuturi ale patriei noastre, 3. speciile au dat rezultatul cel mai bun și prin urmare sunt mai potrivite.

Acestea sunt: *Riparia portalis*, *Vitis solonis* și *Rupestris monticola*.

Dar nici acestea nu sunt potrivite pentru ori ce sol (loc.)

Riparia portalis, iubește solul de mijloc umed, puțin trândos, lutos, fie roșietic, fie brunet, fie fieros și puțin văros (varul însă să nu treacă peste 10—15%).

Vitas solonis, suferă un sol mai umed și mai văros ca riparia.

Rupestris monticola, iubește un sol petros și puțin uscăcios.

Înșușirile acestor trei felii de vițe americane potrivite pentru solul patriei noastre sunt:

1. *Riparia portalis* se înrădăcinează ușor și bine, partea nobilă altuită încă se nutrește bine și contrastă mai bine înghieturilor ca *Rupestrisul*.

2. *Rupestris monticola* are aceleași însușiri cu riparia cu excepția, că e mai simțitoare față de înghieturi și dă lăstari mulți din trupină. Altoii făcuți în *Rupestris* aduc rod mai puțin, ca cei făcuți în *Riparia*. În pământuri pietroase și cu pătură roditoare mai mică, precum și în poziții mai uscăcioase *Rupestrisul* vegetează bine.

3. *Solonis*, înrădăcinarea ei e mai anevoioasă, și succesul altoilor e mai mic, și mai puțin rezistă pustiirii filoxerei, ca cele de mai sus.

Nu putem face destul de atenți pe proprietarii de vii, ca cu ocaziunea procurării vițelor americane, să fie cu foarte mare precauțiune și să nu-și sădească orice viță reclamată de bună prin jurnale ci numai din soiurile aci pertractate cari — sub diferite condițiuni ale pământului ce poftesc — până acum au dat cele mai bune rezultate și în viile (pepineriile) statului.

Iată dar pentru ce trebuie, să cerem sfatul și îndrumările unui specialist asupra conținutului solului, terenului, ce voim al sădi cu vie.

Aceasta e de lipsă și când sădim vie cu viță nealtoită, pentru-că e dovedit prin experiență, că și dela cualitatea solului atârnă fineța și aroama vinului.

3. Pregătirea locului pentru sădirea viei.

Când facem o vie nouă pe un loc, unde n'au mai fost vii, grija cea dintâiă trebuie să ne fie, ca să avem:

a) *Căi de ajuns și corăspunzătoare.*

Chemarea căilor este de oparte, ca fieștecare proprietar de vie să-și poată cără cu inlesnire la via sa parii, gunoiul, ș. a. iar de altă parte, ca după povoaie apa să aibă unde să se adune și conducă afară din vie.

Oamenii cu prindere nu se îndestulesc numai cu atâta, ci fac în jurul viilor șanțuri mari și afunde, unde să se adune apa, și la fiecare cotitură a drumului o groapă mare, pe care o podesc și blănuesc cu scânduri sau piatră, pentruca gunoiul mestecat cu pământ, ce-l spală apa după ploile repezi, ca cel mai prețios pământ gras, să nu se piardă.

Dupăce ne-am croit drumurile însemnându-le cu pociumbi, ne apucăm și le oblim, ca să fie fără curmături. La rigolat apoi ele rămân neatınse, cu excepțiunea coastelor și terenului, care ar conțineă ceva apă. La acest teren și drumurile se rigolează, ca apa din teren să se poată scurge în jos. Drumurile, cari merg în sus, rămân nerigolate. Asemenea locurile gropilor destinate pentru cuprinderea apei după ploi.

Cu aceasta ocaziune totodată oblim sau nivelăm întreg terenul, ce voim a-l sădi cu vie, dacă nu e într'o formă de oblu sau plan și s'ar află pe el ici, colea câte-o groapă sau dâlmuță. Dacă aceasta nu o-am face acum, ci numai după rigolare sau iugărire, am face un lucru rău și păgubitor, pentrucă acolo, unde a fost locul mai ridicat și stratul de pământ rigolat ar deveni mai gros, iar acolo, de unde am tras pământul, ca să oblim groapa, stratul s'ar subțîi. În chipul acesta vițele sădite în locul, unde au fost gropi, ajung în condițiuni mai bune și se desvoaltă cu mult mai bine, ca cele ce ajung în locul, unde a fost dâlmă, de unde s'a tras pământul în gropi, unde pătura roditoare sau rigolată a rămas mai subțire.

Alte ridicături, ce s'ar mai întâmplă cu ocaziunea rigolatului se oblesc cu lopata cu aceea ocaziune.

b) *Rigolare sau iugărire corăspunzătoare.*

Sub rigolare înțelegem întoarcerea pământului așa, că pământul cel de desubt, dela fund se vină de-asupra, la suprafață, iar cel dela suprafață, de-asupra să ajungă la fund, de desubt. Poporul îi zice la rigolare: *întoarcere, iugărit și desfundare.*

Scopul rigolării e întreit și anume:

a) rărirea sau afânarea de lipsă a solului, pământului ca acela să fie potrivit pentru înrădăcinarea viței sădite în el.

b) ca pătura de-asupra a pământului ca roditoare, să ajungă mai de desubt, în care au să se desvoalte și crească rădăcinile viței, și

c) ca bicașii, ori pietrile mai mari, rădăcinele, cuiburile de insecte, larvele ș. a. ce ar ieși la iveală, să se delătore și nimicească; pe cum și oblirea sau planizarea deplină a terenului, locului.

Dupăce însă vița americană, ca să se desvoalte și crească bine poștește un strat sau pătură roditoare de pământ în grosime de cel puțin 60. cm. (2 rânduri de arșeu), rigolarea nu e iertat, să se facă la o mai mică afunzime. Mai cu scop și mai siguri suntem de rezultat însă, când rigolarea se face la o afunzime de 70—80 cm. sau (de 3 rânduri de arșeu).

Având în vedere scopul întreit al rigolării sau iugăritului acela să-l urmăim întru toate: pământul să se sape de-a rândul și peste tot la aceeaș afunzime, și de o potrivă să se mărunțască, pietrile, rădăcinile ș. a. să se culeagă și delătore, feliurile deosebite de pământ, ce ies la iveală, să se mestece bine, ca acela să devină uniform; iar suprafața cât numai se poate să fie pretutindenea plană.

Abatere dela aceasta se face numai în cazul, când pătura inferioara a solului ar fi de o calitate mai slabă, ca cea de-asupra de ex. pietriș, ori de tot slab și nefructifer. Astfel de pământ nu e iertat să-l scoatem la suprafață, *ci numai îl scormonim și apoi îl lăsăm la locul lui, de desubt.*

Altcum acest sol, pământ numai în cazul acela e potrivit pentru vie, dacă pătura de-asupra, roditoare, are o grosime cel puțin de 50 cm.

Rigolarea sau iugăritul se îndeplinește sau cu puterea brațelor sau a plugului mânat cu vapor sau aceluși tras de vite.

De sine se înțelege, că cu plugul tras cu puterea vaporului nu se pot rigola decât terenurile plane și curățite de pietri ori rădăcini, pre când cu mâna ori și ce teren.

La toată întâmplarea rigolarea sau iugăritul făcut cu brațele, cu arșul ori hârlețul e mai bun, mai perfect, decât cel cu plugul cu abor, ori tras de vite, pentrucă pământul cu arșul îl putem întoarce mai bine, iar pietrile, rădăcinile, insectele, ș. a. toate ies la iveală și se pot delătură, pre când cu plugul nu.

De altă parte e drept, că cu plugul rigolarea se face și mai repede și costă și mai puțin.

Pe locul șes, rigolarea o putem începe de care parte voim. Pre coastă însă e mai potrivit să rigolăm sau curmeziș, sau dela poala coastei în sus, cătră vârf.

Rigolarea de sus în jos, e și mai anevoioasă și mai costisitoare, prelângă, că nu se poate îndeplini cum se recere.

Dacă teritorul, ce voim să-l rigolăm e șes, sau o colină puțin plecată, înainte de a-l rigola îl împărțim în postăți, fășii (parțele) egali, de câte 5—10 m. late Fig. 1. și apoi începem, rigolând o parțelă în sus și alta în jos, d. ex. cea cu număr fără soț în sus, cea cu număr cu soț în jos; tot asemenea urmăm și cu celelalte parțele pentruca șanțul gol rămas la capetul fieștecărei parțele să-l putem umplea ușor, cu pământul scos din șanțul părțelei vecine, vezi fig. 1. în care șanțurile părțelelor 1, 3, 5 și 7 se umplu, cu pământul aruncat din șanțurile părțelelor 2, 4, 6 și 8, dincontră șanțu-

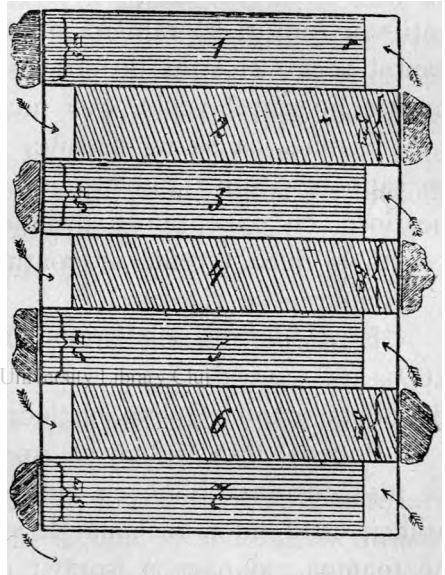

Fig. 1. Rigolarea locului.

rile 2, 4, 6 și 8 se umplu cu pământul scos din șanțurile parțelor 1, 3, 5 și 7.

În fine, dacă rigolăm cu plugul cu abor, ori cu cel tras de vite, trebuie să grijim, ca brezdele să fie cât se poate de înguste, căci numai așa se sfarmă bine pământul; iar la rigolatul cu arșeul (cazmaua). să grijim, că postățile să nu fie mai late de 1 m. (Dacă sunt mai late, șanțul gol în care se aruncă pământul din postate e mai departe și pământul e mai greu de a-l aruncă în el).

Sub nici o condițiune să nu lăsăm, ca păreții între postăți sau șanțuri se rămână nesăpați și numai să se huluie în șanțul vecin, ci strat de strat să se sape, și pământul să se arunce în șanțul vecin, căci numai așa va fi rigolare deplină.

E bine, ca să nu se uite, ca drumurile nici odată să nu se sape respective rigoleze, ci acelea se rămână întregi și neatînse, cu excepțiunea drumurilor, cari merg curmeziș pe coastă și dacă terenul ar conține ceva apă, în cari cazuri și drumurile se rigolează.

E drept, că rigolarea costă după împrejurări de la 100—160 cor. de iugăr catastral, cari bani trebuie să-i punem de odată, când rigolăm cu lucrători pe plată.

Poporul însă trebuie să isprăvească el acest lucru, cea ce nu-l costează bani, cu atât mai vâtos, că aceasta se face atunci, când nu e reclamat de alte lucruri economice, începând de toamna, după ce a isprăvit cu lucrul câmpului, până primăvara prin luna Martie.

Cu cât se va face rigolarea mai de timpuriu toamna sau iarna, cu atât mai bine, pentru că locul mort, ce am scos la suprafață, peste iarnă degeră și se face și el productiv, și săpătura întreagă se umple abundant cu apă de neauă și ploi.

Să ne ferim însă a rigolă atunci, când suprafața pământului e peste măsură înghiețată, pentru că bulgării înghiețati tare și cari ajung la fundul șanțului, se desghiață foarte târziu, prin ce tot solul se recește, ceea ce nu prieste viei.

Dacă nu se face rigolarea mai de timpuriu, să se facă cel puțin cu 6 săptămâni înainte de săditul viei, ca barem cât de cât să aibă pământul timp, să se așeze și îmbunătățească.

În urma morburilor, la cari sunt expuse viile de azi și a culturai la cari trebuie să le supunem, *nu este iertat a mai sădi vie în loc nerigolat*; pentrucă nu numai vița americană, altoită ci și cea europeană numai așa se prinde cu rezultat bun, dacă are un strat de pământ fructifer, de cel puțin 60 cm., mai siguri însă suntem de rezultat, dacă rigolarea s'a făcut la afunzime de 70—80 cm. adecă de 3 rânduri de arșeu. Aceasta însă se recere neapărat atunci, când va trebui, să ne apărăm via de filoxeră prin injecțiuni de disulfid de cărbune. Să nu se uite însă niciodată a gunoi bine locul înainte de rigolare. În pământuri mai sărace e bine, dacă cu rigolarea deodată dăm locului și o gunoie fundamentală, adecă în fiecare șanț, la adâncime de 45—50 cm. dăm câte un strat de gunoiu bine putred, când apoi șanțul s'a umplut de jumătate îi mai dăm un strat de gunoiu, peste care apoi urmează pământ, până se umple șanțul.

4. Folosirea pietrilor ce scoatem din terenul rigolat.

Cu ocaziunea desfundării sau rigolării locului în unele ținuturi se află și ies la iveală bolovani mai mari sau mai mici. Pietrile acestea ne pot face mare serviciu.

Celea mai mari se folosesc la întărirea locului, unde are aplicare a lunecă și a se surpă, la oblierea și întărirea drumurilor și a șanțurilor din jurul viei, cum și la edificarea bazenelor (gropilor) din colțurile căilor, unde să se poată sprijini și prinde noroiul cel scump, ce-l mână povoaietele.

Pe celea ce prisosesc, le adunăm grămadă în o parte mai ferită a viei d. ex. în mezuină, unde pot rămâne până avem trebuința de ele.

Pietrile sau bicașii de mărimea pumnului mai ales, dacă se poate prevedea, că acelea cu timpul se vor sfărma și măcina, pot să rămână în pământ și după rigolare.

5. Curățirea și netezirea locului rigolat.

De multeori suprafața locului de vie nu e chiar plană, ci diformată, formându-se și prin rigolare ici, coela ridicături

și așezături, acestea pre lângă, că nu sunt frumoase sunt și în paguba proprietarului, încât prin acestea unele vițe via mai sus, iar altele mai jos, prin urmare în diferite condiții de desvoltare, cece are influință și asupra culesului. Ca să scăpăm de aceasta inconveniență, dupăce am curățit pietrile și butucii ș. a. de pe loc, cu o lopată îl planizăm sau netezim, ca să nu se observe pe fața lui nici o ridicătură, groapă sau curmătură.

6. Fixarea depărtării rândurilor și a vițelor, buciurilor, butucilor, trupinilor ori buturelor.

Înainte de a începe sădirea viei trebuie, să satorim direcțiunea și depărtarea rândurilor unul dela altul și a vițelor buciurilor, trupinilor ori buturelor între sine.

Poporul nostru în general, până acum n'a ținut samă de aceasta cerință esențială la sădirea viei ci a sădit'o fiecare cum l'a tăiat capul.

Unii au sădit vie ce e drept în rânduri paralele la anumită distanță de și nu egală, dar totuși în rânduri. De distanță egală între vițe, de loc n'au ținut samă. Alții nici aceasta n'au băgat-o în samă, ci au sădit'o fără nici o regulă, ca cucuruzul, cece se poate vedea la viile celea bătrâne.

Răul acesta n'a rămas fără urmări păgubitoare, căci vinul produs de țărani în viile lor sădite fără nici o regulă, totdeauna a rămas îndărăpt atâta cu calitatea, cât și cu cantitatea, vinului domnilor și a inteligenței, cari și-au sădit viile după regule anumite. Urmarea a fost apoi, că vinul țaranilor nu s'a putut ridica la preț ca a acelora.

Cultivarea modernă a viilor a tras cu totul dungă peste metoda rea și greșită de până acuma.

Mai mare folos real și practic cu cultivarea viilor numai așa se poate ajunge, dacă se va ținea samă de direcțiune și distanță anumită, ce trebuie să fie între rânduri și vițe, buciuri, butuci ori buture.

Aceasta o cer mai ales trei împrejurări:

a) *poziția locului ce voim a-l sădi cu vie,*

b) *apărarea viei în contra peronosporei prin stropire cu mixtura bordoleză, și*

c) *apărarea în contra filoxerei prin injecțiuni de disulfid de cărbune.* (szénkéreg) făcute în pământ, tot între câte patru vițe, care lucru nu să poate face fără pagubă mare, dacă vițele nu sunt la distanță egală una dela alta.

Înainte de a purcede la fixarea depărtării rândurilor trebuie, să determinăm mersul acelor respective a viei întregi, ca aceea așa să fie așezată, încât soarele să ajungă fieștecare viță de o potrivă, va să zică, rândurile să plece dela mează zi spre mează-noapte. Aceasta o putem ști cu ajutorul unei busole ori când.

Țăranii nostri în celea mai multe cazuri nu știu ce e busola, ei dar și cel ce n'are busolă se vor folosi de alt mijloc și anume: în luna Martie, în zilele dintre 22—25. la 12. oare din zi împlântăm un par oblu, la capătul sau laturea de cătră miază-zi al locului ori în mijloc. Pe umbra ce-o de-seamnă acest par întindem o sfoară, dela un capăt până la celalalt al locului, împlântând câte un par, arac la capetile aceleia, de cari apoi o legăm. Prin lucrul acesta am căpătat mersul rândurilor și poziția viei.

Aceasta are mai mult înțeles pe șes; pe coline sau coaste ne arată înclinațiunea lor, cum avem să ducem rândurile, va să zică, le vom duce de la poală cătră vârf. Dupăce am statorit mersul rândurilor sau poziția viei, avem să determinăm sau desemnăm depărtarea lor și a vițelor, buciurilor, buturelor una de alta.

Aci trebuie să avem în vedere înclinațiunea locului. Cu cât acesta va fi mai puțin plecat sau mai șes, cu atât depărtarea între rânduri și vițe trebuie să fie mai mare; și cu cât locul de sădit vie e mai plecat, mai țepiș, cu atâta, atât rândurile, cât și vițele pot fi mai aproape una de alta.

În privința aceasta avem o măsură stabilită de vierii practici și anume:

Maximul depărtării rândurilor și vițelor unul de altul, pe locurile mai puțin plecate, ori pe șes este 1.50 m. și minimul 1 m.

La celea cu inclinațiune mai mare, pe coaste, maximul este 1.20 m. și minimul 1 m.—0,90 m.

La locurile șesoase, pentru aceea să poștește o depărtare mai mare între rânduri și vițe, pentrucă pe aceste locuri pământul e mai gras și mai productiv și prin urmare și vița crește cu mult mai mare, atât în lemn cât și în frunze, ca pe coaste, unde gunoiul fuge. În urma acesteia umbra vițelor buciurilor, butucilor pe șes va fi cu mult mai mare, ca acelora de pe deal sau coastă, ceace, dacă vițele sunt prea aproape una de alta, cauzează și promovează mai multe morburi atât pe frunze, cât și pe struguri, pe lângă, că împedecă tare coacerea strugurilor.

La fixarea depărtării rândurilor unul de altul, precum și a butucilor între sine, trebuie să avem înaintea ochilor și metoda după care se va cultiva viia, d. ex. dacă cultivăm via după metoda cep scurt, distanța poate să fie mai mică, iar la cultivarea viei după metoda de ceruire trebuie, să lăsăm distanță mai mare, atât între rânduri, cât și între vițe, butuci buture sau buciuri.

Dupăce suntem hotărâți, ce depărtare să dăm rândurilor și vițelor, buciurilor, buturelor una de alta, trecem la fixarea acelora prin pari, araci întregi, sau de jumătate, țaruși sau pociumbi, cari pot fi făcuți și din nuele numai să aibă o lungime de 30—40 cm. Mai consult e însă, ca în loc de pari, araci așa lungi, să ne folosim de niște bucățele de pari, nuele, bucăți de șindilă, resturi de vițe în lungime de 30—40 cm.

Aici procedura e următoarea:

Întindem o *sfoară* lungă, care să plece dela miază-zi spre mează-noapte pre locul șes, iar pre coastă dela poală spre vârf, pe marginea locului destinat de vie, lăsând până în brazdă, mezuină, meșdie o depărtare de 55 cm. ($\frac{1}{2}$ rând), care sfoară la toată întâmplarea să meargă paralel, dacă nu chiar pe umbra parului cu ajutorul căruia am determinat

mersul rândurilor și o legăm întins la capete de câte un par, sau arac.

Acum luăm *a doua* sfoară și'o legăm sau ținem cu mâna lângă parul, aracul, implântat la capul sfoarei de unde am plecat și-o întindem cât ține locul de lat, va să zică până în cealaltă margine, lăsând și aici un spaț de 55 cm. ($1\frac{1}{2}$ rând) până în brazdă, mezuină, meșdie sau drum. Acestea 2 sfori vor forma un unghiu, vârful căruia va fi parul, aracul de cari sunt legate sau înțepenite amândouă sforile.

Nu e destul însă, ca unghiul acesta să fie numai unghiu, ci trebuie să fie *unghiu drept*. Despre aceasta ne putem convinge așa, că încă de timpuriu ne-am construit un treiunghiul drept din lețe, la cari laturile cari formează unghiul drept, cu cât sunt mai lungi cu atât mai bine, de 2—3 m. Treiunghiul acesta de lețe, îl așezăm cu unghiul drept lângă parul, de cari am legat amândouă sforile. Acum trebuie să grijim, ca o latură a treiunghiului, să se așeze lipit de sfoara legată de cei doi pari, araci care e dusă în lungul locului. Sfoara cealaltă, care e dusă în latul locului, nu va cădea poate chiar lipită de cealaltă latură a treiunghiului, dar trebuie s-o așezăm chiar lipită de aceasta și apoi în marginea locului, de cealaltă parte o legăm de un par, sau arac. De parul acesta legăm acum *o a treia* sfoară și-o întindem pe marginea locului în sus sau paralel cu sfoara întinsă mai întâiu, pre care o ducem până în capul locului, sau cât aceasta de lungă.

Acum aplicăm treiunghiul de lețe cu vârful în parul din care a plecat a treia sforă și o mișcăm, până se așează lipit de laturea treiunghiului și apoi în capul ei liber implântăm un par, arac, de care o legăm țăpân. Se înțelege de sine, că și aici lăsăm cei 55 cm. ($1\frac{1}{2}$ rând) până la mezuină, meșdie.

Acum întindem *o a patra sfoară*, de-a curmeziș la capetele unde s'au gătat sforile primă și a treia prin care am format cu celealalte trei sfori întinse o figură regulată, patruunghiulară. Ca să fim deplin incredințați, că figura formată e o figură deplin patruunghiulară, aplicăm treiunghiul din lețe cu vârful și aici la amândoi parii, de cari sunt legate sforile primă și a treia purtând sfoara aceasta, a patra până atunci,

până vom căpăta și aici 2. unghiuri drepte și apoi o legăm bine de acești doi pari.

Prin lucrarea aceasta ne-am împărțit locul în o figură geometrică dreaptă, pătrată, ori paralelogramă. (A,B,C,D, fig. 2.)

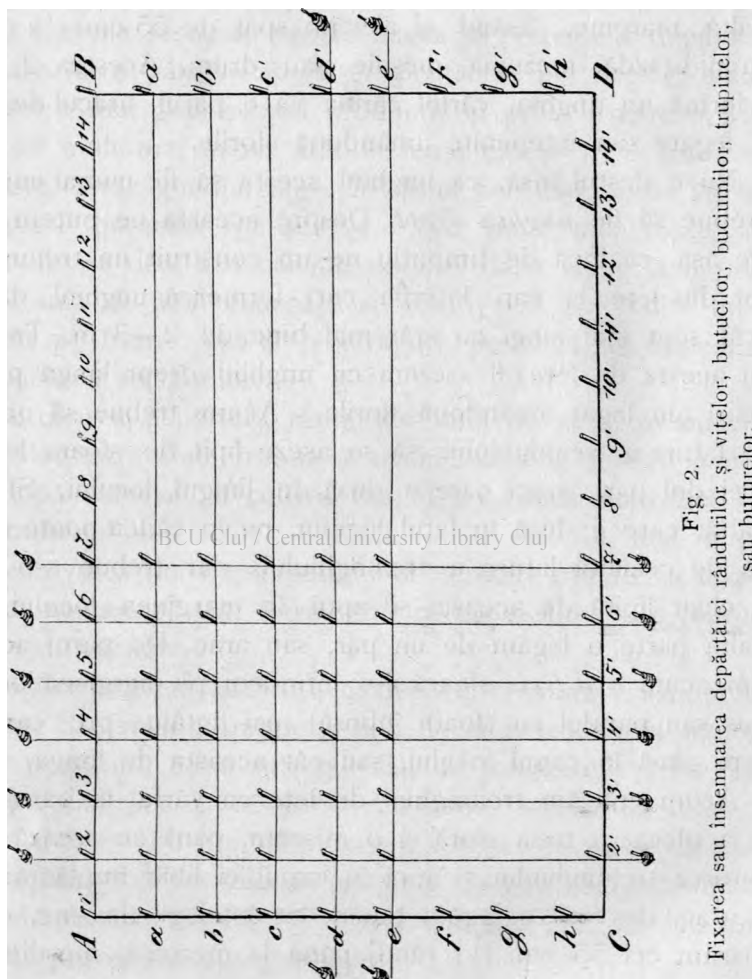

Fig. 2.
Fixarea sau insemnarea depărtării rândurilor și vițelor, butucilor, buciunilor, trupinelor, sau buturelor.

Acum luăm o leață lungă ori o sfoară, pe care e însemnată cu ceruză, cretă, dacă e sfoară cu bucăți de strămătură ori zdrențe colorate încă de mai înainte, distanța sau depărtarea rândurilor unul de altul și'o aplicăm pe lângă o sfoară d. ex. CD, din un cap până la celalalt și tot unde e semnul pentru distanța rândului d. ex. la numerii 2', 3', 4' 5',

ș. a. se împlântă un par, pociumb ori țăruș. Lucrul acesta îl continuăm și pe celealalte sfuri respective laturi AD, AC și BD, până am terminat.

Prin aceasta am isprăvit cu fixarea rândurilor și a vițelor pe marginile sau laturile viei.

Acum purcedem la fixarea locului, unde vin sădite sau așezate vițele, butucii, buciumii, sau buturele înlăuntru figurii.

Luăm una ori mai multe sfuri, 2—2', 3—3', 4—4', 5—5', 6—6' și 7—7'. le întindem de-a curmezișul dela un par la celalalt d. ex. dela 2—2', aplicându-le ț pân sau întins lângă acei pari. Doi inși sau mai mulți, iau câte o sfoară și-o întind de-a lungul, dela un par de pre laturea AC până la celalalt de pe laturea BD d. ex. dela a—a', b—b', c—c', d—d' și e—e'. care le strătaie pe celealalte. Tot unde le strătaie pe acestea aplicăm, câte un părușteț, arăcel ori țăruș lungi de 30—40. cm. (cari pot să fie după cum am amintit din ori și ce lemn, salcâ, resturi de viță ș. a.) după cum arată figura 2. care va desemna locul în care vine așezată vița, butura și cari, după sădirea viței se delătură și se înlocuesc cu pari mai lungi la distanță de 10. cm. dela viță, în partea de cătră mează-noapte ori dinsus de viță. Astfel continuăm până am umplut întregă tabla.

Aici trebue să băgăm bine de samă, ca sfoara sau sforile purtate, ce strătaie pe celealalte întinse și legate de pari sau araci să le purtăm totdeauna dela locul, sau din partea de unde am început, și paruşteții s'au țăruși, să vină totdeauna de aceeași lature a sforii, altcum purcezând ne trezim în urmă, că rândurile nu vor fi drepte.

Aceasta are loc numai atunci, când locul nostru e și mai lat și mai lung ca sforile și așa suntem siliți, ca fixarea locului pentru vițe, în lăuntru figurei s'o facem în mai multe table ori postăți după lungimea sfurilor.

Dacă locul sau terenul pe care avem să sădim vie nu are formă regulată, pătrat sau oblong (paralelogram) sau are gropi și dâlme, fixarea rândurilor și a vițelor sau butucilor unul de altul, nu se poate face cum să cade cu ajutoriul sfurilor. În cazul acesta ne folosim de alt metod și anume:

Să presupunem, că avem un teritor de sădit cu vie, care are forma fig. 3. și pe lângă aceea mai are și gropi și dâlme.

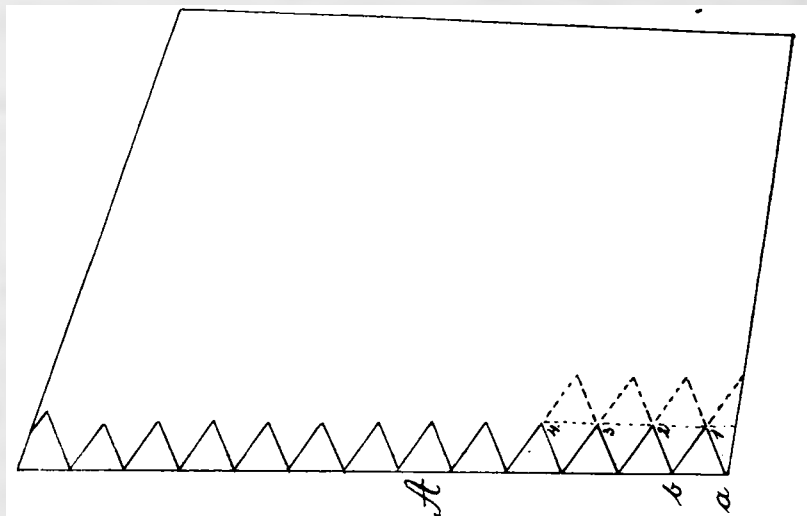

Fig. 3. Fixarea sau insemnarea depărtării rândurilor și a vițelor pe un teren cu figură neregulată, cu ajutorul triunghiului.

Spre scopul acesta ne facem un triunghi de lețe

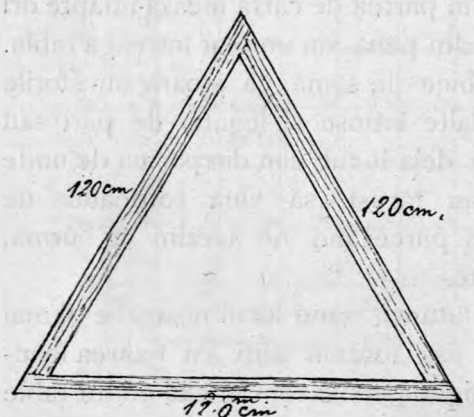

Fig. 4. Triunghi pentru fixarea depărtării rândurilor și a vițelor, buciunilor, buturelor intru sine.

(fig. 4.) a cărui laturi să fie așa de lungi, cât de departe voim să fie rândurile și vițele, butucii buciunii, buturele unul de altul. În vârful triunghiului aplicăm sau câte o verigă de fier (fig. 5.) sau câte un con făcut, dacă nu putem noi, de un om priceput (fig. 6.) Centrul verigilor și vârfurile conurilor vor fi la depărtarea dorită, ce vrem s'o aibă

rândurile și respective vițele, butucii unii de alții.

Triunghiul provăzut cu con îl folosim la terenul sau locul întors, rigolat și bine mărunțit, iar pe cel cu verigi, la locul

mai îndesat ori pietros, unde conul nu lasă urmă destul de hotărâtă.

Procedura e următoarea: pre una dintre laturile cele mai lungi ale terenului, ce voim a-l sădi cu vie Fig. 3. (A), care e marcată bine, mai bine dacă întindem o sfoară și aceasta pentru aceea, pentrucă până în mezuină sau brazda vecinului trebuie, să rămână un spaț de 55 cm. sau o jumătate rând aplicăm sau așezăm treiunghiul, cu două verigi ori conuri chiar lângă sfoară în

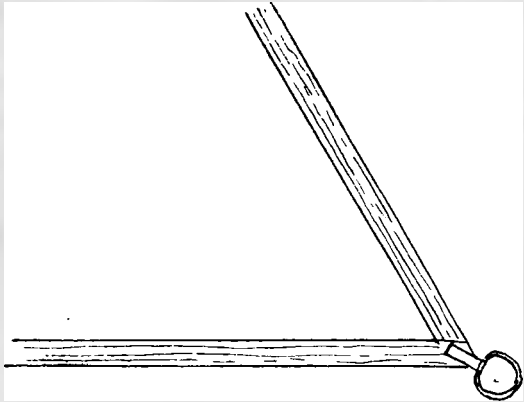

Fig 5. Treiunghiul provăzut cu verigi de fier.

punctele *a* și *b* în poziție perpendiculară. Dacă am folosit treiunghiul cu verigi, în centrul verigilor la *a* și *b*, implântăm

BCU Cluj / Central University Lib

câte un părușeț, sau țaruș, pe cari îi avem în brațe. După aceea culcăm treiunghiul și implântăm un părușeț sau țaruș și în centrul verigei dela vârful treiunghiului.

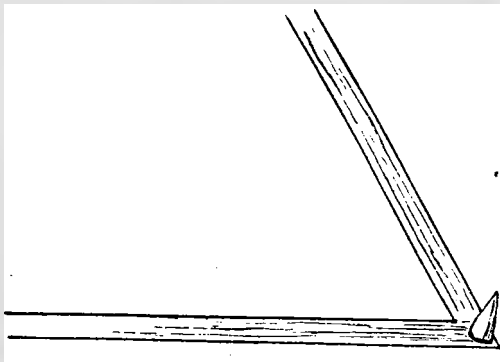

Fig. 6. Treiunghiul provăzut cu con.

Dacă folosim treiunghiul provăzut la vârfuri cu con, pe acesta, după ce l'am așezat cu două conuri în punctele *a* și *b*, îl culcăm și apăsăm bine, ca conurile să între întregi în pământ. După aceea îl ridicăm și în urmele lăsate de ele vom implânta câte un părușeț sau țaruș. Mai bună e procedura aceasta din

urmă, cu treiunghiu provăzut cu con, cu care cu mult mai exact se măsură distanța.

În chipul acesta înaintăm pe laturea (A.) până terminăm. Când am terminat, ne-am fixat sau desemnat două rânduri, unul pe laturea (A.) și altul înlăuntrul figurei.

Rândul următor îl fixăm sau desemnăm astfel: verigile treiunghiului, le aplicăm în păruseștii 1. și 2. respective conurile lui le aplicăm în urnele acelora.

Înaintând astfel pe rândul al doilea până în capet, căpătăm rândul al treilea.

Procedura aceasta o urmăm până am isprăvit cu întreg terenul.

Dacă terenul nostru e provăzut cu căi, să grijim, ca acelea să fie acurat: *odată, de douăori* ș. a. m. d. *de lute, ca o lature a treiunghiului*. Dacă căile vor fi mai late sau mai înguste, atunci liniile rândurilor nu vor fi oable sau drepte, în întreagă lățimea terenului.

Oameni mai pricepuți își împărtășc locul de vie și fixază depărtarea rândurilor și vițelor, butucilor, buciumilor, sau buturelor unul de altul, cu ajutorul instrumentelor, de cari se folosesc inginerii cum sunt: *plumbina* și *toba*, sau *oglinzi*, pentru fixarea de unghiuri drepte ș. a.

Dupăce noi cu ajutorul treiunghiului de mai sus putem isprăvi acel lucru chiar așa de bine, ca și inginerii cu instrumentele lor, nu ne vom rugă de nime, ci vom fixă depărtarea rândurilor și a vițelor, butucilor, buciumilor sau buturelor, cu ajutorul treiunghiului în chipul arătat mai sus.

Vîia ce-o vom sădi în chipul acesta, va fi nu numai frumoasă, încât ori din ce parte o vom privi, va aveà rânduri drepte, ci va fi și practică, putând isprăvi comod și cum se cere toate lucrurile, ce le poștește cultivarea unei vii.

7. Școala de vie.

Mai de mult, ba pe unele locuri, chiar și azi mai ales tăraniii își făceau și fac viile numai din cepuri, capete, cârlige cioace sau loze, pe cari toamna ori primăvara le sădeau dea-

a dreptul în vie. Nu-i vie trainică, ca cea din cepuri zic unii și azi.

Om inteligent n'o mai face astăzi aceasta, să-și sădească vie din cepuri, capete, cârlige, cioace sau loze de viță europeană, și nici țaranului nostru nu-i mai este iertat s'o facă, pentrucă vița europeană o atacă filoxera, ci școala de vie astăzi se face dinviță americană, care dupăce a făcut rădăcină, se sădește în vie și cultivă regulat 2 ani, când apoi preste vară se altuește în verde sau luger.

Școala de vie din viță americană în locuri sau ținuturi potrivite e de lipsă pentru celce voiește, să-și facă vie și pentru aceea, pentrucă a) *vița cumpărată pe bani e scumpă*, b) *deși scumpă n'o capeți de multeori, atunci, când ai lipsă de ea și* c) *nu capeți felul și șpeția ce dorești*.

Din considerațiunile acestea celce voiește, să sădească vie cel puțin cu un an mai înainte, să-și facă în grădina sa școală de vie, în care să-și facă viță cu rădăcină, din șpeția care el dorește. Pentru ceice nu știu cum să face aceasta, lăsăm să urmeze aci toate celea de lipsă la facerea și cultivarea școalei de vie. Înainte de a trată însă procedura sădirii în școală, e de lipsă să arăt, că vița fie europeană fie americană trebuie supusă visitărei, că oare coaptă e bine sau nu, căci dacă sădim viță necoaptă, lucrul e înzădar și păgubitor. Pentru aceea gălesc de lipsă să arăt semnele după cari putem constata, dacă vițele ce voim a-le înrădăcina, sunt pe deplin desvoltate și coapte anume: vița atunci e coaptă bine, când își pierde frunzele, sau ajungând la frunze, la cea mai mică atingere cad de pe ea, dacă partea lemnoasă a viței e încrustată de tot și măduva de culoare mai închisă se poate bine deosebi de partea lemnoasă, dacă o îndoim se rupe și scoarța ei, care după soiul vițelor e când mai deschisă, când mai închisă, brunetă, gălbinie, roșietică sgăriind-o cu unghiia se desface de pe ea în fire lungi, dacă sub coaja rădicată puțin cu cuțitul găsim cambiul frumos, verde. Vița care are toate acestea însușiri e coaptă și se poate folosi

pentru înrădăcinare sau pentru altoire. Dacă vița îndoită nu se rupe și coaja ei are o culoare verde, alburie nu e bună pentru nici unul din scopurile acestea.

Lucrul principal e să nu folosim nici pentru înrădăcinare, nici pentru altoire vițe, cari le-a bătut ghița deși au rănile vindecate. Mai încolo să nu folosim nici vițe europene, cari au fost atăcate de filoxeră sau peronosporă, pentrucă astfeliu de vițe n'au destul nutremânt așa numit de rezervă.

Dupăce am ales în primăvara precedentă în grădina noastră, un loc mai puțin argilos și ușor la muncă, afânat, care nu are înclinare a crepă în timp de secetă, mare după trăbuință, situat în fața soarelui, scutit de vânturi și neexpus la noroire, pre acesta îl gunoim din belșug, săpându-l de un rând bun de arșeu, și cultivându-l peste vară cu plante de săpat. Toamna sau peste iarnă îl rigolăm la afunzime de 50. cm. Tot în aceasta toamnă, dacă nu primăvara ne procurăm cepurile, capetele, cârligele sau lozele din soiurile de viță, ce dorim a sădi.

Procurarea să se facă totdeauna sau delu de la un cunoscut în care ești sigur, că nu te înșală, sau dela o firmă solidă, cum sunt ale statului, cari iau asupra lor orice garanță.

Firmele de unde putem procura tot feliu de viță, le aflăm în jurnale ori dela oameni experți, cum sunt inspectorii cercuali de vierit ai statului. Ori deunde vom procura cepurile, capetele, cârligele ori lozele ele trebuie, să ne dea dacă nu sunt bucățite, bucăți lungi de 45 cm. dela mugurul din jos până în vârf, afară de ciontul de 5. cm. de sub mugurul din jos. (Fig. 7).

Avându-le acestea toamna trebuie, să-le tractăm peste iarnă cu deosebită grige, căci numai așa vom putea avea profit de banii cheltuiți. Grija noastră trebuie, să fie îndreptată într'acolo, ca lozele, cepurile, capetele, cioacele sau cârligele acestea, să-le scoatem din iarnă sănătoase.

La aceasta putem ajuage numai așa, dacă le așezăm într'un loc, unde să fie scutite, până primăvara la întrebuințare, de degerătură, de uscăciune, de mucezire, și de alte rele.

Spre scopul acesta le păstrăm îngropate a) *în un anumit șanț*, b) *groapa*, sau c) *local*, precum: *pivniță. șopru, cămară, bordeiu ș. a.*

a) *În șanț*. Alegem în grădina noastră un loc mai ridicat și adăpostit de vântul de miază-noapte, în care săpăm un șanț afund după cerința coardelor, ori cepurilor în lungime corăspunzătoare mulțimii sadelor. lozelor, cepurilor cioacelor, capetelor sau cârligelor și larg încât, să încapă comod lângă olaltă 2. legături sau snopi din acestea de câte 50—100 bucăți.

Având șanțul gata, așternem pe fundul lui un strat de năsip (nici prea umed, nici prea uscat) gros de 10 cm. pe care așezăm stând 2. snopi de loze, coarde (figura 8.) Spațul de lângă pereți precum și cel dintre snopi încă-l umplem cu năsip; iar preste capetele snopilor încă punem același strat de năsip de 10 cm.

Ca să nu se fure apa de ploaie ori zăpadă în șanț, clădim din pământ preste el o movilă ca un mormânt, prin ce apa se scurge și curge mai departe.

b) *În groapă*. Săpăm o groapă tot în loc corăspunzător, ca și șanțul, largă de 1—2. m. și la afunzime corăspunzătoare cu lungimea lozelor.

După ce am așternut un strat de năsip de 10 cm pe fundul groapei, așezăm stând snopii de vițe, loze apoi umplem toate spațurile goale atât cele dela margine, cât și celea din mijloc dintre snopi cu năsip, mai punând și pre capetele snopilor deasupra un strat de 10 cm. (fig. 9.)

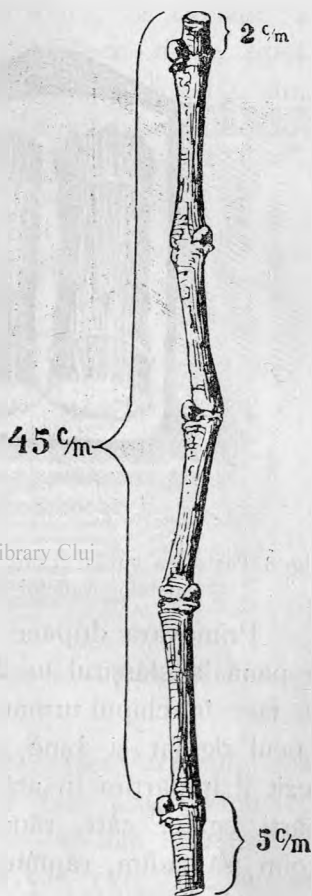

Fig. 7. Capet, cep, loză, sadă, cârlig, cioace nealtoită.

După aceasta, acoperim cu pământ groapa, ca și șanțul, formând deasupra un fel de mormânt. În chipul acesta ierneză bine lozele noastre și numai umezeala prea mare le-ar putea vătăma.

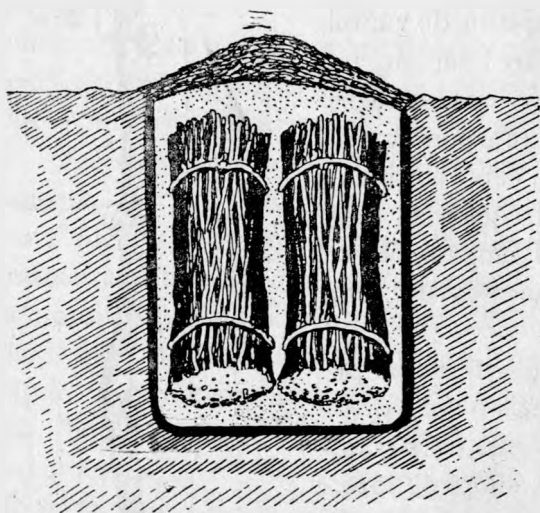

Fig. 8. Păstrarea vițelor, coardelor, lozelor, ori capetelor, sadelor în șanț.

c) *în pirniță, șopru* sau alt *local*, încă le putem așeza sau stând cum am văzut, sau culcate, așa, că mai întâiu întindem un strat de snopi culcați, apoi iar un strat de năsip și apoi iar un strat de vițe, până ajungem la o înălțime de 1 metru, preste cari întindem un strat de năsip (fig. 10).

Primăvara după ce s'a încălzit binișor, începând din April și până la sfârșitul lui Maiu se poate sădi școala de vie, ce se face în chipul următor:

Locul rigolat și bine netezit îl împărțim în atâtea părți egale, câte rânduri voim să sădim, rămânând între rânduri un spaț gol dela 60—70 cm. Acum întindem o sfoară și o înțepenim bine la amândouă capetele, implântând adecă țapen pociumbii de cari este legată. Se înțelege, că în timpul acesta locul trebuie să fie svântat, ca să nu se trândoșască sub lucru.

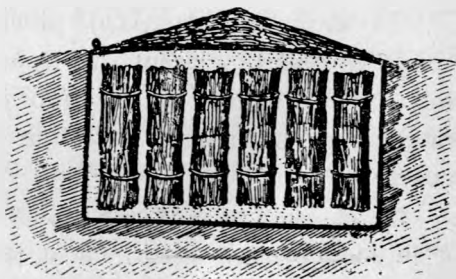

Fig. 9. Păstrarea vițelor, coardelor, lozelor în groapă.

Prelângă sfoara întinsă săpăm cu arșul (casmaua) un șanț afund de 14—16 cm. așezând pământul pre dunga lui, în partea aceea, în care vor veni rândurile (fig. 11).

După aceasta mai săpăm fundul șanțului de o jumătate de arșeu *b* dar pământul nu-l scoatem afară, ci rămâne în șanț prin ce fundul șanțului s'a ridicat, ceea-ce e de lipsă, căci afunzimea șanțului trebuie să fie numai de 8—10 cm., iar dacă aceasta nu e, tragem în șanț din pământul scos de cât avem lipsă.

(Fig. 10). Păstrarea vițelor, coardelor, lozelor, ori capetelor, sadelor în pivniță sau alt local.

În timpul ce se sapă șanțul, *se pregătesc cepurile sau lozele spre a fi așezate în școală*, ce se face așa: tăiem cu foarfecile cepurile în aceeași lungime 40—45 cm. așa ca de asupra mugurului sau ochiului celui din sus, care trebuie să fie întreg și sănătos, să rămână o bucată în lungime de 2 cm.

Ochiul acesta deasupra rămâne neatins, pe toți ceilalți îi delăturăm cu un cuțit ce taie bine.

Ochiul rămas neatins e chemat a ne da luger și m a târziu viță cu struguri, iar din jurul celor delăturați vor ieși rădăcinile.

În șanț cepurile se așază în depărtare de 5 cm. unul de altul, spre care scop avem lipsă de o scândură împărțită

Fig. 11. Sădirea altoiilor în școală.

în centimetri: Scândura trebuie să fie lată de 20 cm. lungă după plac cu cât e mai lungă cu atât mai bine; dinainte împărțită cu linoare în spațuri de câte 5 cm. (fig. 12).

Cepurile, capetele, cârligele sau lozele se așază deci totdeauna pe linia cea mai lungă, ce taie 2 spațuri pre scândură, în poziție perpendiculară. Procedura mai de aproape e următoarea; așezăm scândura pe marginea șanțului lângă sfoară la un cap al șanțului. (fig. 11). Un lucrător *c*, aduce

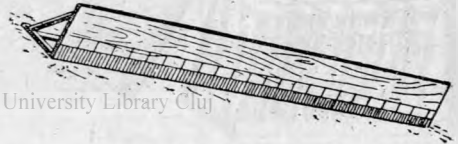

Fig. 12. Scândura de sădit.

pe o tață cepurile și-le predă altui lucrător *d*, care delătură bucata de 5 cm. lăsată sub ochiul cel din jos, chiar pre sub închietura nodului așa, ca diafragma să formeze suprafața tăieturei. Acesta după ce a delăturat bucată de 5 cm. le predă altului lucrător *e*, care le așază în șanț pre scândură, pre linia cea mai lungă, băgând capetul din jos în pământ grijind, ca capetele deasupra să vină în o linie, nu unul mai sus și altul mai jos. Alt lucrător *f*, cu o sapă astupă de jumătate șanțul cu pământul scos din el și așezat

pre dunga lui, căruia îi urmează alt lucrător *g*, care calcă cu piciorul și îndeasă pământul în șanț grijind, ca să nu vatăme prin aceea cepurile, ciocele, cărligele, lozele. Lucrătorul care urmează *h*, trage pământ și umple șanțul de tot, iar următorul lui *i*, îl calcă și îndeasă bine cu piciorul. După aceștia urmează doi lucrători, unul de o parte altul de cealaltă a rândului, cari cu două bătălauă bătucesc și îndeasă pământul aruncat în șanț. (fig. 13 k.). Urmează acum alt lucrător *l*, care trage pământ cu sapa până la jumătatea, respective mijlocul cepurilor și altul după el *m*, îl calcă și îndeasă bine cu piciorul iar doi *n*, după el îl îndeasă și bătucesc cu bătălauăle. Un lucrător *o*, trage cu sapa pământul bine mărunțit dintre rânduri până deasupra cepurilor, cioacelor, cărligelor încât să rămână afară capetele numai cam de 3 degete. Acestuia îi urmează doi ori mai mulți lucrători, cari încălecând rândul sau mai bine zis prizma, holumbul, spinarea sau bilionul, ce s'a format prin ridicarea pământului pre lângă cepurile îngropate, ridică cu mâinile pământul și-l așază pre capetele cepurilor, oblund totodată pre celea ce se vor fi strămbat sau eșit din rând *p*. Unul sau doi lucrători *r*, scoate și ridică cu un dârguleț de fier ori sapă, pământul bine mărunțit dintre rânduri și-l așază pre

Fig. 13. Sădirca altoitor în școală.

spinarea prizmei ori holumbului, cum îi vom zice. Pământul acesta de pre spinarea prizmei trebuie să formeze un strat gros de 5—6 cm. În urmă un lucrător *s*, sfarmă și mărunțește bine pământul de pre spinare și-l tocmește cu mânilor iarăși la loc, pre când altul *t*, cu o greblă ușoară netezește laturile sau coastele prizmei, holumbului sau bilionului. Dupăce am gătat cu toate rândurile, dacă avem mai multe, săpăm bine și afund spațul gol între ele, pentruca umezeala și căldura se poată ușor străbate în pământ.

În chipul acesta se face școala de vie, nu ca până acum, că se făcea un șanț în grădină, în dosul și la umbra vreunui edificiu și apoi cepurile, capetele, cioacele, cârligele se aruncau în el, se acopereau cu pământ până mai sus de jumătate și se călcau cu piciorul, dând-o uitării până la toamnă, când dacă vara a fost ceva priicioasă din 1000. cepuri ne trezeam cu 100, vițe cu rădăcini slabe și amărâte.

Din școala nouă, dacă pământul a fost bine ales, gunoit și rigolat, dacă cepurile au fost sănătoase, dacă preste vară va fi căldură și umezală de ajuns și dacă nu o vom dà uitării și o vom cultivă după cum trebuie, putem fi siguri toamna în cazul cel mai rău de 70—80% de vițe cu rădăcini frumoase.

În chipul arătat se așază în școală spre a face rădăcini nu numai lozele, cepurile, cioacele, cârligele, capetele, ci și *altoi făcuți în verde* preste vară pre vița americană, cari nu sunt alta, decât *niște cepuri, cioace, cârlige altoite* cu adausul, că aceștea mai înainte cu 2—3. săptămâni de a se așeză în școală se tractează șpecial, spre a face rădăcini sau a porni rădăcini.

Spre acest scop se practizează mai multe metoade, eu las să urmeze aci numai 2. ca mai practice :

a) Pregătim lozele, cepurile, capetele, cioacele, cârligele altoite, ca în momentul când îi așezăm în școală, va să zică tăindu-i în lungime de 40—45 cm. și făcând și delăturarea bucății de sub mugurul din jos pre sub diafagmă, și-i legăm în snopi sau mănunchi de câte 50—100. bucăți.

Snopii aceștia îi așezăm în loc liber și ferit, într'o cadă ori ciubăr, în care am turnat atâta apă, încât aceea să se înalțe cam de o palmă sau 10—15. cm. preste capetele din jos a lozelor sau altoilor. După 14 zile lozele ori altoii se scot și se pot sădi în școală, căci aproape toți vor avea la capetul, cu care au fost în apă niște rădăcini sau mustețe albe subțiri, sau niște puncte albe din cari dau rădăcinile mai târziu, în școală.

b) Săpăm în grădină în un loc ferit de vânturi și în fața soarelui un șanț lat de 1. m. și afund de 60 cm. Luăm acum

câte 2 snopii de loze sau altoi pregătiți ca mai sus sub a), îi punem lângă oaltă cu capetele în jos și implântăm prin ei orizontal un par și așa îi așezăm în șanț cu capul altoit în jos, dar așa, ca capetele să nu ajungă

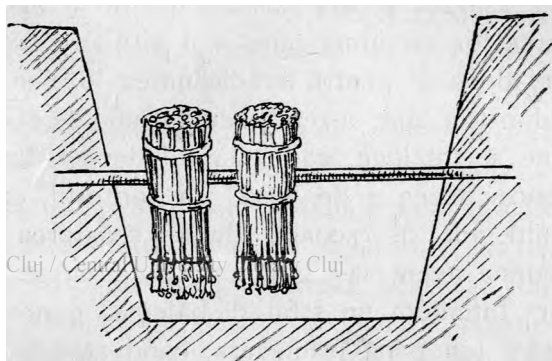

Fig. 14. Așezarea altoilor făcuți în verde, în șanț spre a face parul sau dă mustețe, rădăcini.

ci să rămână ceva mai sus, (fig. 14.) Isprava asta ne-o face parul, dacă e bine înțepenit în snopii bine legați. Acum așezăm preste capetele deasupra a snopilor de loze, cepuri sau de altoi, adecă pre capul american un strat gros de mușchi ori pleavă, de un lat de palmă. Atât pleava cât și mușchii înainte de a-i aplică să fie ținute într-un vas cu apă, ca atunci, când se așază să fie bine jilăviți. Preste stratul acesta aplicăm alt strat de gunoiu putred. Peste acest strat de gunoiu putred mai așternem un strat, odată ori de 2 ori așa gros de gunoiu proaspăt de cal, ori de vite cornute. După aceea udăm bine cu o udătoare stratul întreg; ba e bine, ca și de aci încolo la 3—5. zile să se ude cu apă, ca să nu se uște aco-perișul de mușchiu, pleavă ori gunoiu. Preste 3 săptămâni descoperind lozele sau altoii vom vedea, că aproape toți au

niște rădăcini subțiri, albe; sau rădăcini incolțite, iar mugurii sau ochii din jos dela altoi umflați, dar nedați și bine conservați. Acum se pot sădi în școală.

Dacă avem loze, cepuri, capete, cioace, cârlige destule încât nu suntem siliți să le cruțăm, e conzult, ca acelea să fie mai lungi, în care caz mugurii de la vârf vor da chiar și lăstari, iar cei dedesubt abia vor mișcă, sau porni.

La sădire apoi partea cu mugurii dați sau cu lăstari o delăturăm și lăsăm numai mugurii cei nedați sau porniți apoi așa o sădim în școală. De sine se înțelege, că lungimea prescrisă de 45 cm. să o aibă.

Fiindcă școala noastră de vie o folosim pentru înrădăcinarea lozelor americane și a altoilor, cari i-am făcut în verde, mai departe, pentru înrădăcinarea lozelor europene în caz, dacă sădim viia spre a-o trată cu desulfid de cărbune (szénkéneg) — bine se înțelege, că pământul devine din an în an mai sărac pentru aceea e de lipsă, ca teritorul, care se folosește mai mulți ani de școală, după scoaterea lozelor cu rădăcini, toamna avem să-l gunoim. Gunoierea se face în modul următor: întindem un strat de bălegar, gunoiu preste tot locul și-l lăsăm așa până primăvara, când zăpada și ploile de iarnă tot nutremântul îl spală în pământ. Părțile gunoiului neputrezite apoi primăvara le greblăm și depărtăm, și după aceea sădim iar în el, în modul mai sus arătat.

Ba e bine, că tot în al 2-lea sau 3-lea an, să-l rigolăm, pentru că pământul devine mai gras, mai afânat și deodată-l putem curăți de gândacii cari pot face foarte mare stricăciune în loze sau altoi mai ales gândacii de maiu, cărăbușii sau gănușa.

8. Lucrurile de preste vară a școalei de vie.

a) *Sfârmarca sau mărunțirea scoarței sau crustei de pământ de pre prizme holumbi sau bilioane*, ce se formează mai ales după ploi mari și rezezi, sau ori în ce împrejurări s'ar forma aceea, ce se face în chipul următor: tragem dela baza prizmei până cătră mijloc încet, cu o greblă de fier, cu colți subțiri pământul, prince crusta se sfarmă și apoi îl netezim,

iar de aici în sus, cătră spinare și pre spinare crusta o sfărâmăm cu degetele încet și frumos, ca să nu vătămăm sau rupem lugerii, lăstarii sau surceii cei fragezi, ce au ieșit afară sau nu au ieșit încă ci stau ascunși sub pământ.

b) *Ținerea curată de burueni a șpațului dintre prizme* ce se face prin săparea deasă a aceluia.

c) *Ținerea prizmelor, holumbilor, bilioanelor* la înălțimea ce au avut la început. Se întâmplă, că prin ploi rezezi și sfărâmare deasă a scoarței de pre prizme, pământul urlă în jos, sau se îndeasă și vârful vitei din școală ies mai mult sau mai puțin la iveală, sau rămân afară nedescoperite, ceea ce e păgubitor, deci cât ce observăm aceasta numai decât tragem pământ și aducem prizmele în rând, la înălțimea avută la început.

d) *Delăturarea vlăstarilor sau surceilor netrebuincioși.*

De multe ori se întâmplă, că la pregătirea cepurilor capetelor, cioacelor, cârligelor pentru a-le sădi în școală, la câte un exemplar se uită a se delătura ochii de delăturat, sau nu i-am delăturat bine. În cazul acesta din acești ochi sau din ceva ochiu dormitant, (ascuns) ies vlăstari în coastele prizmelor, cari împedecă dezvoltarea rădăcinilor vitei, altoilor de pre care a crescut, de aceea cât ce se ivesc trebuie delăturați. Delăturarea lor se întâmplă așa, că se desface pământul pre lângă ei și încet apoi se rup de acolo.

e) *Apărarea în contra peronosporiei.* Aceasta la școala de cepuri, loze, cioace sau cârlige de viță americană nu se face, ci se face numai la altoii făcuți în verde și sădiți aci pentru a face rădăcini; sau la cepurile, lozele, cioacele, cârligele, capetele europene. Cât ce a ajuns și crescut vlăstarul sau lugerul de are 2—3 frunze trebuie stropit cu mixtura bordoleză, pentru a-l apăra de atacul peronosporiei. *Prima stropire* se face cu *mixtură de un procent*, mai târziu, după ce lugerii s'au mai întărit, cu mixtură mai tare de 1¹/₂—2. *procente.*

Stropirea să se facă tot din 2—2. săptămâni, adică când se ivesc frunze nouă, iar dacă umblă ploi multe și mai des.

La tot cazul după ploi mari să nu se amâne stropitul. Cum se pregătește aceasta mixtură vezi la titlu 17 c.) *Întâia stropire.*

f) *Delăturarea mustețelor sau rădăcinilor de rouă erescute din lemnul nobil, dacă vița e altoită.* Cam prin luna Iulie lugerii altoilor ajung înălțimea de 15—20. cm. Tot atuncea pre lemnul nobil aplicat în trunchiul american se arată mai multe mustețe sau rădăcini. Acestea trebuiesc delăturate cu cuțitul, ce se face desfăcând pământul de pre lângă altoi numai pre o lungime de 2—3 metri a holumbului, după care pământul numai decât iară se trage și așază la loc.

Fiind zilele de Iulie foarte calde, lucrul acesta să se facă dimineața până la prânz și după amiazi pre la ojină.

g) *Descoperirea gradată a cepurilor sau altoilor.* Acest lucru se îndeplinește în 2. rânduri în chipul următor: Pre la finea lunei Iulie sau începutul lui August delăturăm pământul prizmei deasupra până la jumătate; iar la finea lunei Septembrie cealaltă jumătate, până în fața pământului, pentruca vlăstarii să se coacă bine. Lucrul acesta se face cu deosebire la altoii, cari se fac primăvara în lemn, se leagă și la locul închieturei se ung cu lut. Metodul acesta de altuire eu nu l'am tractat, deoare-ce astăzi se practizează cu mai mare rezultat altoirea așa numita *forțată*, sau în muschiu, dupăcum se va vedeà la locul său.

h) *Culegerea sau scoaterea cepurilor înrădăcinate și a altoilor din școală.*

Culegerea sau scoaterea acestora din școală se întâmplă în modul următor. În capul prizmei de partea aceea, unde am început șanțul și am așezat cepurile și altoii, săpăm la depărtare de 15 cm. de viță un șanț afund de 50—60 cm. (fig. 15). Șanțul acesta îl continuăm cât ține prizma de lungă. În partea opusă a șanțului chiar în cap, de unde am început la depărtare de 10 cm. dela viță și altoi, împlântăm un arșeu, cazma paralel cu rândul viței, cât putem de afund *b*, și-l împingem smâncit cu pământ și viță cu tot în șanț de cealaltă parte. Un lucrător prinde cu amândouă mâinile câte o viță și o smulge, care iasă ușor și cu rădăcinile întregi și nevătămate. Să grijim însă bine, ca lucrătorul când prinde

vița sau altoiul să nu-o prindă de partea nobilă, ca să nu-o frângă, ci de cea americană va să zică din jos de nodul de altoire. La caz, că rămâne pe rădăcini ceva pământ, acesta să se scuture și delătore frumos cu mânilor, iar nu să se bată vița de opincă sau de coada arșeului cazmauei, cum fac unii lucrători leneși, prin ce multe vițe și altoi se rup, ori li-se rup și vatămă rădăcinelor.

i) *Alegerea și clasificarea cepurilor, cioacelor, cârligelor și altoilor, înrădăcinați în școală.* Odată cu scoaterea viței sau altoilor din școală se întâmplă și alegerea sau clasificarea acestora. La alegerea și clasificarea acestora trebuie, să avem în vedere că: »nu-mai acei altoi sunt perfecti, de clasa primă, cari măsurati dela rădăcinile prin-

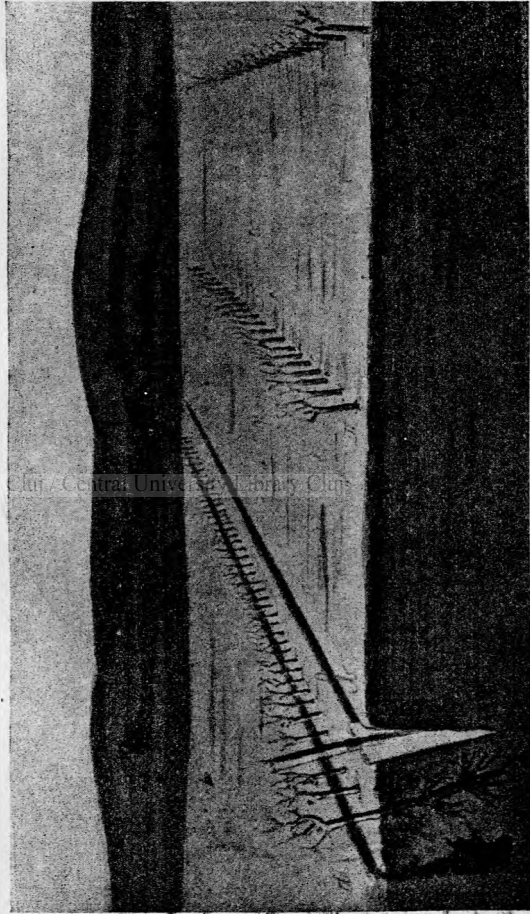

Fig. 15. Culegerca sau scoaterea cepurilor și altoilor înrădăcinați din școală.

cipale, până la jumătatea nodului de altoire nu sunt mai scurți de 35 cm.) și mai lungi de 45 cm. (fig. 16 b. c); mai departe cari jur împrejur la locul de altoire sau împreu-*

*) În soluri sau pământuri acomodade, lungimea americanii sau portaltoiului poate fi și mai scurtă de 35. cm. la nici un caz însă mai mică ca 28 cm. (fig. 16. a).

nare sunt deplin vindecați, ținuli într'o mână țapăn și îndoiți sau cârniși în o parte și alta, apoi suciți cu amândouă mâinile în o parte și alta, nu se arată la locul de altoire nici o crepătură; rădăcinile le sunt întregi și sănătoase și ieșite

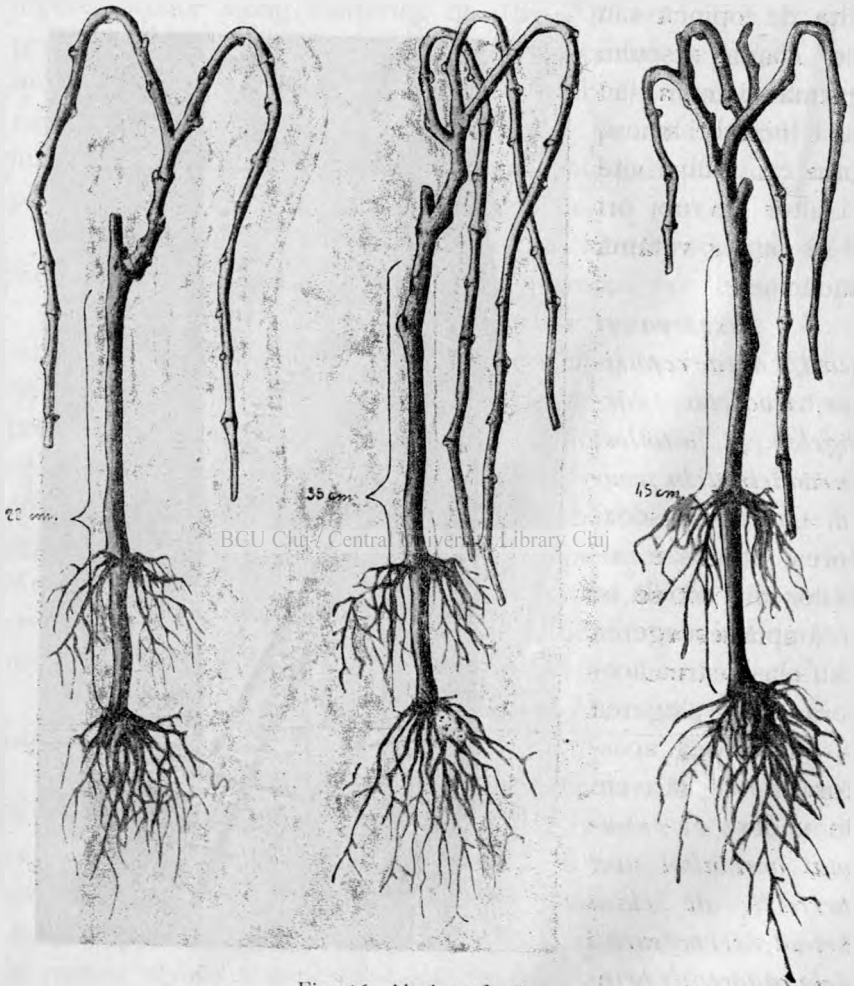

Fig. 16 Altoii perfecti.

jur, împrejur. Tot cu aceasta ocaziune trebuie, să ne convingem și despre aceea, că oare sănătoși sunt altoii. Semnele de pre cari să știe, că sunt sănătoși sau ba, sunt acestea: dacă îi îndoi și facem cerc pre lângă mână nu pognest și nu se rup și dacă ridicând cu cuțitul coaja, vedem sub ea lemn

de colorare albă-verzie (cambiul): Altoiul, care se rupe sau pognește, când îl îndoiți și facem cerc nu e sănătos, deci nici nu trebuie sădiți; și în urmă, cari au pe vlăstarele nobile crescute în acel an cel puțin 4 ochi sau muguri deplin copti.

Alegerea șpețiilor sau feliurilor de viță se întâmplă până altoii se află încă în școală, în luna August, cam pre la capăt, de cumva s'a întâmplat la sădirea altoilor în școală ceva amestecare. În cazul acesta vițele de o șpeție le însemnăm, legându-le cu ceva pantlică sau ață colorată.

De sine se înțelege, că toate speciile, dacă am avut mai multe se pun deosebit.

j) *Păstrarea preste iarnă a cepurilor înrădăcinate și a altoilor scoși din școală.* Dacă vița scoasă din școală nu o sădim numai decât în vie, o păstrăm preste iarnă, ferind-o de degerare și de uscare, până primăvara. Cu ocaziunea scoaterii aceleia din școală am clasificat-o, am ales speciile și am legat-o în mănunchi sau snopi de câte 50. bucăți, acățind de fiecare mănunchiu (dacă îngropăm la oaltă mai multe feliuri) câte o șindilută, pre care se scrie: numărul bucăților și șpeția d. ex. 50 *bucăți riparia*. Dacă cumva avem de lucru cu viță altoită, pre șindilută scriem așa: 50. *b. fetești in vitis solonis, 50 b. rizling italian în riparia* ș. a. m. Păstrarea preste iarnă se face sau în un *local anume*, poate fi și o cămară, sau o culină de vară cu pereți de cărămidă, ori în *pământ*, sau în *pivniță*, sau în un *șant*, *groapă* în grădină. Ori unde s'ar întâmplă aceasta, să se facă în aceea zi, în care s'a cules vița din școală, pentruca să nu i-se uște rădăcinile.

Așezarea sau păstrarea altoilor preste iarnă în *pământ* se întâmplă în modul următor: facem o groapă în grădină, afundă cam de 70 cm, și largă după trebuință. Păretele, unde începem groapă, să nu fie perpendicular, ci ceva pieziș.

Dupăce am gătat groapa, așezăm mănunchii sau snopii de altoi în ea începând dela păretele cel pieziș, *stând* drept, va să zică cu rădăcinile în jos, așa ca între ei să rămână un spaț de 8—10 cm. Totatăta spaț să rămână și pre lângă păreții groapei. Spațul gol de pretutindenea acum îl umplem

cu năsip. Acum presărăm năsip și preste capetele viței, altoilor până ce se acopere 4—5 muguri. Tot așa se așază vița pentru iarnă și *în local anumit* sau *în pivniță*, cu deosebire, că aci nu facem groapă, ci o punem lângă un părete. Decumva localul sau pivnița e prea uscată, de câte ori năsipul cu care e acoperită vița se uscă binișor, îl stropim cu pompa de stropit via, cu apă curată, pentruca să nu se uște vița în el. Primăvara când voim să o sădim scoatem din ea atâta, câtă putem sădi într-o zi, o ducem la vie, unde până în momentul sădirii o ținem înfășurată în un sac sau cârpă umedă.

9. Altoirea viței.

Vița de vie se poate altoi după toate metoadele de altoit practizate în grădinărit, numai cât nu fiește care metodă rezultată mulțumitor.

Pânăce nu ne-a venit pre cap filoxera, altoirea viței nu era pretutindenea cunoscută și practizată, ba pre multe locuri mai ales la popor era absolut necunoscută. Vițele neroditoare ori cu struguri răi, ~~rase~~ scoteau simplu afară și înlocuiau cu altele după plac, iar viile întregi, se prășiau sau din cepuri (loze, botăși, cioace, sau cârlige) sau prin viță cu rădăcină. Azi aceasta nu se mai poate cu viță de-a noastră, căci filoxera le prăpădește, afară de ținuturile *năsiptoase*, în cari filoxera nu se poate spori în așa mare măsură, ca să poată nimici via de tot, și cari se află mai cu deosebire în apropierea unor râuri, și cari nu sunt alta decât alvii părăsite. *Azi numai viile altoite au viitor, trăiesc!*

Altoirea se întâmplă în viță americană, va să zică: *trunchiul, subiectul, portaltoiul să fie din viță americană, iar mlădița nobilă sau altoiul, viță de a noastră sau europeană.*

Dintre multele feluri de altoire voiu trechtă numai două, ca celea mai practice și mai proventuoase, și anume: a) *altoirea în verde sau luger*. b) *altoirea forțată sau în mușchiu*, un metod de altoire în uscat.

Altoirea în verde se face 1). numai în vie sădită permanent cu viță americană, înrădăcinată în școală cu scop, ca un altoiu să rămână pre mama americană, și devină viță productivă, iar ceilalți 2—3 cu scop de a-i culege, recoltă și vinde, respective a-i trimite dupăcum am văzut la școală pentru a face rădăcini.

2) sau în via americană sădită anume, pentru a produce pre ea altoi de vânzare.

Pentru asigurarea deplină a succesului altoirii în verde trebuie, să ținem samă de următoarele:

a) *Timpul potrivit*. Timpul altoirei în verde cade pre jumătatea a doua a lunii Maiu, până la finea lui Iunie, când circulația sevei e mai bogată. Timpul să fie cald și noros. Poate fi și timp cu soare numai nu prea ferbinte, în care zile altoirea se face dimineața până la 10 oare și după amiază dela 4. oare, în care timp apoi altoii făcuți îi umbrim cu câte o frunză de vie.

Pre timp ploios nu e iertat să altoim.

b) *Alegerea potrivită, a subiectului și obiectului*. Atât subiectul, cât și obiectul sau atât americana, cât și nobila să întrunească aceleași condițiuni: *adecă atât subiectul portaltoiul din americană, cât și obiectul, altoiul sau mlădița nobilă să fie vlăstari, sau lugeri verzi, crescuți în același an, nici prea fragezi, nici prea lemnoși, sau vârtoși, ci să aibă elasticitate corăspunzătoare și puțin îndoiți să nu se rupă. Dacă îi strângem cu două degete să nu se lățiască, dar nici să nu fie așa de vârtoși, încât să nu sufere ceva lățire sau turtire, ci strânși între degete, să se tase să fie apăsați.*

Dacă îi crepăm sau despiciăm în două, în țăsătura din lăuntru nu se observă coloare albă, semn că măduva nu s'a despărțit de tot de partea lemnoasă.

Cei mai potriviți lugeri verzi de viță nobilă spre a altoi americana după experiență sunt aceia, *cari au subsuori sau copili cu 1—2 frunze*. Ceice n'au 2 frunze sunt prea fragezi, ceice au mai multe sunt prea vârtoși. De sine se înțelege, că grosimea atât a vlăstarului american cât și a celui nobil

să fie într'o formă. Altoirea cu astfel de vlăstari nobili, cu subsuoară sau copil cu 2. frunze, pentru aceea e bună, pentru că subsuoara îndată ce s'a prins altoiul, crește mai departe, și mugurul numai în cazul acela dă, sau pornește, dacă cumva subsuoara s'ar fi uscat sau a perit.

Culegerea lugerilor sau a mlădițelor pentru altoit se întâmplă astfel: dacă avem vie proprie altoită sau din cele vechi nealtoite, tăiem din șpeția ce dorim lugerii, cari au subsuori, copili cu 1--2 frunze și delăturăm cărceii și frunzele așa, ca din codița frunzii să rămână jumătate pre vlăstar sau luger, și tot atâta să rămână și din cărcel. Subsuorile însă nu e iertat să le rupem. Lugerii astfel curățiți se țin învâluți într'o pânză udă și la umbră, până se folosesc. Nici-odată să nu culegem mai mulți lugeri decât numai atâta, câți poate altoi o persoană într'o jumătate de zi.

Dacă n'avem vie proprie la îndemână ci vlăstarii sau lugerii de altoit trebuie, să-i procurăm dintr'un loc mai depărtat, să nu aducem mai mulți odată, decât atâta, cât poate altoi o persoană în o zi. Comanda trebuie făcută așa, ca în toată ziua să căpătăm vlăstari proaspeți.

Vlăstarii de altoit, să se culegă totdeauna numai de pre vlăstari cu rod așa, că deasupra strugurului, care zace mai sus să lăsăm încă 3--4 frunze, cealaltă parte apoi se taie și o putem folosi de mlădiță. Vlăstarii sau lugerii de sămânță sau ogor, cum și cei bastarzi de cari avem lipsă nu este iertat a-i ciontă și folosi spre acest scop.

c) *Unellele și materialul de lipsă la altoit:*

d) *Un cuțit de oțel anume de altoit.*

e) foarfeci de vie, pentru tăierea vlăstarilor și curățirea și pregătirea vlăstarilor americani.

f) *bumbac de Nr. 6.*

g) *Raffia sau bast* pentru a legă altoii de pari sau araci.

h) *Un vas* de pământ ori tinichea, pentru ocrotirea vlăstarilor nobili până la întrebuițare.

i) *O cârpă* pentru a șterge în continuu plăselele cuțitului.

j) *O iadățuiă* cu toartă, în care se păstrează uncltele și materialul de lipsă la altoit.

Să vedem acum, cum se îndeplinește altoirea în verde. Aici se practizează mai ales două metode: a) *icuirea în crepătură* și b) *copularea simplă*. Când lurgerii sau vlăstarii verzi pre americana au ajuns înălțimea de 50—100. cm. alegem pre fieștecare butuc 2—4 vlăstari, după vigoarea butucului, din cei mai frumoși și mai bine dezvoltati, destinați pentru altoit; iar pre lângă acestia mailăsăm de rezervă 1—2 vlăstari, pre ceilalti ce vor mai fi, îi delăturăm cu totul.

Vlăstarii destinați spre altoire, după ce am statorit înălțimea de lipsă, îi ciontăm cu foartecile pre la mijlocul închieturii sau internodiului (fig. 17. a) iar frunza cea dintâia o delăturăm cu totul (b). Celelalte două frunze (c, c) nu le delăturăm de tot, ci numai de jumătate, iar celelalte le lăsăm neatînse. Toți cârceii (d, d) și sub-suorile, sau copili (e, e) ce vor fi pre vlăstari, îi delăturăm cu totul. După ce în chipul acesta ne-am pregătit subiectul, portaltoiul, putem începe altoirea.

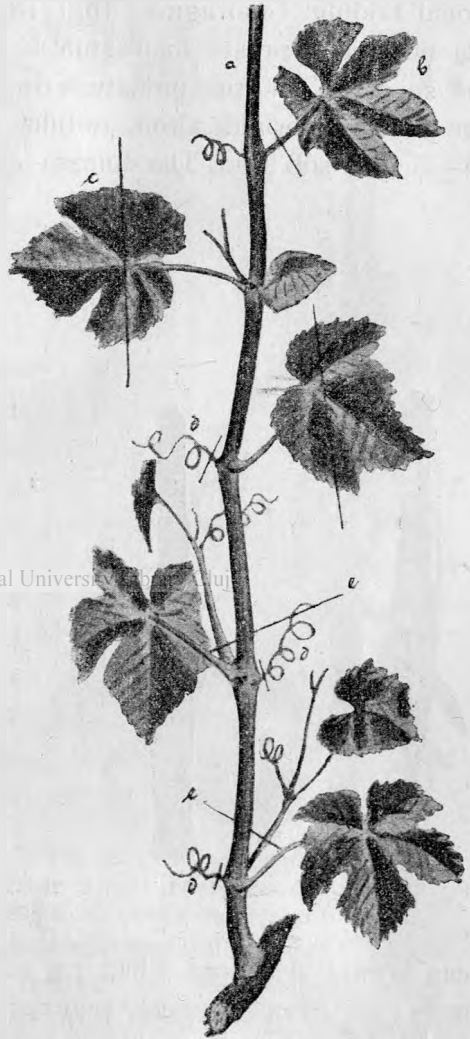

Fig. 17. Pregătirea sau curățirea portaltoiului, lurgerului american pentru a fi altoit.

a) *Icuirea în crepătură.*

Închietura sau internodiul dela subiectul sau portaltoiul american îl crepăm chiar prin mijloc cu cuțitul, până la mijlocul nodului (diafragmă.) (fig. 18.) Să grijim, ca crepătura să nu treacă preste diafragmă la vale, ci din nod numai atâta să se crape, cât ține umflătura de două părți a lui. Acuma luăm în mână vlăstarul de altoit, nobilul și îl retezăm în lungime de 4—5 cm. sub nod, Din bucata asta de 4—5 cm. la depărtare

de $2-2\frac{1}{2}$ cm. sub nod facem un ic cu două fețe, lung de $2-2\frac{1}{2}$ cm. (fig. 18. x, x.) și apoi ciontăm vlăstarul făcut ic, deasupra nodului, lăsându-i o bucată mai lung (yy).

Acum prin-dem cu degetul mare și arătător dela mâna stângă vlăstarul ameri-

Fig. 18. Icuirea în crepătură, a) și b) vlăstarii nobili ciontați, c) vlăstarii așezați în crepătură.

can crepat deasupra, chiar pe sub nod și îl strângem binișor între cele două degete, pentru ca cu ocaziunea aplicării icului, crepătura să nu treacă la vale, iar cu mâna dreaptă împăn-tăm vlăstarul făcut ic și-l indesăm bine în crepătură, ca ascu-țișul icului să ajungă și cuprindă întreagă crepătura, și se atingă diafagma. (fig. 18 z.). Acum îl lăsăm din mâni și îl legăm. Legatul altoiului e de mare însemnătate și de multe-ori dela aceasta depinde rezultatul. Deci legatul să nu fie nici prea strâns nici prea slobod.

Legatul se întâmplă în chipul următor: luăm un fir de bumbac lung de 40 cm. și cu vârful degetului arătător dela mâna stângă, astfel îl alipim pre nodul vlăstarului nobil, încât partea mai lungă a firului se spânzure de partea dreaptă a altoiului (fig. 19). După aceea, cu mâna dreaptă prindem capetul mai scurt al firului de bumbac (fig. 20.) și înfășurăm cu el altoiul din sus în jos, mai rar, dela stânga spre dreapta. Capetele rămase dela firul de bumbac le prindem cu mâna stângă. (fig 21) și-l privim, ca nu cumva cu ocaziunea înfășurării altoiului cu bumbacul, icul, vlăstarul nobil să fi sărit ori mișcat dela loc, ce dacă s'ar fi întâmplat, îl tocim iară la locul lui.

Acum prindem cu mâna dreaptă capetul firului mai lung de bumbac, și continuăm legarea altoiului dela dreapta la stânga, mai des ca mai înainte, așa ca câteva înfășurături să vină și sub nod și apoi înnodăm capetele firului de bumbac (fig. 22). Metodul acesta de legare

are acel mare avantaj, că atunci, când punctul de altoire vindecat începe să se îngroașă, nu trebuie să desfacem legătura întregă, ci numai acel capet de bumbac îl desfacem, pre care l-am înfășurat dela dreapta spre stânga, desfăcându-l de pre partea nobilă până la punctul sau locul, unde am făcut înfășurarea dela stânga spre dreapta (dela care punct mai în sus nici nu se poate). Firul de bumbac desfăcut îl acățăm lângă vlăstarul nobil, de-o despicătură a închie-

Fig. 19. Prima apucătură la legarea altoiului.

turii americane, care deja mai mult sau mai puțin este uscată.

b) *Copularea simplă*. Dacă facem altoirea aceasta și aici încă avem, să curățim și pregătim vlăstarul sau portaltoiul

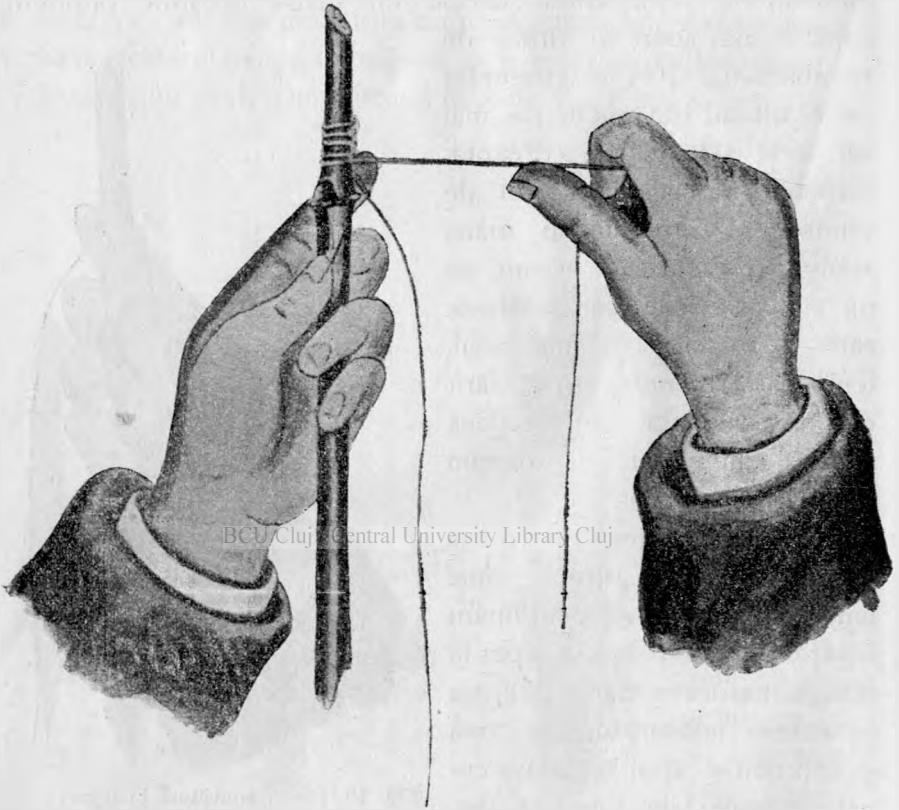

Fig 20. A doua apucătură la legarea altoiului

american, ca și la icuirea în crepătură, cu aceea deosebire numai, că subiectul american îl strătăiem la înălțimea convenită pieziș, chiar pre sub nod, iar partea de închietură sau internodiu ce rămâne n'o despicăm, ca la altoirea în crepătură.

Altoirea prin copulare simplă se poate face în două chipuri și anume; *prin strătăierea piezișă, oblică a nodurilor*, (fig. 23) *sau prin strătăierea piezișă sau oblică a închieturilor* (fig. 24). În amândouă cazurile numai aceea se poștește, ca atât subiectul, portaltoiul american, cât și vlăstarul,

altoiul nobil să fie în o formă de groși. Și la copularea simplă, ca și la icuirea în crepătură, vlăstarii sau lugerii americani și cei nobili trebuie, să aibă aceea maturitate sau acel stadiu de dezvoltare. E de însemnat însă, că la metoda aceasta vlăstarii pot fi și mai dezvoltați, mai maturi, decât la icuire.

Dacă folosim vlăstari mai maturi ca la icuire, atunci nu lăsăm subsoarele, copiliile pre ei, ci îi delăturăm, lăsând numai mugurul.

Altoirea prin strătăierea piezișă sau oblică a nodurilor (fig. 23.) se face așa, că în subiect, portaltoiu tăiem un ic de forma unei penițe de scris (b) așa, ca împreună cu el

Fig. 21. A treia operațiune la legarea altoiului.

să vină delăturat și mugurul sau ochiul de lângă nod. Tot asemenea ic tăiem și din vlăstarul nobil (a) de partea opusă, sau la spatele mugurului grijind bine, ca fețele piezișe sau oblice ale icului sau peniței atât la subiect cât și la obiect, să fie pre o formă de lungi, iar vlăstarul nobil îl ciontăm apoi deasupra ochiului, la înălțime de 5—6 cm. Acum amândouă icurile le împreunăm bine laolaltă (c) așa, ca fețele tăieturilor, să se acopere deplin și apoi le legăm bine.

Metodul acesta de altoire (fig. 23). întru atâta numai se deosebește de cel de mai înainte, încât aici icul din su-

biect (*b*) îl tăiem deasupra nodului celui mai din sus; iar cel din vlăstarul nobil sau obiect (*a*) îl facem mai jos de nod, la distanță de 2—2½ cm. apoi se împreună și se leagă, (fig. 24 c).

Ambele copulări se pot face pe acela subiect mai de multeori în cazul, că icuirea n'a succes, va să zică, dacă vlăstarul american e destul de înalt îl altoim din nou

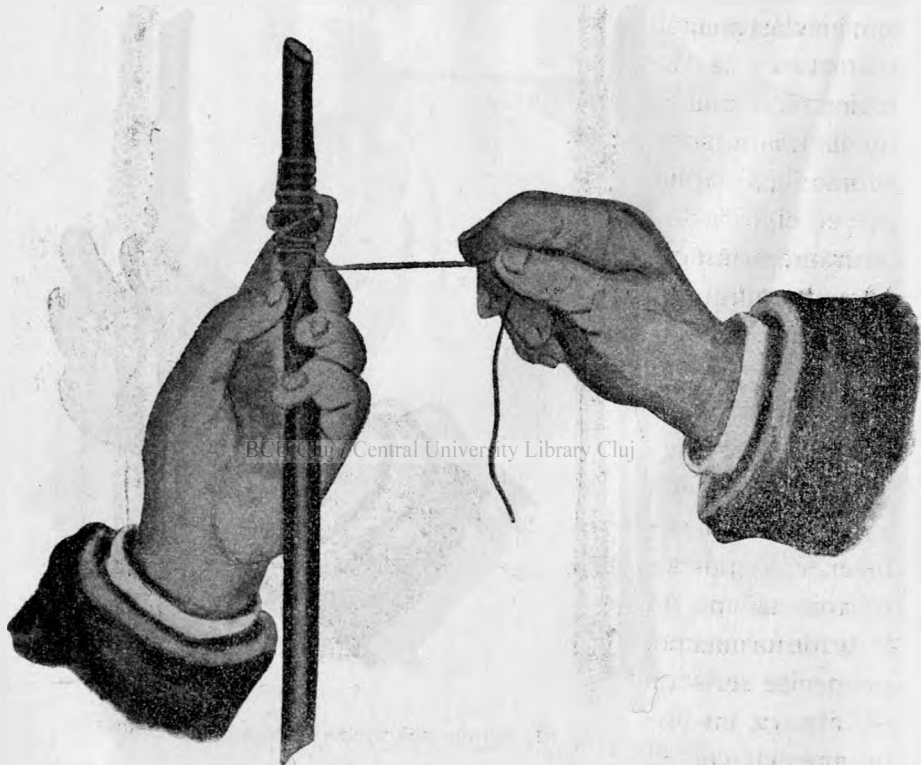

Fig. 22. A patra apucătură la legatul altoiului.

prin copulare. Putem afirma, că copulările verzi ne dau altoi mai perfecți ca icuirea, deoarece locul de împreunare, după acest metod e pe deplin vindecat jur împrejur, până când la icuirea în crepătură de multeori se poate observa, că în vârful icului este o mică găurice, de unde apoi preste unu-doi ani urmează perirea altoiului. Deci altoii făcuți prin icuire, în crepătură trebuie aleși bine înainte de a-i sădi la locul lor permanent.

c) *Îngrijirea altoilor verzi.*

Îndată ce am gătat un altoiu îl și legăm de par, arac, care la tot cazul trebuie, să fie mai lung ca altoiul. Să nu se

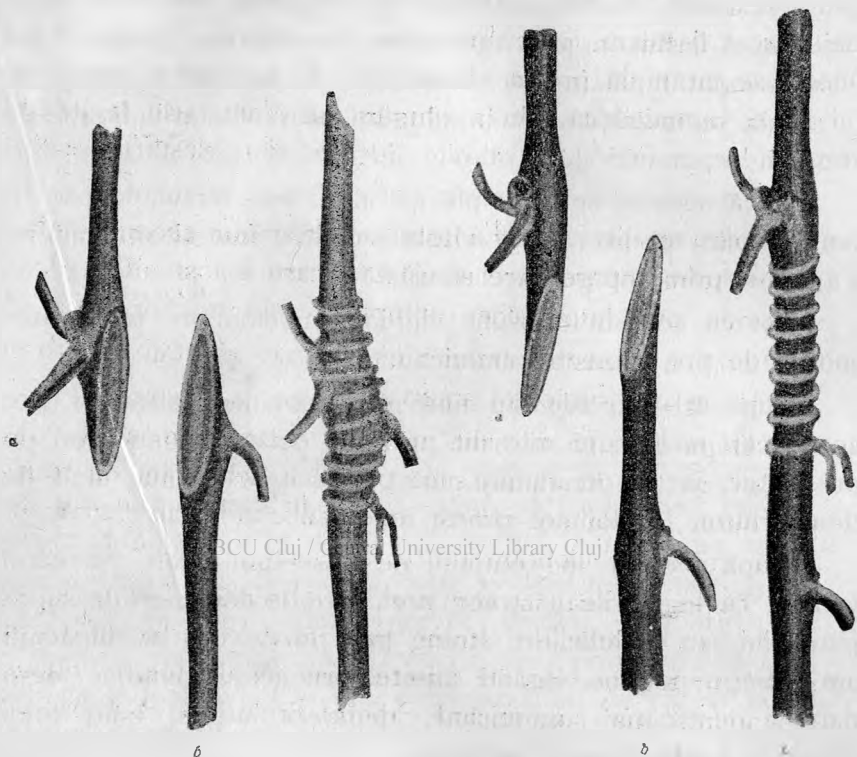

Fig. 23. Copularea simplă prin strătăierea piezișă a nodurilor: a) luger nobil; b) luger american; c) lugerul nobil copulat cu cel american și legat.

Fig. 24. Copularea simplă prin strătăierea piezișă sau oblică a inchieturilor sau internodiurilor a) luger nobil; b) luger american; c) lugerul nobil copulat cu cel american și legat.

uite însă nici odată a-i da altoiului o legătură și preste locul altoit, pentruca să nu-l rupă vântul. După ce am gătat cu altoirea, întreagă viaa trebuie săpată ori e buruenoasă, ori nu.

După aceasta dăm altoilor pace, 10—12 zile.

Altoiul succes, la care am aplicat vlăstar nobil cu subsoară, copil după 8—10 zile și începe să crească și să se desvolte mai departe; iar la cari am aplicat vlăstar numai cu

ochiu, mugur fără subsuoară, acesta începe a da numai după 15—20 zile.

La 10—12 zile după altoire ne examinăm altoii și pre cei prinși îi lăsăm în pace, iar dela cei neprinși vlăstarul nobil deja uscat îl tăiem, iar bumbacul îl adunăm. Dacă lucrul acesta se întâmplă pre la sfârșitul lui Maiu, sau la începutul lui Iunie, numai decât altoim lugerii sau vlăstarii lăsați de rezervă.

Dacă aceasta se întâmplă cu altoii mai târziu, după 15 Iunie altoim tot pe acelaș vlăstar, care a fost altoit, dar nu s'a prins, prin împărechere simplă.

Tot cu aceasta ocaziune ciupim sau ciontăm toate subsuorile de pre subiectul american.

După 10—15 zile din nou ne examinăm altoii și pre aceia, cari nici acum nu sunt prinși, îi delăturăm cu totul de pre butuc, iar la cei rămași, dacă subsuorile au mai mult de două frunze, le ciontăm preste acestea.

După acestea ~~în~~ ~~lu~~ ~~continu~~ ~~ine~~ ~~și~~ observăm altoii, și când vedem, că legăturile îi strâng prea tare, le desfacem deasupra punctului sau nodului de altoire, însă nu de tot, ci dupăcum am amintit mai sus, legând capetul firului de bumbac de-o parte a despicăturii americane, deoarece altoiul fiind prea fraged il poate rupe vreun vânt.

Grija mai departe a altoilor stă în aceea, că în continuu ciupim de vârf subsuorile, ce s'ar ivi preste celea 2 frunze, iar când altoii sunt destul de tari, îi deslegăm de tot de bumbacul cu care au fost legați. Altă grijă principală trebuie, să avem și anume; ca altoii la timp potrivit, să fie stropiți cu mixtură bordoleză de 1%. la primele stropiri, iar la celelalte de 1¹/₂—2%.

Dacă altoii au crescut prea tare, pre la sfârșitul lui Septemvrie, îi ciupim de vârf, ca să nu-i rupă vântul.

Toamna, altoii superflui bine desvoltați și copti de ajuns, îi delăturăm cu totul, chiar din butuc, îi adunăm, grijim preste iarnă, iar apoi primăvara, dacă avem lipsă de ei, îi sădim în

școală spre a se înrădăcină ori îi vindem acelora, cari ni-i cer.

Observăm, că de *cepuri, cioace, cârlige altoite în verde*, ca celea mai *sus, deplin perfecte, sunt de a se privi numai acelea, cari la altoire au întrunit toate condițiunile, atât în ce privește subiectul, cât și obiectul*, și în stare coaptă au dela nodul cel din capul din jos la vale un cep sau o bucată lungă de cel puțin 5 cm. iar în sus dela acest nod, până la jumătatea locului de altoire, o lungime de cel puțin 35 cm. sunt deplin vindecate, ne atinse de ceva morb și au crescut din subiectul nobil un vlăstar provăzut cu cel puțin patru muguri bine desvoltați, copti și sănătoși.

10. Prăbușirea, răsturnarea sau îngenunchierea.

Dupăce am cules sau recoltat toamna de pre vița americană toți altoii făcuți în verde, afară de doi, *unul*, care e chiebat, să ne dea vița, buciumul, butura, care să ne aducă struguri; iar al doilea *de rezervă*, care se delătură numai dupăce am prăbușit cu deplin succes pre cel dintâiu. Prăbușirea se face toamna, dupăce au căzut frunzele, sau primăvara cu ocaziunea desgropatului, ce e mai recomandabil, de oarece acum ne putem convinge, că un altoiu a scăpat teafăr și sănătos din iarnă.

Înainte însă de a prăbuși, să ne vizităm bine altoii, și care e mai bine copt, mai perfect vindecat, pre acela să-l prăbușim. În ceea ce privește gradul coacerii altoiului e egal cu cele scrise la pag. 43 p. i. (cătră capet), prin urmare și aici același metod de vizitare îl folosim, ca acolo.

Să nu prăbușim altoii bătuți de ghiață nici chiar în acel caz, când ranele cauzate de aceea sunt pe deplin vindecate.

Dacă cu ocaziunea vizitării constatăm, că amândoi altoii sunt sănătoși, pre unul îl folosim în alt chip, căci nu e iertat

a prăbuși un butuc cu mai mulți altoi, cu scop de a căpăta două vițe, buture, buciumi de pre un butuc.

Prăbușirea se face în chipul următor:

Săpăm o groapă sau un șanț în jurul butucului sau buciumului (pre care avem cei doi altoi) până la rădăcinile principali sau fundamentali, și după ce am implântat un par lângă butuc sau bucium, îl culcăm în groapă sau șanț, înțepenindu-l bine pre fundul acestuia cu niște părușeți.

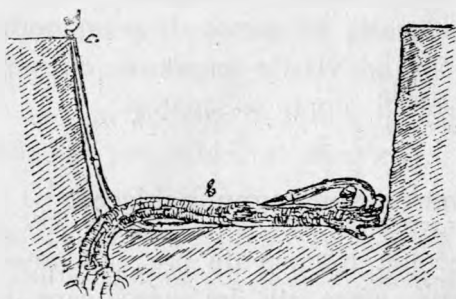

Fig. 25 Prăbușirea, răsturnarea sau inge-

nunchiarea / Central University Library

ochiul lăsat neatins, să vină chiar în suprafața pământului, îl legăm de parul ce l-am fost implântat lângă butuc la începutul acestui lucru. (fig. 25).

Acum delăturăm chiar de lângă butuc altoiul al doilea (de rezervă) și-l folosim spre alt scop.

Pre butucul, buciumul sau butura prăbușită, preserăm un strat sau o pătură de pământ dela suprafață, bine mărunțit în grosime de 10—15 cm.

Pre acest strat așezăm un strat de gunoiu putred și apoi umplem întreg șanțul sau groapa cu pământ, pre care îl călcăm bine cu picioarele.

Mugurul chemat, să ne dea viță roditoare, rămas afară din pământ îl îngropăm, tormând deasupra lui un mușinoiu bun de pământ.

Dacă nu prăbușim toamna, altoii se culcă la pământ și se îngropă preste iarnă acoperindu-se bine cu pământ.

11. Altoirea în mușchiu sau altoirea forțată.

Prelângă altoirea în verde arătată mai sus, cel mai practic metod de altoire la vie este azi, metoda renumitului viticultor francez Richter, care nu-i altul în formă, decât metoda altoirii prin *copulațiunea compusă sau englezască*, pre care trebuie, să o știe îndeplină toți copiii din școala de repetiție. Ceva deosebit la metoda lui Richter este numai tratarea sau forțarea altoilor, ca aceia cât mai curând, să se prinză sau vindece și de rădăcini. Între materiile, ce Richter le-a folosit la invențiunea sa, joacă rol însemnat *mușchiul*, pentru aceea metoda lui de altoire se numește și *altoire în mușchiu*.

Toți viticultorii raționali folosesc astăzi la altoirea viței metoda aflat de Richter, ca cel mai bun, mai practic și mai rentabil, care stă în aceea, că: *vița altoită prin copulațiune compusă sau englezască, fără de a o mai lega și unge cu ceva, înainte de a o sădi în școală, o pachetăm în o ladă, pre care o punem într'un local, a cărui temperatură constantă trebuie, să fie de 23—25° C. și cari în timp de 2—4 săptămâni se prinde sau vindecă pre deplin, ba câte unele dau și frunze și rădăcini. E mai bine însă, dacă rădăcinile nu sunt date ci numai încolțite.* (Capetul americanei chemat, să ne dea rădăcini, jur împrejur e încrustat cu o materie albă, *fiertură* sau *callus*).

Materialul, lucrurile și cum se îndeplinește *altoirea lui Richter în mușchiu* sau forțată, le aflăm în următoarele:

a) Dacă nu avem, ne procurăm de cu bună vreme vițe, nuele sau coarde americane, dela privați sau din pepineriile statului, care costau puțin, pentru că statul nostru ajută pre toți vierii, dându-le din pepineriile sale vițele, nuelele sau coardele americane de lipsă, cu preț foarte redus (1000 bucăți cu 6 cor.) potrivite pentru solul locului nostru, care să o avem la îndemână pre 1 Aprilie, când trebuie, să se înceapă altoirea. Totodată ne procurăm și vițe, coarde sau nuele nobile de soiul de struguri ce dorim, ce se află descrise după ținuturile patriei noastre în cari locuiesc români (titlu 12, 13, 14, 15, 16

și 17). Mai trebuie să știm apoi, că ce grosime să aibă coardele, nuelele sau vițele, ce vrem să le altoim, pentru că altoirea aceasta se întâmplă prin copulațiune, ce nu se poate face cu succes decât atunci, când atât americana (portaltoiul,) cât și nobila (altoiul) au aceeași grosime.

Acestea se împart în două clase. De clasa *primă* se țin acelea vițe sau coarde, americane ori nobile (de-a noastră) întregi, sănătoase, coapte bine, cari au un diametru (grosime) de cel puțin 6 mm; iar de clasa a *doua*, al căror diametru (grosime) e sub 6 mm. dar nu trece sub 4 mm. Amândouă acestea până la întrebuițare, le păstrăm în pivniță, acoperite cu năsip, în lipsa pivniței le îngropăm în pământ. Deoarece e știut, că altoirea numai așa dă rezultat bun, dacă la altoire circulațiunea sucului în trunchiul sălbatic este binișor înaintată, iar în surcelul nobil încă nepornită, aceasta trebuie să fie și aici. Spre asigurarea rezultatului, vom porni și înaintă circulațiunea în americană, ce se întâmplă așa, că înainte de a o folosi cu 10—12 oare, o băgăm în o cadă cu apă, ori în un șanț, o baltă ș. a. în care timp sucul pornește și înaintează; cea nobilă însă rămâne la locul ei, și-o întrebuițăm cum o scoatem din năsip ori pământ.

b) *Pregătirea trunchiului, subiectului, portaltoiului sau americanei și a viței nobile sau altoiului în momentul altoirii.*

Aducem din vițele, coardele, nuelele, lozele americane din cadă sau șanț, baltă, unde au fost puse pentru înaintarea circulațiunei sucului sau sevei, și dacă n'au fost tăiate toamna, le tăiem acum, bucăți lungi de 45 cm. apoi le spălăm de năsip și le ștergem cu o cârpă.

Acum rățezem vița coarda americană pre sub mugurul sau ochiul cel deasupra la distanță de 1 cm. sub mugur (fig. 26 a.), iar ciontul de 5 cm. de sub mugurul din jos, ce l-au avut bucățile de vițe, coarde, loze, tăiate toamna, ori lăsat cu ocaziunea tăierii lor în bucăți de 45 cm. acum se delătură chiar pre sub mugur, remânând fața de închietură (diafagma) neatinsă. Acum depărtăm cu un cuțit, care taie bine toți mugurii de pre trunchiu, americană. Să grijim, ca acestia, să se delătore numai la atâtea vițe, câte putem altoi în oarele de

lucru, pentrucă altoii trebuie, să fie pachetați în lăzi cu tăiatură proaspătă.

Cuțitele cele mai bune de altoit sunt cele ce ni-le arată fig. 27. Se pot comandă dela firma *Mautliner Ödön* din Budapest și *Kunde* din Dresda.

a

Fig. 26. Pregătirea americanei la altoire.

Fig. 27. Cuțite de altoit.

Fig. 28. Pregătirea viței sau surcelului nobil la altoire.

Pregătirea viței sau surcelului nobil se face așa, că aducând lemnul, nueaua, coarda sau loza nobilă din pivniță ori din pământ, unde am păstrat-o până acum, o spălăm și pre aceasta bine în apă curată și-o ștergem cu o cârpă, ca să nu rămână pre ea năsip ori pământ, cari parte, că la tăierea pentru altoire ne-ar tocî cuțitul, parte că ajungând la punctele de alipire ar împedecă vindecarea aceloră, și le tăiem în bucăți, rămânând deasupra mugurului sau ochiului o bucată de 2—3 cm. sau un deget, iar de desubtul lui, o bucată sau un cotor de 5—7 cm. care ne va servi pentru al împreună cu americana (fig. 28).

Acum pregătim respective tăiem atât americana, cât și nobila după cum ne arată fig. 29. a). Fețele tăieturilor

trebuie să fie netede, ce nu numai atunci se întâmplă, dacă se vor face cu o singură tăietură, iar nu cu mai multe sau prin cioplire.

Fig. 29. Copulațiunea compusă sau englezască, *a* și *b* vederea fețelor tăieturii americanei și nobilei, *c*, alipirea sau încheștarea nobilei cu americana.

După aceea în amândouă lemnurile facem o creștătură verticală sau curmezișă, în tăietura oblică sau piezișă la locul potrivit, punând cuțitul deasupra măduvei așa, ca să rămână din sus de el $\frac{1}{3}$ din fața oblică, iar sub el $\frac{2}{3}$, îl împlântăm și apăsăm în jos până îi trece dunga tăișului sub fața tăieturii oblice, apoi căscăm puțin tăieturile verticale (*b*). Acum împreună vița nobilă cu cea americană grijind, ca creștăturile să se îmbrace și înțepenească bine (*c*). Cu acestea altoiul e gata, nu trebuie nici legat nici uns cu nimica.

Altoii astfel pregătiți îi așezăm pe o *tață* cu capetul altoit în lăuntru. (fig. 30). Unii împartesc tața aceasta în 4. despărțăminte în cari așază câte 25 altoi. După ce s'a umplut tața cu 100 altoi se aduce

aproape de lada în care se așază, stratifică sau pachetează și se pune pre o masă improvizată (o ladă întoarsă cu fundul în sus) și în locul ei se duce alta.

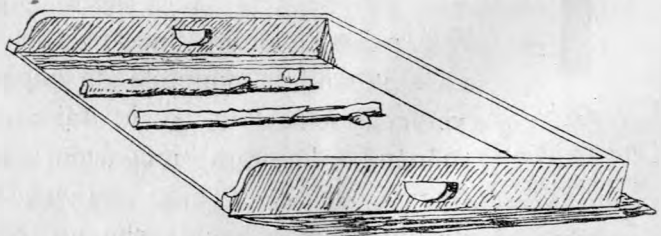

Fig. 30 Tața pentru căratul altoilor.

Împărțirea taței în despărțăminte se recomandă, pentru că așa mai bine se poate controla câți altoi face un lucrător în o zi.

c) Lada în care se așază, stratifică sau pachetează altoii spre a se prinde și face rădăcini. Lada aceasta se pregătește

anume din scânduri. (Sunt bune și celea în cari aduc ne-
guțătorii marfă.) Ea trebuie, să fie afundă de 60 cm. va
să zică mai afundă cu 15—20 cm. decât face lungimea
altoilor, iar lungimea ei, după plac dela 75 cm. în sus. Lăți-
mea la nici un caz să nu treacă preste 60 cm. pentrucă
numai în cazul acesta umezala mușchilor poate ajunge la
toți altoii de o potrivă,
ce este lucru de că-
petenie. Decumva lă-
țimea lăzii ar fi mai
mare, ori lada ar fi
pătrată, umezeala muș-
chilor nu ar ajunge și
la altoii din mijloc, și
astfel aceia ar puteă
fi primejduiți, uscân-
du-se din lipsa de
umezeală

Lada aceasta o așe-
zăm în un cap, așa, că
celalalt cap desfundat,
sau cu ușă, să vină
deasupra, aproape de
un părete ori de un
stâlp, ca să se poată
plecă și răzimă de acela,
iar sub capul din jos

punem o despicătură groasă de lem, ca să stee puțin mai
ridică, (fig. 31).

Acum avem lipsă de *mușchi*.

Mușchii de lipsă îi adunăm din pădure, dacă avem pădure
în apropiere, ori de pre râturi, dacă nu îi procurăm de airea.
Mușchii trebuie să fie frumoși și curați, adevă neamestecați
cu vreascuri, frunze ori alte gozuri. Aduși mușchii acasă, se
întind ca fânul când îl uscăm, pentrucă dacă îi punem gră-
madă se încălzesc și se mucezesc. *Mușchii* înainte de a-i
folosi îi frecăm bine pre un ciur de drot, care îl folosesc

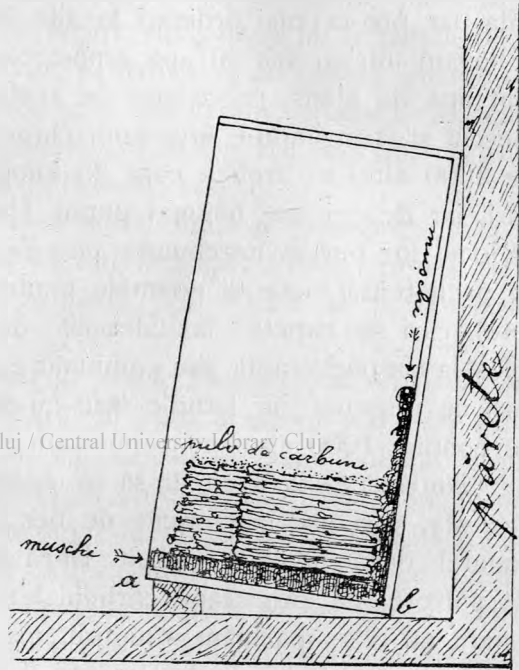

Fig. 31. Lada în care se așază, stratifică sau pache-
tează altoii.

zidarii la cernerea năsipului petros. E bună și s'ita, cu ajutorul căreia la cules desfacem boanele de pre strugur, ciorchină, pentruca gătejele sau vreascurile, gozul și pământul ce ar fi între ei, să se delature. Dacă mușchii au fost curați sau nu avem un astfel de ciur sau s'ita îi întindem pre pământ și îi îmblătim bine, cu o bătă ori un par, apoi îi scuturăm bine și alegem gozurile ce ar fi în ei. Pre cei mai frumoși îi așezăm într'o ladă, iar pre cei mai ordinari în altă ladă. Înainte de a-i folosi îi băgăm într'un vas cu apă amestecându-i bine, până ce și-au luat apă de ajuns, ce se știe de acolo, că luând o mână de mușchi și stringându-i în pumni curge apă din ei. La o ladă de 1000 altoi ne trebuie cam 25 kilograme mușchi mai ordidari, iar de cei mai fini mai puțini. Unde nu se capătă mușchi, în locul lor putem întrebuința *câlți de brad* (fagyapot, cu cari se pachetează ouăle și poamele pentru a putea fi transportate), cari se capătă la fabricile de firez, și cari se pot folosi la tot pachetatul, sau combinat cu mușchiu, adecă *fundul lăzii* cu mușchiu, iar laturile lăzii cu călți de brad. La o ladă, ce conține 1000 altoi ne trebuie cam 15 kilograme călți de brad.

După aceasta avem lipsă de *pulvere și grunzi de cărbuni de lemn*, cari pre la fabricile de fier le căpătăm pre un preț bagatel, dacă nu chiar gratuit. Dacă nu putem căpătă astfel de pulvere, ne procurăm cărbuni întregi și-i măcinăm prin moara cu care măcinăm strugurii, pre unde sunt de acestea, în mărimea bobului de fasole, sau îi zdrobim ori pisăm mai grob cu un ciocan, într'un vas și apoi îi cernem prin ciur. Cei mai buni sunt cărbunii din lemn de fag. Pulverea ce trece prin ciur, o așezăm într'un vas sau ladă de-o parte, iar cărbunii, ce rămân în ciur mai grunzoși în alt vas până le folosim. La o ladă ce conține 1000 altoi ne trebuie 7—8 kilograme de cărbuni și 1—2 kilograme de pulvere.

Acum avem lipsă de rami ori cetină *de brad* ori *sneapăr* proaspete, verzi, ori *câlți de brad* (fagyapot) de o calitate mai dură.

În lipsa acestora ne putem folosi și cu *spini mărunți de tufă*, măcăcini, porumbel tinăr de hâns, până la grosimea unei

pene de găscă sau a degetului celui mic e foarte potrivit, pre cari îi tăiem mărunț în bucăți de câte 5 cm.

Mai avem lipsă de un *ciubăr sau vas de apă* și de un *vas mai mic* sau o *cofă*, cu care să luăm apă din vasul cel mai mare.

Așadară la altoirea după *metodul lui Richter* sau la *altoirea în mușchi* sau forțată avem lipsă:

1) *De una sau mai multe lăzi*, al căror fund să fie sfredelit pre mai multe locuri, de cumva nu a rămas spaț gol între scândurile din fund, pentruca să se poată scurge apa de prisos din ele. Asemenea lăzi în dimensiunile trebuincioase se pot procura dela neguțătorii din orașe (sau din prăvălii). Prețul lor de regulă e de 50—60 cruceri.

2) *Două feliuri de mușchi* curați și proaspeți. Cei mai frumoși și mai fini vin așezați deasupra altoilor, preste stratul de spini, iar cei mai ordinari pre fundul și păreții lăzilor, împrejurul altoilor.

3) *Rami sau cetină de brad, șneapăr ori călți de brad* de o calitate mai ordinară, în lipsa acestora *mărăcini subțiri ca d. ex. porumbel*, cari vin așezați pre capul nobil al altoilor, pentruca să rămână spaț gol spre aerisare dela mugur până la stratul sau acoperemântul de mușchiu, în care să poată porni și crește surcelul sau vlăstarul nobil, ceea ce dacă ar lipsi, mușchii s'ar așeză și îndesă, încât ar împedecă desvoltarea și creșterea lugerilor din mlădița nobilă, precum și vindecarea altoilor, ori ar cauză putrezirea vlăstarilor fragezi și cruzi.

4. *Pulvere de cărbuni de lemn.*

5. *Grunzi de cărbuni*, de mărimea boanelor de mazăre ori fasole sau și mai mărișori, cari au rămas în ciur, săturați sau adăpați bine de apă, cari vin presărați peste capetele altoilor, respective vârțiți între aceștia, pentruca spațul gol să se umplă. La o ladă, ce conține 1000 altoi ne trebuie $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ kilograme.

6) *Apă curată*, pentru stropit și udat, și

7) *Tafele* de lipsă, pentru căratul altoilor dela altoitor la acela, care îi așază, stratifică sau pachetează în lăzi.

8) *O udătoare cu ciurel, un ciubăr sau o cadă, o cofă sau o botă*, cu care luăm apă din ciubăr sau cadă și 1—2 *coșerci* (chelteauă) cu toarte pentru căratul mușchilor.

d) *Așezarea, stratificarea sau pachetarea altoilor în lăzi.*

După ce am așezat lada bine, ca să nu se miște, în poziția arătată în fig. 31. și lângă ea, ca să fie la îndemână mușchiul ordinar în coșerci, vasul cu apă, udătoarea, vasul cu pulvere de cărbuni, începem pachetarea altoilor în ea.

Cum stă lada așezată în cap, pe fundul din jos punem un strat de mușchi ordinar înmuiți bine în apă, în lipsa mușchilor călți de brad, în grosime de 10—15 cm. lung cât ține altoiul; tot asemenea pre cei trei pereți laterali, ce se ridică în sus. Pre fundul lăzii poate fi și mai gros stratul.

Peste stratul acesta de mușchi ori călți de brad așezăm un strat gros de 1—3 cm. grunzi de cărbuni înmuiți bine în apă.

Acum aducem altoii cu tața sau în mână și-i așezăm în rând unul lângă altul, cu capetele nobile în afară, pre stratul de cărbuni de pe mușchi, grijind bine, ca capetele nobile ale lor să vină în o linie, nici unul mai înlăuntru ori mai înafară. Spre scopul acesta ne folosim de o scândură lată de 10—15 cm. pe care o așezăm în gura lăzii, pe linia trasă cu ceruza, pe buzele pereților laterali ai lăzii, la afunzime internă de 15 cm. încă înainte de a începe stratificarea sau pachetatul. După ce am așezat rândul prim de altoi până la celalalt perete, în care trebuie, să fie numai 100 altoiți luăm un pumn de pulvere de cărbuni, și presărăm rândul de altoi. După aceasta mai așezăm un rând de altoi, adecă iar 100 și iarăș presărăm pulvere de cărbuni. Acum luăm grunzi de cărbuni și-i băgăm într'un vas cu apă și-i amestecăm bine, până se satură de apă. Acum scoatem din ei cu o lopată și așezăm peste altoi un strat cam de 1—2 degete grijind, ca acestia să acopere numai lemnul american, iar capul altoit și vârful dela fund se rămână libere, ne acoperite cu cărbuni, pentrucă callusul (fiertura) ori rădăcinile mai bine se desvoaltă.

dacă acestea două capete ale altoiului nu sunt acoperite cu cărbuni ci libere. După aceea luăm o udătoare de apă cu ciurel și o turnăm peste stratul de cărbuni, de pe stratul de altoi. Acum mutăm mai sus scândura din gura lăzii, pe cari au ajuns vârfulurile altoiilor spre a fi așezați în linie, nici unul adecă mai înlăuntru ori mai în afară și apoi punem iar un strat de mușchi, uzi ordinari ori câlți de brad ori amestecătură, pe cei trei pereți laterali în sus, cum am făcut la început și pachetăm alt rând, observând procedura dela rândul prim întru toate, continuând în chipul acesta până se umple lada.

Dupăce s'a umplut lada și și pe rândul deasupra de altoi am așezat stratul de cărbuni, și i-am udat cu o udătoare de apă, îndesăm bine spațul

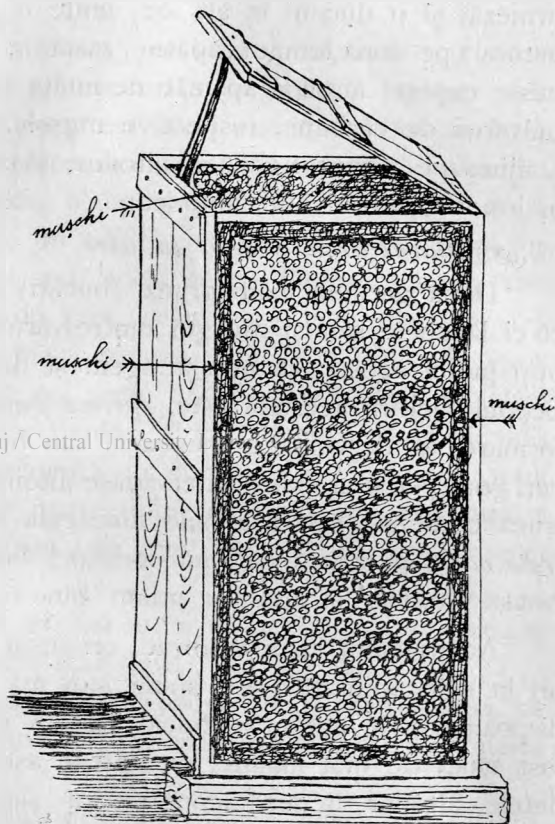

Fig. 32. Ladă plină cu altoi

gol cu mușchi ori câlți de brad, închidem ușa ori punem fundul lăzii, pe care îl închidem cu niște cârlige. (fig. 32).

În decursul lucrurilor acestora trebuie să grijim bine: cu altoii să umblăm frumos și cu băgare de samă, căci aceia nefiind nici legați, nici unși la cea mai mică atingere de ceva se strimbă, desface și cade partea nobile, pentru aceea închietura sau încleștarea nobilei cu a portaltoiuului trebuie, să fie

foarte tare și ca aceia, să vină cu capetele nobile așezați în linie va să zică, nici unul să nu fie mai afară sau mai înlăuntru cu capul decât ceialalți, ce nu se întâmplă, dacă la așezare fieștecare a atins cu vârful scândura din gura lăzi.

Acum luăm lada dela locul ei pentru a lăsa pe alta goală să-i urmeză, și o ducem în alt loc, unde o așezăm în pozițiunea naturală pe două lemne (căpătue, zascuri), apoi turnăm deasupra peste capetul altoilor apă cât de multă (3—5 vedre), pentruca pulverea de cărbune, respective mușchi, călți de brad ce ar fi ajuns pe partea nobilă a altoilor, să se spele și să lunece în jos, cătră trunchiul american.

e) *Pachetarea altoilor la vârf.*

După acestea luăm grunzi (bucăți) de cărbuni și umplem cu ei lacunele sau șpațul gol dintre vârfurile altoilor, grijind, ca prin lucrul acesta, să nu-i atingem și deslipim de americană. Scopul lucrării acesteia este, *prima oară*, ca să împiedecăm formarea și desvoltarea mucezelii sau bureților în aceste locuri goale, ce sunt foarte stricătioase altoilor, *a doua oară*, pentrucă cărbunii păstrează bine umezeala ce au luat în ei, și *a treia oară*, pentrucă cărbunii conservă bine și căldura trebuincioasă altoilor, și apoi iar udăm bine cu 1—2 udători de apă.

Acum luăm rami de brad, ori șneapăr, ori călți de brad, ori în neîncunjurată lipsă spinii sau măracinile, ce avem la dispoziție și le tăiem în bucăți de 5 cm. decumva nu au fost tăiați de mai înainte, pe cari le așezăm deasupra, pe capetele altoilor, în un acoperemânt sau strat gros de 2—3 degete.

Peste stratul de spini, respective crenguțe de brad întindem un acoperemânt gros cam de 1—2 degete din mușchii cei mai frumoși, eventual călți de brad, fără de a-i muiă și pe aceștia în apă. Peste aceste presărăm puțină pulvere de cărbune, pentruca mușchii să nu mucezească și apoi întreg stratul sau acoperemântul acesta îl stropim cu o udătoare de apă, după care iar întindem un acoperemânt de mușchi gros de 1—2 degete și-l udăm ca mai înainte.

După toate acestea lada mai rămâne în acest loc 5—6 oare, pentruca apa de prisos din ea, să se scurgă bine, apoi o ducem și așezăm în locul sau chilia destinată pentru a fi supusă operațiunii de a se prinde altoii și a face rădăcini, respective de a-și forma callus (fiertură).

f) *Recerințele localului în care se tractează altoii spre a se prinde, vindecă și face rădăcini, respective a-și forma callus (fiertură).*

Ceice se ocupă în mare sau din profesie cu acest metod de altoire își pregătesc un local mare și spațios spre acest scop. Ceice își pregătesc altoi numai de câți au lipsă, pentru construirea sau facerea unei vii nouă, proprietarii maimici, cum sunt țăraniii noștri, n'au lipsă de local anumit ci își aranjază sau întogmesc un edificiu vechiu ce au în ograda lor, pe care-l folosesc apoi spre acest scop. Dintre acestea tare potrivite sunt culinele de vară, grânarele și cămerile, cari sunt destul de spațioase și înalte pentru a închepe lăzile de lipsă, cuprinzând fiecare ladă cel puțin 1000—2000 altoi. Ba chiar și un bordeiu în pământ numai să aibă lumina de lipsă, încă se poate ajusta și întrebuința cu succes de local. Cu mult succes și fără spese se poate folosi ca local un grajd bun, în care petrec 4—5 vite sau mai multe vite, care are temperatura de 23—25° C.

Dacă temperatura internă a lui ar fi mai înaltă, aceea să se modereze prin aerizeri mai dese.

E foarte recomandabil a se asocia mai mulți țărani laolaltă, contribuind fiecare în proporție egală spese și muncă corespunzătoare.

Recerințele localului desemnat spre acest scop sunt, să fie în stare bună, să nu aibă crepături sau găuri, ca să se strecore căldura din el, să aibă ușă destul de largă, ca să încheapă lăzile prin el și să se închidă bine și o fereastră cu oblon, pentruca să putem împiedeca razele soarelui de a ajunge la lăzi și să putem face întunec în timp de lipsă. Lipsind oblonul, fereasta pe din afară se bate cu scânduri, iar din lăuntru pe fereastă, să aplică o pânză neagră. Mobiliarul intern stă:

a) *din o sobă de pleu sau un cuptor de fier sau de tuciu* (fier vărsat) cum sunt celea de prin școli, provăzut cu un hornet, prin care se conduce fumul afară sau în hornul chiliei; dacă folosim de local un grajd (poiată) nu trebuie cuptor.

β) *Două lemne lungi, groase în diametru de 20—30 cm.* dacă avem puține lăzi încât să închiapă pe ele, dacă avem mai multe luăm 4 lemne de acestea. Lemnele le așezăm cum se așază zascurile în pivniță, adică paralel și apoi pe ele așezăm lăzile. Dacă avem lipsă de 2 rânduri de zascuri, acestea le așezăm paralel pe lângă pereții chiliei lăsând prin mijloc un spaț gol, ca să putem umblă comozi la cuptor și pentru vizitarea lăzilor, iar de cătră pereți să rămână un spaț cam de 40—50 cm. pentruca răceala dela pereți să nu influințeze asupra altoilor din lăzi. Sub lăzi și între lăzi, încă să rămână un spaț gol de 20—30 cm. pentruca atât aerul, cât și căldura, să le ajungă de toate părțile deopotrivă.

Celce face mai mulți altoi, încât nu-i închep lăzile pe celea două rânduri de zascuri, poate face deasupra acestora două stelaje, pe care apoi așază lăzile cu altoi, lăsând un spaț gol între lăzile dinjos și celea de pe stelaj de 40—50 cm. și tot atâta dela lăzile de pe stelaj până la podele sau plafon.

γ) *Un termometru.*

Sunt două feluri: *maximal și minimal și cel comun*, care să ne arete temperatura chiliei și se pot căpăta la orașe. Dacă cuptorul nu-l putem așeză chiar în mijlocul chiliei sau localului îl așezăm în alt loc numai să grijim, să nu vină prea aproape de unele lăzi, cari s'ar prea încălzi. Spre a ne asigura de acest inconvenient aplicăm lângă lăzile expuse un părete de scândură.

Ca material de foc mai buni sunt cărbunii de piatră sau de cei comuni, în care caz ne trebuie cuptoare anume. Putem încălzi și cu lemne, numai încălzitul cu lemne ne dă mai mult de lucru.

Înainte de a transportă prima ladă în chilie, chilia se încălzește la temperatura cerută 23—25° C. După aceasta putem duce în chilie lada plină, care a așteptat 5—6 oare spre a se scurge apa de prisos din ea, așezându-o la locul ei, și apoi

scriem pe ea cu cretă [sau lipim o țiduliță] datul zilei și lunei în care o-am așezat, șpeția și numărul altoilor, spre exemplu: *1/IV. Rizling italian în riparia portalis. 1000 bucăți*. Tot asemenea purcedem și cu celelalte lăzi.

Cât ce am așezat prima ladă astupăm ferestile, ca razele soarelui, în celea două săptămâni dintâi, să nu străbată în chilie, lumina însă poate să străbată, apoi închidem ușa și continuăm încălzirea chiliei a cărei temperatură trebuie, să fie 2 $\frac{1}{2}$ —3 săptămâni ziua și noaptea constantă de 23—25 grade Celsius, ce ne-o arată termometrul atârnat pe perețele opus dela cuptor, eventual pe alt perete cam la mijloc, sau mai bine pe stelaj.

g) *Tractarea altoilor în lăzi până la sădire.*

În timp de 3 săptămâni localul îl ferim ca razele soarelui, să nu străbată în el înainte de amiazi și cu ușa închisă, numai ziua pe la amiazi, dacă afară e ceva călduț, deschidem pe câteva minute ușa pentru aerizare, fără a se produce curent în chilie. După tractamentul acesta altoii noștri în timp de 21 zile s'au prins și vindecat deplin. Cei mai frumoși au luger, vlăstar cu frunze, iar capetul din jos al lor și-a format sau chiar făcut mustețe sau rădăcini ori callus (fiertură), încât se pot sădi în școală.

La 8—10 zile după transportarea lăzilor în chilie începem vizitarea altoilor, care se poate face tot din 3—4 zile ce stă în aceea, că ridicăm de o parte stratul de mușchi cu care ocaziune vom observa, că cei mai mulți muguri au pornit și dau, și că unii au chiar și frunze. Dacă cu această ocaziune vom observa, că acoperemântul de mușchi, călți de brad de pe capul altoilor s'a prea îndesat îl rărîm prin scărmanare. Dacă stratul de mușchi și cărbuni nu e destul de umed îl umezim bine cu apă caldă de 28—30° C. și subțiem, delăturând cam jumătate din el, ca să nu apese așa tare și să împiedece dezvoltarea și creșterea lugerilor, vlăstarilor, respective să nu înnece și omoare mugurii ce ar fi încă în pornire.

După alte câteva zile experiend (observând), că lugerii cresc și se desvoaltă repede, putem delătură întreg acoperemântul de mușchi, rămânând numai stratul de spini. Decumva cu această ocaziune observăm ceva mucezală pe capetele altoilor, îi aerizăm bine și apoi presărăm pe vârful lor un strat de pulvere de turfă în grosime de 2. degete, sau în lipsă de turfă grunzi de cărbune încălziți puțin la soare și apoi se lase în pace.

Cu ocaziunea vizitării altoilor de multeori se poate observă, că altoii din lăzile de lângă cuptor sunt cu mult mai dați, ca cei dela ușă, deși lăzile au fost așezate în chilie în aceeaș zi, sau cei din lăzile de pe stelaj, ca cei din lăzile de jos. În cazul acesta, ca unii să nu prea înainteze cu crescutul, iar alții să rămână prea înapoi schimbăm lăzile, pe celea din apropierea cuptorului le aducem în locul celor delângă ușă, iar pe acestea în locul celor. Tot asemenea facem cu celelalte, pe celea de sus le scoborăm jos, iar pe acestea le suim sus.

Altoii cari au împlinit 3 săptămâni în lăzi se pot sădi în școală. Dacă însă nu toți altoii și-au împlinit zilele și unii mai au câteva zile îndărăpt, ca să nu ne facem prea mult de lucru și cu săditul și cu tractarea acestora pe mai departe, așteptăm până ce și aceștia împlinesc 3 săptămâni. Se înțelege de sine, că fieștecare ladă, care a împlinit trei (3) săptămâni, dacă până acuma nu a fost, acum trebuie eliberată de acoperemântul de mușchi și acum totodată și de cel de spini. Dacă nu e mare deosebire de timp între lăzile așezate mai târziu, și cele de mai înainte, temperatura se reduce la 16°C. aerizând mai de multeori pe zi, prin ce scade și temperatura din lăzi, care poate fi de 30—35°C. Obloanele ferestilor se deschid, dacă fereasta a fost bătută cu scânduri acelea se delătură, rămânând pe fereastă numai pânza cea neagră, ca să nu vină prea multă lumină deodată.

Dupăce și lăzile celea de pe urmă au împlinit trei (3) săptămâni și nu e timpul favorabil (potrivit) spre a putea sădi altoii în școală, nu le strică, dacă vor rămâne aici în

chilie și 1—2 săptămâni numai să grijim, ca temperatura să rămână constantă la 16°C. și să aerizăm mai de multeori pe zi. În timpul acesta se poate depărta și pânza de pe fereastră 1—2 oare pe zi, ca altoi să se dedee cu mai multă lumină.

12. Soiurile de struguri pentru ținutul Ardealului.

a) Pentru vinuri albe:

a) *Struguri fetești* (leányka, Mädchentraube). Vița crește și se desvoaltă bine. Strugurii sunt mărunței, rotunzi și îndesați. Boanele sunt mărunțele, lungărețe, de culoare albă gălbenie. Produce mult și se coc bine și de timpuriu, dând un vin aromatic și foarte fin, care e aprețiat mult și în străinătate. La toate expozițiile de vin a fost premiat. Preferește metodele de cultivare nueă, punte și ceruire.

b) *Fordovanul* sau *Goarnășul* (Járdovány, Gornisch.) are viță puternică, struguri mari și cu umeri, boanele-i sunt de mărime mijlocie și rotunde de culoare galbină-alburie; când vara e priicioasă boanele îmbracă o rugină specială și de și au coajă subțire, foarte rar se întâmplă să putrezească. Pe la începutul lui Octomvrie se coc, produc vin mult și tare. Preferește, metoda de cultivare cep scurt.

c) *Smigeră, Cimigeră*, (Furmint, Som, Smiger.) Lemnul viței în cei dintâi ani e subțire și pițigăiat, mai târziu se îngroașă. Strugurii sunt de mărime mijlocie, simplii și rotunzi. Boanele de mărime mijlocie mai mult sau mai puțin îndesate, rotunde și puțin lungărețe, de culoare albă-verzie, după ce se coc culoarea devine aurie și în partea de cătră soare ruginită. Produce mult. Pe timpul înfloririi, dacă acela e nefavorabil, fiind tare delicată de multe ori suferă. Dă un vin foarte bun și căutat. Iubește locul pâspaios, rar dar și în cel lutos produce bine. Iubește și metoda de cultivare cep scurt și lung.

d) *Holiză* (Vékonyhéju, Dünnschälige, Fränkische) cu struguri de mărime mijlocie și umăroși, cu coaja subțire și

moi, de culoare galbină-verzie. Timpul coacerii e mijlociu, le place în fața soarelui. Dă vin mult și ușor. Cultivarea după metoda cep scurt îi mai place.

e) *Rizling italian* (Olasz Rizling, Welsch Rizling). Are struguri mici rotunzi și îndesați și cu coadă lungă. Boanele strugurului sunt mici, rotunde de culoare verde-gălbie, presărate cu puncte mici negrii, coajă subțire, destul de zămoși și dulci. Se coace mai târziu și produce foarte mult. Vinul de rizling e tare și are o aromă foarte plăcută. Iubește ori și ce sol și nu se putrezește nici odată. Iubește și produce bine cultivat și după metoda cep scurt.

f) *Rizling de Ren* (Rajnai Rizling, Rhein Rizling.) are struguri mici, îndesați și de forma rărunchelui. Boanele strugurului sunt mărunte, rotunde, galbene cu vine galbene-verzii, cărnoase, coaja groasă și o aromă foarte fină. Se coace mai târziu și iubește coastele înalte, cu pozițiune câtră mează și căldură multă. Dă vin mult și de o aromă deosebită. Îi place și metoda de cultivare nuea sau punte.

g) *Struguri crăiești, lămpură* (Király szőlő, Königstraube) strugurii sunt mari, cilindrici și cu umeri. Boanele lor sunt de mărime mijlocie, ovale de culoare galbină. Se coc de vreme și dau un vin tare și plăcut. Produce mult. Mai bine produce cultivat după metoda cep lung.

h) *Mustoși, Lămpău* (Mustos fehér, Mustafer) de formă cilindrică, scurți. Boanele sunt îndesate și rotunde, de culoare verde, cu coajă subțire, foarte zămoși. Se coc pe la mijlocul lui Octombrie și le place locul mai ridicat. Produce mai bine cultivat după metoda cep scurt și lung.

i) *Sylvan verde* (Zöld sylváni, Grüner Zierfandler). Are struguri mărunți de forma ranuchiului și îndesați. Boanele sunt rotunde-globuroase și cu coada de multe ori turtită. Se coc de timpuriu. Îi place și cultivarea după metoda punte, cordon.

k) *Semillon blanc*. Cu struguri de mărime mijlocie, umăroși, îndesați și nu putrezesc ușor. Timpul coacerii e mijlociu. Iubește poziția cea mai bună și metoda de cultivare cerc și punte, cordon.

l) *Grași* (Kövérszőlő, Ressertraube) de mărime mijlocie și îndesați. Are boane rotunde, mari și cu coajă subțire, de culoare galbină-deschisă și foarte gustoși, pentru aceea sunt foarte căutați ca struguri de masă. Se coc de timpuriu, iubesc și locul mai puțin ridicat, dau un vin trainic, foarte bun și plăcut. Când vara e ploioasă adeseori se putrezesc. Mai bine produce cultivat după sistemele cep.

m) *Burgund sur* (Rulendi, Ruländer, Burgunder rother, Pineau gris, rother Clävner) struguri mici, îndesați cu coada scurtă și rotunzi. Boanele lui sunt mărunte și globuroase, câte odată turtite și mângite, cu o culoare sură-roșie. Când sunt bine copti, culoarea lui trece în roșu-vineție, cu puncte mici și coajă foarte subțire. Produce bine în orice împrejurări și iubește locul de orice pozițiune, îi mai place cultivarea după metoda nua, punte sau cordon.

n) *Burgund alb* sau *Pinot blanc* (Fehér burgundi) cu struguri îndesați și mărunți, boanele mărunte, mici, rotunde, coaja subțire, de culoare galbină-deschisă, foarte dulci, mustul bogat în zahăr, pentru aceea se folosește pentru ameliorarea sau îmbunătățirea altor vinuri mai acii. Iubește pământul lutos, văros, petrișos de orice pozițiune, se coace de vreme. Îi mai place metoda de cultivare nua, punte sau cordon.

o) *Muscat Lunel*. *Struguri pipărați galbini* (Sárga muskotály, uva oppidna Romanorum) are boane cărnoase, coajă groasă, de culoare verzie, ruginiți pe partea de cătră soare cu o rugină gălbinie, produce mult și un vin ales. Iubește pământul lutos văros cu poziție bună. Iubește și cultivarea după metoda nua sau punte.

p) *Tramin roșu* (Tramini piros) are struguri mici de forma piramidei, câteodată de forma răunchelului, cu boane cărnoase, mici lungărețe, de culoare roșie, coajă groasă, gust aromatic. Produce vin excelent dar puțin, dacă locul e năsișos și gras produce destul de bine. Îi place și cultivat după metoda nua sau punte.

β) Pentru vinuri roșii:

a) *Carbenet sauvignon* și *Carbenet franc*, rar se găsește o șpeție singură și tot cam amestecate. Cel dintâiu se mai numește și Buschet, iar al doilea și Petit-Carbenet și Petit-Vidure. Boanele celui din urmă sunt rotunde, globuroase, mărunte, coajă groasă și tare, culoare vânătă, se coace mai târziu, dă un vin foarte bun și aromatic, dar puțin, și se recomandă pentru diresul vinurilor mai slabe, cari produc mult; iubește pământul lutos și petros. Iubește și cultivarea după metoda nouă sau punte.

b) *Malbeck* (Côte à queue verte) are struguri de mărime mijlocie, cu coadă lungă și groasă, boane mari cilindrice, de culoare vânătă închisă și îi place locul cu poziție călduroasă. Produce mult și dă un vin aromatic. Iubește și cultivarea după metoda nouă.

c) *Verdot*. Are struguri de mărime mijlocie puțin moi în formă de piramidă cu boane mici și rotunde, produce mult, dar e expus putrezirii. Vinul e mai slab ca de Merlot. Iubește și cultivarea după metoda cep scurt.

d) *Merlot* (Vitraille) cu struguri umăroși, rotunzi, de mărime mijlocie, boane mijlocii, câte odată mărunte și globuroase, coajă groasă, de culoare vânătă-închisă, se coc târziu, din acești struguri se face vinul vestit roșu de Bordeaux (Bordo). Iubește și cultivarea după metoda nouă și punte.

e) *Burgundnegru* (Kék-Frankos, Blau-fränkisch) cu struguri îndesați de mărime mijlocie, mari când îi place bine locul, boane globuloase, câte odată și lungărețe, coajă groasă, nici odată nu putrezesc. Se coace de timpuriu, produce mult și dă un vin ales, de culoare roșie, din care se pregătește *schampagnia roșie*. Iubește pământul văros, lutos și călduros. Iubește și cultivarea după metodele cep și nouă sau punte.

f) *Oporto* (Kék portugizi, portugál, Portugieser) struguri mari, îndesați, umăroși, boanele de mărime mijlocie și lungărețe, câte odată globuroase de culoare vânătă-întunecată, se coc de vreme, se pot vinde și ca struguri de masă, — dau

un vin bun și colorat. Când sunt prea copti nu e bine să facem din ei vin de specialitate, pentru că singur se amărește, pentru aceea se recomandă a se amesteca cu vinul de burgund negru. Iubește pământul văros, pietros și lutos. Iubește și cultivarea după metoda cep scurt.

g) *Lugojană* (Kadarka) are struguri umăroși și îndesați, boanele de mărime mijlocie și globuroase cu coajă subțire, culoare cenușie-brumată. Să coace târziu pentru aceea se recomandă pentru locurile ridicate. Produce mai mult ca tot felul de struguri din patrie. Când se coace de ajuns dă un viu roșu excelent, bun de beut și tare. În anii răi și pe locurile mai așezate au înclinare spre putrezire și vinul e stiros, se poate direge cu oporto. Iubește și cultivarea după metoda cep scurt.

13. Soiurile de struguri pentru ținutul Érmeilék.

a) Pentru vinuri albe :

Rujiță (Bokor, Braghină, vulpe). Library Cluj

Bacator alb (Erdei).

Țița oii (Iuhfark, *Alantermő*).

Rizling italian (Olasz Rizling, Walsch Rizling).

Rizling de Ren (Rajnai Rizling, Rhein Rizling).

Rușiță (Kövidinka, Grosssteinschiller).

Sylvan verde (Zöld szylváni).

Szerémi zöld.

Jordană (Járdovány, Rakszőlő, Gornisch).

Grasă (Kövérszőlő, Ressertraube).

Galbină (Mézesehér, Hönigler).

Smigeră (Cimigeră Som, Furmint, Smiger).

β) Pentru vinuri roșii :

Lugojană, cadarcă (Kadarka, Jenei feketé).

Burgund mare (Nagy-Burgundi).

Kék Frankos.

Oporto (portugál).

14. Soiurile de struguri pentru ținutul Ménes-magyarád.

α) Pentru vinuri albe:

- Mustoasă* (Mustosfehér, Mustafer).
- Bacutor* (Ménési rozsa).
- Abuți* (Aprófehér, Aprafer).
- Rizling italian* (Olasz Rizling, Welsch Rizling).
- Sárfehér* (Alföldi szőlő).
- Sauvignon*.
- Semillon*.

β) Pentru vinuri roșii:

- Lugojană, cadarcă* (Kadarka, Jenei fekete).
- Kék Frankos* (Nagy Burgundi).
- Oporto* (portugál).
- Carbenet*.
- Merlot*
- Malbeck*
- Lagrein*
- Cinseau*

<i>Merlot</i> <i>Malbeck</i> <i>Lagrein</i> <i>Cinseau</i>	pentru colorarea altor vinuri.

15. Soiurile de struguri pentru ținutul Versec-fehértplom.

α) Pentru vinuri albe:

- Bacator alb* (Erdéi).
- Mustoasă* (Mustosfehér, Mustafer).
- Abuți* (Aprófehér).
- Rizling italian* (Olasz Rizling, Welsch Rizling).
- Maghiarcă* (Magyarka, Ungarische Traube).
- Creață* (Kriaca).
- Szeremi zöld*.
- Rușiță albă* (Fehérdinka, Weisssteinschiller).
- Șmigeră, Cimigeră* (Furmint. Som, Smiger).
- Burgund alb* (Fehér Burgundi).
- Ortliebi* (Knipperle).

β) Pentru vinuri roșii:

- Lugojană, cadarcă* (Kadarka, Jenei fekete).
- Burgund mare* (Nagy Burgundi).

16. Soiurile de struguri pentru ținutul Szegzárd.

Pentru vinuri albe:

Rizling italian (Olasz Rizling).

Sárfehér (Krischass).

Sylvan verde (Zöld sylvani).

Margit (Mézes fehér, Hönigler).

Iramin roșu.

Mușcat Alexandri.

Bálint.

Rușiță (Kövidinka, Steinschiller).

Rușiță roșie. (Kövidinka piros).

Descrierea mai amănunțită a celor mai multe din acestea soiuri de struguri, cum și timpul coacerii le aflăm la soiurile de struguri pentru ținutul Ardealului, pag. 73—77.

17. Struguri de desert și de masă.

Pentru cei dela orașe sau din apropierea orașelor e tare recomandabil ca un petec barâm, dacă nu via întregă să o cultive cu *struguri de desert și de masă*, pentru că îndoit scoate mai mulți bani pe struguri ca pe must, ori vin.

Tot asemenea să nu lipsască strugurii de masă din grădina nimăru, parte pentru că omul nu poate țugi totdeauna, când are lipsă de struguri până la vie, care poate să fie departe, sau timpul să fie ploios ș. a., parte pentru că viia este o podoabă pentru grădină. Cei mai potriviți struguri de masă și pentru grădini: *struguri grași*, *struguri crăiești*, *busuiocști* și *pipărați* sau Muscat Lunel (sárga muskotály) și toate speciile din strugurii numiți: *Chasselas* (Șasla, Gutedel).

18. Sădirea și cultivarea altoilor în școală.

Locul destinat pentru școală trebuie să fie rigolat la afunzime de 50—60 cm. iar pe timpul sădirii să nu fie prea moale ci svântat, încât pământul să nu se lipească de unelte. Altoi acestia nu se așaze în școală în pământul, ce își are umiditatea (umezala) sa naturală, ci preste pământul din șanț.

unde se aşaze altoii trebuie, să turnăm apa, până se formează *nocirlă*, *noroiu* sau *ciruială* în care se aşaze pentrucă:

1) dacă locul ar conţineă numai umezeala sa naturală ar trebui, să bătucim pământul pe lângă altoi, cum am făcut la cepurile americane şi altoii făcuţi în verde. prin ce callusul (fiertura) dela locul de alipire al altoiului ar suferi,

2) Pentrucă apa aşază şi îndeasă pe lângă altoi locul cu mult mai bine, de cum se întâmplă asta prin bătucire

3) La implântarea sau aşezarea altoilor în pământul noroit sau *nocirlă*, callusul dela capul americanei nu se vatămă.

Distanţa între rânduri trebuie, să fie de cel puţin 120 cm, (fig. 33). iar a vişelor sau altoilor între sine de 5 cm., cum ne arată scândura de sădit (fig. 12). Deşi e puţină deosebire între lucrurile, ce ne vin înainte la aşezarea cepurilor americane şi altoilor fără rădăcini în şcoală şi celce o ştie pe una, o poate şti uşor şi pe cealaltă, totuşi las să urmeze aici mai deamănuntul, cum se face sădirea acestor altoi în şcoală:

Dupăce am întins sfoara, cât de lung vrem să fie rândul şi o am întepenit, săpăm pe lângă ea cu arşul, hârleţul sau cazmaua un şanţ afund cât e acesta, iar pământul îl punem pe marginea şanţului, însă nu tot ci numai jumătate, cealaltă jumătate o punem pe cealaltă parte a şanţului şi-o mărunţim bine (fig. 33 b).

Acum aşezăm scândura de sădit pe lângă sfoară. Pânăce unii lucrători isprăvesc lucrul acesta, alţii aduc din chilie lada cu altoii, aşezând-o în poziţia în care a fost pe vremea când am pachetat altoii în ea, ori în poziţia în care a fost aşezată în local sau chilie, desfacem uşa şi delăturăm stratul de muşchi, după care altoii se pot scoate şi sădi (fig. 34).

Altoii se scot din ladă rânduri de rânduri, după cum au fost pachetaţi, se aşaze pe taţă sau se duc în mâni la lucrătorul, care îi sădeşte în şcoală. Toate aceste se fac cu multă grijă, ca callusul (fiertura) dela nodul de altoire să nu sufere.

Când scoatem altoii din ladă spre a-i sădi în școală trebuie vizitați cu deamănuntul și pe cei cari nu sunt prinși îi aruncăm. Semnele de pe cari cunoaștem, că altoiul e prins sunt următoarele:

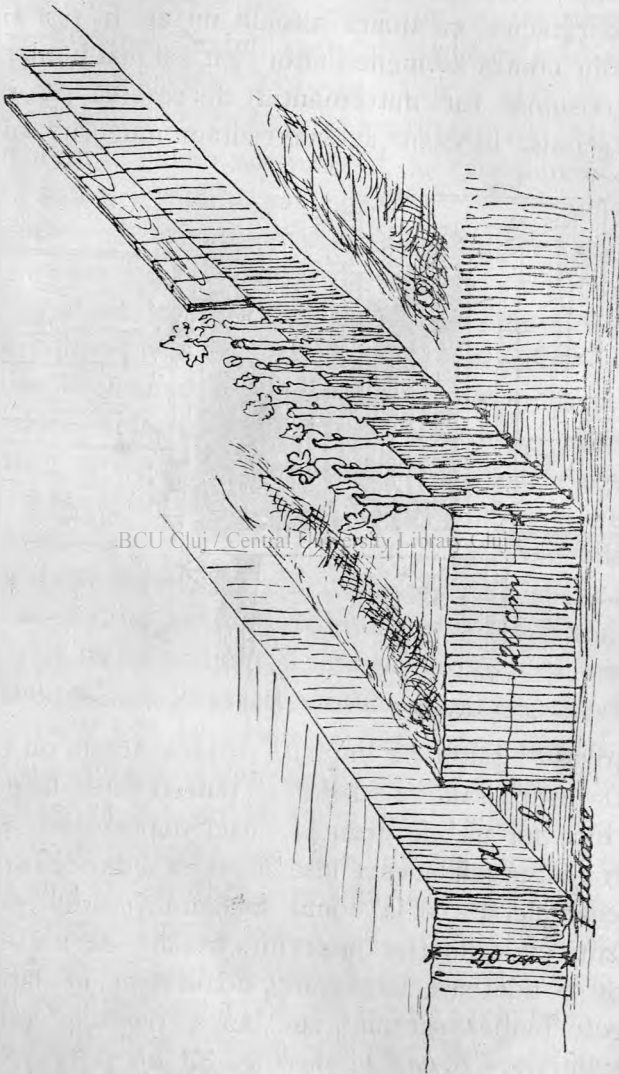

Fig. 33. Șanțurile pentru sădirea altoiilor în școală și modul cum trebuie sădiți.

Locul unde s'au împreunat vița nobilă cu cea americană e jur împrejur provăzut cu callus, (fietură), capetul din jos al americanei are deși nu la mulți altoi întreaga tăietura provăzută cu callus (fietură), ca la partea închieturei (nodul

de altoire) din care ies rădăcinile; lemnul sau capetul nobil poartă un luger (vlăstar) mai mare sau mai mic, cu două (2) ori mai multe frunze.

La mulți altoi lugerul, vlăstarul lipsește. Aceasta să nu ne ducă în rătăcire, că doară altoiul nu ar fi prins și să-l aruncăm, din contră asemenea altoi sunt cei mai buni, pentru că nu și-au consumat tot nutremântul de rezervă pe când se sădesc în școală. In cazul acesta vizităm mugurul sau ochiul

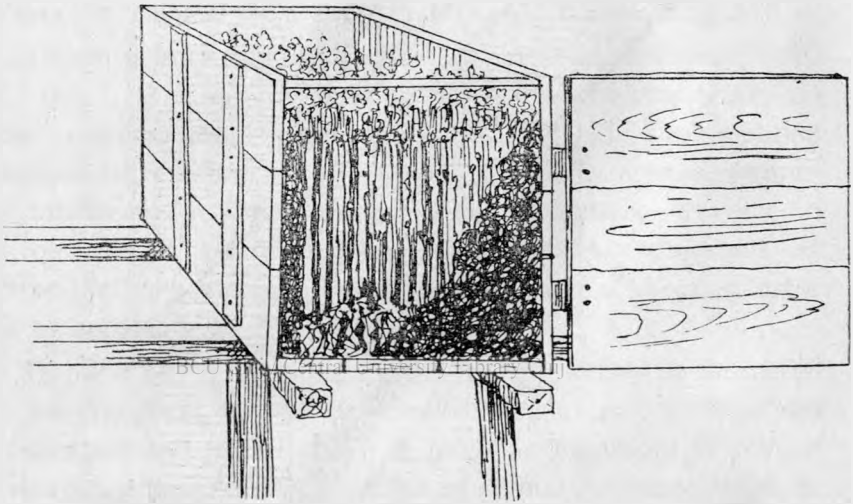

Fig. 34. Deschiderea lăzii spre a scoate din ea altoii și a-i sădi în școală.

nobil, sgăriindu-l puțin cu unghia, și dacă acesta nu e putred, negru, ci verde sau și dacă e putred are lângă el un mugurel, încă nu trebuie aruncat, căci după ce se așează în școală din mugurelul acesta iasă luger ca și din ceilalți. Lucrul de căpătenie aici e, ca la locul închieturii altoii nedați, să fie provăzuți cu callus jur împrejur. Inainte de a așeză altoiul în șanț, cu o udătoare fără ciurel udăm bine în lățime, cam de 3 degete fundul șanțului, pe lângă perețele pe care e așezată scândura. *Prima udare* (fig. 33 a).

In mijlocul acestei udături și după ce s'a sbeut apa, in tină, glod sau nomol, vin împlântați altoii cu rădăcinile lor, dacă le au, iar capul lor nobil să atingă cu vârful linia orizontală de pe mijlocul scândurei, ca să nu vină unul mai sus și altul mai jos.

Dacă pământul e sfărmăcios sau năsipos udarea poate fi mai îngustă, iar altoii provăzuți cu callus ori rădăcini se așaze în ciruiala, ce s'a produs prin udare. Dacă pământul e argilos sau lutos, încât prin udare nu se mărunțește, e cu scop a presărà pe fundul șanțului pământ mărunțit, de pe laturea *b* a șanțului (fig. 33.) sau năsip și apoi să udăm, ca așa lacunele (gaurile), ce se produc prin săpare, să le umplă pământul mărunțit, puhab sau năsipul, în care putem așezà altoii mai ușor, fără a-i vătămà sau sgărià.

La sădire să băgăm de samă, că dupăce am împlântat altoii în pământ pe o lungime de 3—4 m. numai decât să începem acoperirea lor, în ordinul dupăcum se arată mai în jos din cauza, că callusul cel fraged, să nu se sbicească sau uște de arșița soarelui și anume; dupăce s'a umplut o parte din șanț cu altoi, doi lucrători cu două sape trag de amândouă părțile pământ cătră altoi, ca să se umplă bine șanțul grijind, ca pământul tras, să fie ceva mai sus pe margini, formând o troacă, covată în mijlocul căreia stau dejà altoii, (fig. 35 *a*).

După 1—2 minute în care timp apa s'a sbeut udăm din nou, a *doua udare*, ca mai înainte pe lângă altoi, iar doi lucrători trag iarăși pământ pe lângă altoi, ca și mai înainte, dând totodată aceeași formă pământului ridicat (fig. 35).

După 1—2 minute se face a *treia udare* și se trage iarăși pământ în sus cătră altoi cum s'a făcut mai înainte, dar așa ca pământul tras, să acopere întreg nodul de altoire (fig. 35. *b*). și apoi a *patra udare*, cea mai de pe urmă, când pământul s'a ridicat formând o prizmă, holumb, bilion, a cărui spinare acopere întreg nodul de altoire, încât udarea se face chiar peste aceasta. (fig. 35 *c*). Peste udarea a patra nu tragem pământ până ce s'a sbeut apa bine. Dupăce s'a sbeut apa bine, tragem pământ lângă altoi, până se acopere vârful lemnului nobil, rămânând afară numai lugerii cei crescuți în ladă (fig. 35. *)

*) Aici figura nu corăspunde textului, încât nu ne arată acoperit întreg lemnul nobil, rămânând afară numai lugerii crescuți în ladă. Să se urmeze deci textului, iar nu figurei.

Acum doi lucrători trag din nou pământ cu niște sape ușoare ori dârguri de fier și netezesc prizmele în cari sunt îngropați altoii, iar peste capetele lor așază cu mâinile un strat de pământ în grosime de 2. cm. grijind, să nu rupă ori vatăme lugerii, vlăstarii cei mari, cari rămân afară în liber. (fig. 36 *). Lugerii rămași afară din prizmă, dacă s'ar vestezi sau s'ar uscă nu e pagubă, pentru că în locul lor iase alți lugeri noi. În chipul acesta continuăm și cu rândul al doilea și al treilea până terminăm,

Lucrul acesta e descris mai pe larg în broșura »*A szőlő ojtványok elő hajtásával való elő állítása*«

edată de Înaltul Minister

*) Tot asemenea nici figura aceasta nu consună cu textul, să se urmeze deci și aici textului, iar nu figurei.

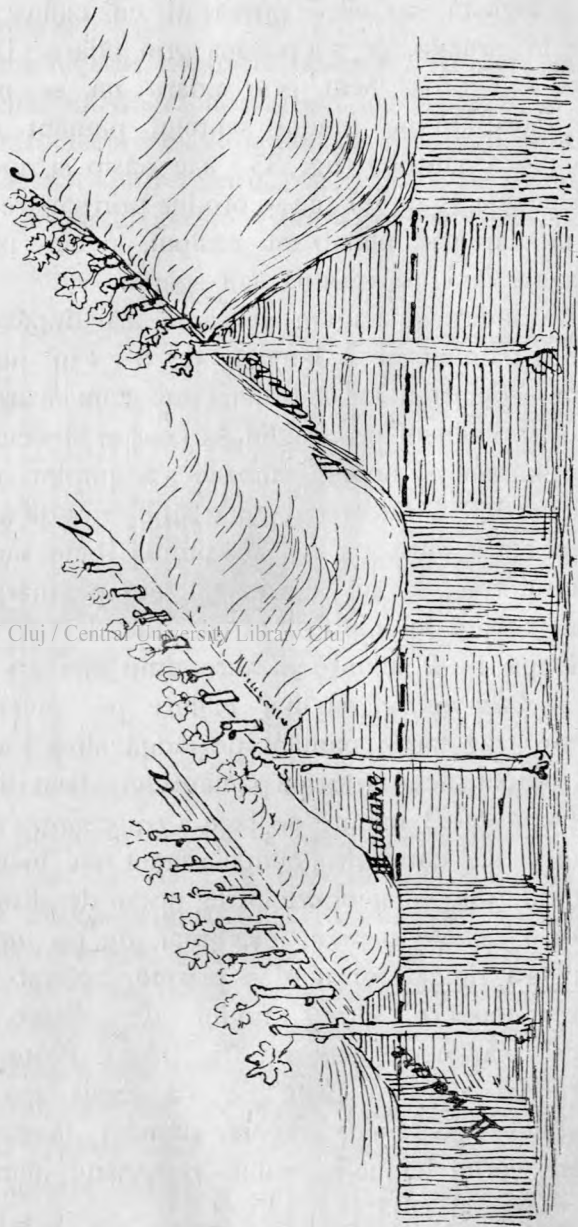

Fig. 35. Plantarea, sădirca altoilor în școală, formarea prizmelor, holumburilor, bilioanelor.

reg. ung. de agricultură, și și-o poate procura gratuit ori și cine, prin inspectorul cercual de vierit. Dacă timpul e favorabil, altoii noștri cresc și se dezvoltă frumos. Când și lugerii ce au crescut după ce am așezat sau sădit altoii în școală au câte 2 frunze, să începe stropirea lor cu mixtura bordoleză de tăriea unui procent. Cum se pregătește mixtura aceasta vezi la titlu 20: »*Lucrurile succesive în cei dintâii doi*

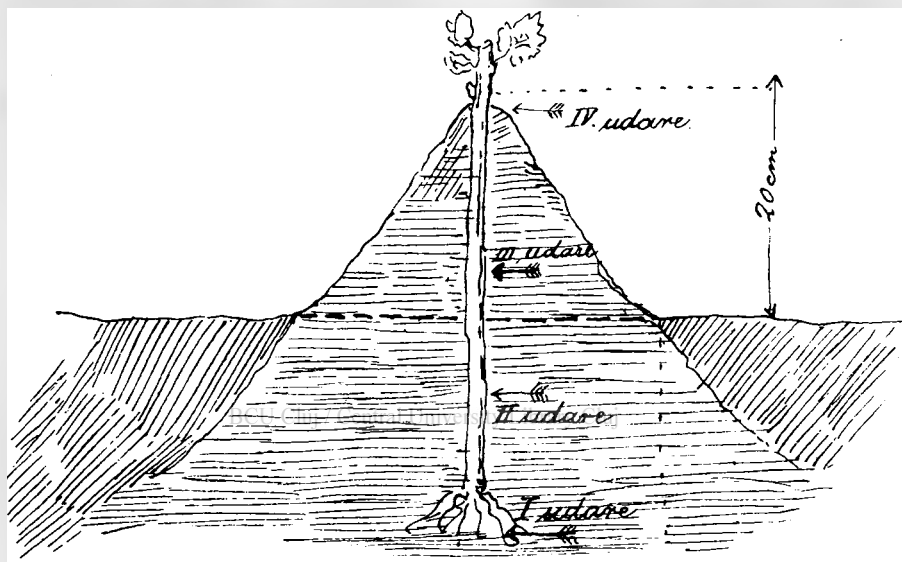

Fig. 36 Prizmă, holumb, bilion gata

ani» p. c »*Intâia stropire*» pag. 94—96. De aici încolo se face stropirea tot din 2—2 săptămâni cu mixtură mai tărișoară de 1—1½% și și mai tărișoară, după cum sunt de dezvoltăți lugerii altoilor.

Dacă observăm, că țărâna sau pământul pe spinarea prizmei, bilionului sau pe coastele lor crepă, crepăturile acestea le umplem cu țărână ravănă. Sub grija aceasta altoii noștri așa înaintează, încât după 6—10 săptămâni și cel mai tânăr luger, vlăstar are mai multe frunze și se arată și cărcei, ceea ce dovedește, că altoii au acum rădăcini proprii, formate în pământ, cu cari se nutresc, când apoi delăturăm pământul dela vârful prizmei de pe partea nobilă a lor, până la lemnul american. La începutul lui August mai delăturăm din

pământul rămas a holumbului, prizmei sau bilionului, până la suprafața pământului, încât altoii se rămână afară din pământ cam 20 cm.

Rădăcinile de rouă de pe altoi, cari acum prin aceasta rămân afară nu e de lipsă a-le delătură, căci ele se vor uscă de sine, iar rădăcinile fundamentale se vor dezvoltă mai departe.

Pe lângă celea arătate și pe lângă săpatul locului între prizme, bilioane, ca să nu crească buruieni, și plivirea buruienilor de pe prizme, de câte ori cere trebuința, alt lucru peste vară altoii nostri nu ne mai cer până toamna, când trebuie să-i scoatem din școală, clasificăm, sădim în vie, respective așezăm peste iarnă s. c. ceea ce se face, după cum s'a văzut la pag. 42. *l.* și *i.* (fig. 15).

După ce am văzut cum se fac altoii forțați, mai repetăm încă odată, ca începerea altoirii, să se defigă primăvara pe acel timp, încât în cele 3 săptămâni, cât au să stea altoii în chilie, împachetați în lăzi, temperatura și pământul, să se încălzească la acel grad, încât aceștia să ajungă în școală în timp favorabil. Prin urmare începem altoirea cam pe la mijlocul lunii Aprilie, iar sădirea altoilor în școală va urmă pe la 10—15 Maiu, când pământul e destul de cald.

19. Sădirea sau plantarea viei.

Sădirea viei este un lucru tare însemnat și prin urmare trebuie ținut samă de toate lucrurile, ce le poștește aceasta, pentru că ce se neglețe acum, mai târziu e mai greu de suplini, mai ales la via altoită.

La via nealtoită e mai ușor, căci aici, ce nu s'a prins putem suplini în anii următori prin botășire, pe când la viile altoite sau nouă, dacă nu se prinde sau pierе un altoiu, acela numai cu altul se poate suplini, ceea ce se întâmpă în anul al doilea ori al treilea, când cei prinși dela început sunt mari și aruncă umbră și apoi e știut, că la umbră la nimica nu-i priiește.

Altoii sădiți din nou, acoperiți de umbra celor mai bătrâni din vecinătate sau nu se mai prind de loc, sau se prind de-

fectuos și așa împilesc, ducând o viață vegetativă mai mulți ani, după cari apoi pier.

Cele mai însemnate lucruri la sădire sunt:

a) *Alegerea timpului.*

Cu privire la alegerea timpului în care trebuie sădită viia sunt mai multe păreri. Unii susțin, că cel mai potrivit timp pentru sădire e *toamna*, alții că *primăvara*, îndată ce se desghiață pământul, alții că mai târziu. Stabilirea acurată în luni, săptămâni și zile, în cari trebuie, să sădim viia nu se poate face și din motivul foarte ponderos, căci de cele mai multeori peste socoteala noastră trage dungă ocârmuitorul vremilor, Dumnezeu. După părerea noastră și a foarte multor vieri practici, sădirea viei se face cu rezultat mai mare primăvara, atunci, când pământul începe să se încălzească. Rezultatul sădirii depinde altcum dela climă, mai departe dela conținutul solului și dela înclinarea terenului spre o anumită regiune.

Într'un teren, care înclină spre meazăzi și dela natură uscăcios, e mai recomandabilă sădirea de toamna.

Asemenea într'un teren, care e pietros și mai argilos.

Deci vița altoită se poate sădi și toamna, numai să-i facem un mușinoiu mai mare ca la sădirea de primăvară, ca nu cumva urmând o iarnă geroasă se degere nodul de altoire.

Tot de frica degeratului unii nu încep sădirea viei decât numai prin Aprilie, ba unii chiar și în Maiu. Cei ce se află în ținuturi expuse înghețurilor mari de primăvara, bine fac. Praxa a dovedit, că sădirea viei numai după ce s'a încălzit bine, pe la începutul lunei Maiu e mai favorabilă.

b) *Groapa în care se sădește sau plantează vița* se face în formă patrată, largă de 40 cm. și afundă după cum cere lungimea viței așa, ca o lature a ei să treacă în linie închisă chiar prin păruștețul, prin care am desemnat'o și care la cea mai mică atingere cade în ea, lăsând o urmă sau gaură bună după sine (fig. 27 D).

La făcutul groapei trebuie să grijim, ca pământul deasupra ei să nu vină amestecat cu cel dela fund. Pe cel deasupra îl punem de o parte, iar pe cel dela fund de altă parte.

Acesta ca mai bun vine așezat pe rădăcinile viței. Gro-pile se fac atunci, când se sădește vița, dar se pot face și mai curând, căci nu numai că nu strică nimic, ci chiar folosește mai ales în cazul, că nu s'au uscat de vânturi.

c) *Pregătirea viței, altoilor înrădăcinați înainte de a-i sădi sau planta.*

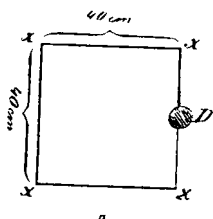

Fig. 37. Groapa în care se sădește vița.

Dacă sădim vie din cepuri, loze, capete, sade, cărlige, cioace pregătirea acestora se face întotdeauna ca atunci, când cepul îl punem în școală să facă rădăcină și anume: deasupra mugurului celui din vârf al cepului lăsăm o bucată de 2 cm; iar bucata de 5 cm. de sub mugurul din jos o delăturăm așa, ca diafragma să rămână ne

atinsă.

Dacă sădim vițe cu rădăcină altoită, pregătirea aceleia se face astfel: rădăcinile, mai bine numite mustețele, cari au crescut în fața pământului din capetul nobil (fig. 38 a) numite și *rădăcini de rouă*, unde se află se delătură cu totul; acele ce au eșit mai la vale, din jurul ochilor delăturați (b), și (fig. 39 a la x) când am pus cepul, loza în școală, respective când am pregătit americana pentru altoire, numite și *rădăcini laterali* se scurtă, încât să rămână numai de 5 cm. (fig. 39 b la x).

Celalalte din capul viței (c) și (fig. 39 a la y) numite și *rădăcini principale* sau *fundamentali* le lăsăm lungi de 10 cm. (fig. 39 b la y).

Ne întorcem acum la celalalt cap al viței altoite sau nealtoite, americane. Dacă aici sunt mai multe lemne, nueluțe, lose, coarde, alegem pe cea mai frumoasă, iar pe celalalte le delăturăm cu cuțitul. Pe cea aleasă o rătezăm pe deasupra mugurului celui mai aproape de trunchiul, respective de nodul de altoire, lăsând deasupra

Fig. 38 a) Rădăcini sau mustețe de rouă date din capetul nobil al altoiului b) rădăcini laterali și c) rădăcinile principale sau fundamentali.

mugurului un cotor, cep sau ciont de 1—2 cm. (fig. 39 b. la o).

În chipul acesta am terminat cu vița înainte de a o sădi la locul ei definitiv. Toate aceste lucruri trebuie săvârșite la fața locului, imediat înainte de sădire.

d) *Adevărata sădire sau plantare.*

Înainte de așezarea viței în groapa pregătită după cum am văzut, observăm, că dacă locul nostru nu e destul de gras și ravăm, cu această ocaziune îi dăm viței atâta gunoiu și apă de cât are lipsă. Cel mai potrivit gunoiu spre scopul acesta e gunoiul de vite, putred bine, compostul și gunoiul sau mai bine zis pământul din pădurile mari, cu lemne groase, din care însă să se nimicească ciormanii, gândacii de Maiu, dacă s'ar afla în el.

Țăranii noștri în cele mai multe cazuri nu știu de alt gunoiu, afară de cel dela vitele lor. Ei vor sădi deci viia cu gunoiu de acesta.

Altoiul sau vița se așază tocmai în locul sau urma țărșului, pociumbului, păruștețului, cu care am fixat sau însemnat locul viței, butucului, din părețele groapei (fig. 37. D.) și care, dacă nu a căzut în groapă când am săpat-o, acum îl delăturăm noi, căci el și-a făcut slujba. Numai în chipul acesta, atât rândurile cât și vițele, buciuumii, buturele vor fi acurat și la aceeași distanță și în aceeași linie, pe care am determinat-o atunci, când le-am fixat sau însemnat locul.

Rădăcinile se resfiră pe fundul groapei, iar vârful trebi e întocmit așa, *ca nodul de altoire să vină pe locul șes chiar în fața pământului; iar dacă locul e uscăcios dela natură sau e o coastă țăpișă, unde ploile spală țărîna și o duc la vale, nodul să vină sub suprafața pământului, cam de 2—3 cm.*

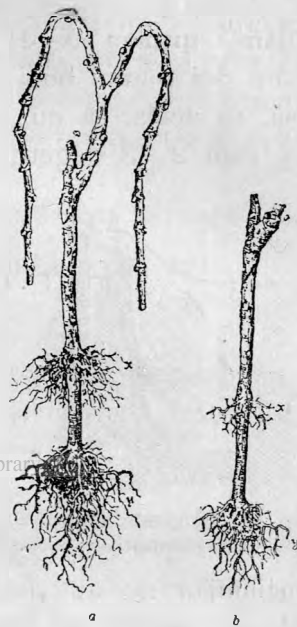

Fig 39 Vița, altoiu cu rădăcină. a) înainte de sădire b) la sădire.

La poala coastei însă, unde se adună țărina dusă de ploaia, nodul să vină mai sus de fața pământului cu 2—3 cm.

Dupăce am așezat vița în groapă în chipul arătat și respirându-i rădăcinile, ca să-și ieă poziția naturală, aruncăm peste acestea din pământul, ce am scos din fundul groapei, ca aceasta să se umplă cam $\frac{1}{3}$ parte, (fig. 40 at) apoi îndesăm și călcăm pământul bine cu piciorul. Acum dacă e lipsă să udăm, turnăm 5—10 litre apă și dupăce apa s'a sbeut, luăm doi pumni buni de gunoiu și-i aruncăm în groapă, dar așa, ca acela, să nu atingă vița, ci să rămână departe de ea, cam 2—3 degete (fig. 40 t).

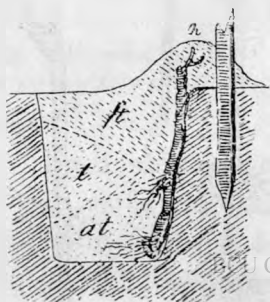

Fig. 40 Adevărata sădire sau plantare.

Acum tragem în groapă pământ până se umple, de cel dela suprafața groapei și iarăși îl călcăm bine cu piciorul (ft).

Dupăce am terminat lucrul acesta în întreagă via, împlântăm lângă fieștecare viță câte un par, sau o păruim.

Decumva la fixarea sau însemnarea depărtării rândurilor și a vițelor, buciurilor nu am folosit pociumbi, țeruși lungi numai de 30—40 cm. ci am folosit părușteți lungi de 50—60 cm. ori mai lungi și pe cari cu ocaziunea săditului viței, sau altoiului i-am scos dela loc, ca în gaura sau urma lor, să se așeze acelea, acestia acum se pot implanta din nou lângă vița, pentrucă sunt destul de lungi în anul prim. Se înțelege de sine, că dacă am fixat sau însemnat depărtarea și locul rândurilor și vițelor numai cu pociumbi, țeruși de 30—40 cm. acestia acum se adună din vie și în locul lor punem lângă vița, buciur, butură, butuc sau jumătăți de par sau pari întregi.

Ori cu ce pari vom păru, să grijim, ca aceia să vină împlântați mai departe de vițe cu un lat de palmă (fig. 40.) și de cătră mează noapte la viile de pe șes; iar la celea de pe coastă, deal de cătră vârful acestora, iar vița, butucul să rămână de cătră poală.

Acum dacă pământul e destul de mărunț tragem cu sapa pământ și acoperim vârful sau capul viței, formând deasupra ei un fel de mușinoiu ca cel de sobol, a cărui înălțime peste capul viței să fie de 5 cm. (fig. 40 *h.*)

Dacă pământul e brușos, mușinoiul îl facem cu mânilor, sfărmand bine pământul în mâni. Scopul mușinoiului e a scuti mugurul și nodul altoiului în timp ploios de putrezire, în timp rece, vântos și secetos de răceală și arșița fierbinte a soarelui, cari sunt stricacioase lugerilor tineri nu numai în anul prim, ci și în al doilea, pentru aceea mușinoiul se recomandă și în anul al doilea, după ce s'a făcut ciontarea sau retezarea pe 2 ochi sau muguri.

În chipul acesta continuăm până terminăm întreagă via.

20. Lucrurile succesive în cei dintâiu doi ani.

Anul întâiu.

a) *Săpatul întâiu, de ogor sau sapa mare.*

Îndată ce am isprăvit cu săditul și păruiatul, pe timp frumos, când pământul e sbicit încât nu se lipșește de unelte, facem săpatul *întâiu, de ogor sau sapa mare.*

Findcă locul în vie pînă atâtea lucruri ce-am îndeplinit pe el s'a bătucit binișor, săpatul de ogor se face afund, cu arșeul (hârlețul, cazmaua) sau cu sapa și dacă pământul e argilos sau tare îndesat ori pietros, spre scopul acesta, cele mai bune sape

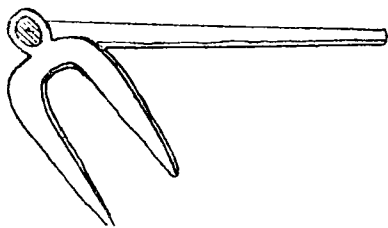

Fig. 41. Sapă cu două coarne

sunt cele cu coarne anume făcute spre acest scop (Fig. 41). și cât se poate de brușos, pentru ca apa și razele soarelui să poată străbate ușor la rădăcină, iar în timp de secetă umezeala din pământ, să se poată urcă cu ușurință către mugur.

Este absolut oprit a cultivă napi, fasole oloagă sau altceva printre rânduri.

La săpat să avem grijă, ca mușinoaielor să rămână întregi și neatrinse. Dar pentru aceea nici mușinoaielor nu trebuie date cu totul uitării, ba din contră, trebuie ținute sub ochi, ca

pământul din ele, să nu se îndese prea tare, ce se întâmplă mai ales după ploi mari și rezezi. În cazul acesta pământul în mușinoiu se îndeasă, iar pe deasupra se formează o coajă sau crustă tare. Coaja sau crusta aceasta ori de câte ori s'ar forma, trebuie sfărmată cu mâinile, pentruca să nu împiedece lugerul sau vlăstarul tinăr a ieși la iveală.

b) *Delăturarea rădăcinilor, mustețelor de rouă, date din vița nobilă și a lugerilor sau vlăstarilor bastarzi.*

Când lugerul a crescut la înălțime de 15—20 cm. delăturăm frumos cu mâna mușinoiul, până în fața pământului, atât la americană, cât și la altoi, ba la altoi și sub nodul de altoire, până la afunzime de 6—10 cm.

Scopul acestui lucru este, ca mustețele sau rădăcinile și vlăstarii (lugerii), ce au crescut la baza mugurului, dacă vița e nealtoită, sau din lemnul nobil, dacă vița e altoită (Fig. 38 a), ori din trunchiul american, cari împiedecă creșterea și dezvoltarea viței, altoiului atât în sus, cât și în pământ, să le delăturăm cu un cuțit ce taie bine, chiar din locul lor de pornire.

Cu foarfecile nu e bine a le delătura, pentrucă nu le putem tăia chiar din trunchiu și așa rămâne un ciont din rădăcini, din cari apoi dau mai multe ca mai înainte.

Dupăce am delăturat sau tăiat rădăcinile amintite și vlăstarii amintiți, numiți vlăstari sau *lugeri bastarzi*, fiindcă n'au crescut din muguri deplin formați, din anul trecut, ci din câte un mugur dormitant, ascuns, pământul se adună iarăș și se clădește mușinoiu, acuma însă nu așa înalt (de 5 cm. peste capul altoiului), ca la început, ci așa, ca deasupra capului altoiului (părții nobile), să vină numai puțin pământ.

Imediat după acestea putem purcede la întâia stropire a viei cu *mixtura bordoleză*, pentru a-ne apăra via de peronosporă:

c) *Întâia stropire.*

Dupăcum să știe peronospora este un parazit, un burete, a cărui sămânță numită *sporă*, mărunță ca pulverea cea mai fină, ajungând pe frunze, lugeri, struguri, cu un cuvânt pe părțile verzi ale viței, *butucului*, *buturii* sau *buciumului*, unde este dusă de vânt se lipește de ele.

Aici în urma umezelei de peste noapte, a rouei, a ploilor și a căldurii de peste zi, în câteva zile se dezvoltă, înfingându-și rădăcinile în locul, unde s'a așezat. Dezvoltarea ei merge încet până când temperatura trece peste 20⁰ C., și dacă nu sunt ploi și până la 25—28⁰ C., de aceea în timpul acesta cu ochii liberi nu se poate bine observa.

Cam pe la sfârșitul lui Maiu și în Iunie mai ales, dacă umblă timp gras, cu ploi și călduri, peronospora se dezvoltă și o putem vedea și cu ochii liberi, mai ales pe frunzele viței. Fața frunzei, adică unde s'a lipit o sămânță ori mai multe de peronosporă se gălbinește puțin; tot în același timp. în partea opusă a locului îngălbinit, pe dosul frunzei, vedem o mucezală, ca o presărătură măruntă de sare sau zahăr alb.

Gălbineala aceasta cu timpul se tot lățește, cu sau fără întreruperi pe frunze, și tot asemenea și mucezala dedesubt. Mai pe urmă gălbineala de pe frunze se roșește, frunza se uscă și cade și apoi frunzele fiind plămânile oricărei plante nimicindu-se, suferă, și în urmă pierе întreagă planta, ca și omul ale cărui plămâni sunt atăcate. În cazul acesta nu mai poate fi vorba de struguri buni și frumoși și cu atât mai vârtos de cules vesel.

Devastarea înfricoșată a peronosporei urmează însă, când timpul e cald și după ploi mari, când aerul e umed sau avem rouă abundantă, și continuă până toamna, când frunzele viței sunt ca pârlite de foc, lugerii și cocenii strugurilor de culoare verde-negrie, tot asemenea și boanele; — cari dacă nu cad și nu se uscă, se dezvoltă numai de jumătate și nu se coc cum ar trebui. — Aici amintesc, că mulți confundă peronospora cu nește bube — umflături de forma negeilor, ce vedem des pe mâinile muncitorilor de pământ — cauzate de împunsăturile unui insect, care se numește: *Phytoptus vitis*, *erinosis* (szőlő atka, szőszbetegség). Acest insect rănește sau înțapă frunza, iar sucii sau seva iasă din țesăturile ei, se îngrămădește și formează umflătură sau negel. În această umflătură insectul amintit își

depune ouăle, din cari ies pui, cari se nutresc din *seva*, sucul îngrămădit în aceste umflături.

Morbul acesta al viei se poate deosebi ușor de peronosporă, dacă vom lua în considerare formele sub cari ni-se prezintă, cari sunt: frunzele atăcate, respective fața frunzei este *bubată*, iar bubele sunt de culoare galbină, roșietică, vineție, brunetă, alburie și tot asemenea și mucezala din dosul frunzei, deși mai de multe ori aceasta e de culoare alburie. Acestea umflături dispar cum crește și se desvoaltă frunza; dar și dacă nu dispar nu fac nici o stricăciune. Aceasta o știu toți viierii, cari au avut vie înainte de peronosporă și cari ziceau, că bubele acelea s'au făcut pe frunze de răceală, de oarece cât ce se încălzește se împuținează sau dispar cu totul. Celce nu se încrede în afirmația și esperința mea și a altora față de nevinovăția acestui morb, pentru securitate, să culeagă toate frunzele atăcate și să le arunce în foc.

Este constatat, că în patria noastră pe lângă floxeră, peronospora a grăbit cu cel puțin 10 ani pustiirea viilor și prin urmare aducerea la sapă de lemn a cetățenilor, al căror prim izvor de venit a fost viile.

De această plagă, mulțumită Domnului și învățatului francez Millardet ne putem apăra prin stropirea viilor cu o mixtură pregătită din apă, *piatră vânăată*, [piatra boilor cum îi mai zic] sau *vitriol de aramă* și *var*, numită *mixtură boi-doleză*, fiindcă Millardet inventatorul ei, a aplicat-o mai întâiu în viile orașului Bordeaux (Bordo) din Francia.

Ea se pregătește astfel: dacă nu avem la îndemână vre-o cadă, ori bute veche, în care să încheapă 10 vedre (1 hectolitrală) apă, cumpărăm de la oraș un butoiu, în care a fost petroșeu și îl spălăm bine cu apă caldă, apoi turnăm în el 10 vedre (1 hl.) apă curată.

Luăm după aceea un ciubăraș, o puțină sau un ștenduleț de 1—3 vedre, în care punem *un kilogram* (1 klgr.) *var nestâns*. Dacă var nestâns n'avem, ci avem var stâns, punem de acesta, dar în măsură *indoită*, va să zică: *doi kilograme*. (2 klgr.) și scoatem din cele 10 vedre apă una—două vedre

și le turnăm preste var stângându-l, dacă a fost nestâns, amestecând continuu în el și adaugându-i câte puțină apă, până se face ca laptele de subțire.

Aici rămâne până se răcește, când apoi se poate folosi. Tot asemenea facem și dacă varul a fost de cel stâns, va să zică, și acestuia îi adaugem câte puțină apă, mestecând continuu, până se subție ca laptele.

Luăm mai departe *un kilogram* (1 klgr.) *de vitriol de aramă*, [piatră vânăta sau piatra boilor cum i-se mai zice] și-l băgăm într'o straiță sau săculeț și-o legăm cu o ață, ca aceea se fie strânsă și împulzită în straiță.

După aceea acățăm straița cu baierile de-o bâta sau o nuea și apoi o băgăm în butoiul cu apă, cufundându-o și ținându-o corlită sub apă 1—2 minute, apoi se scoate și atârână de bâta așa, că să ajungă în apă numai 2 degete (fig. 42.)

Preste 2—3 ciasuri vitriolul s'a solvit, încât în straiță n'a mai rămas decât gunoaiele sau gozurile ce vor fi fost amestecate în vitriol.

Fig. 42. Solvirea vitriolului, pietrei vinete.

După aceasta amestecăm bine cu o bâta sau cu un par soluțiunea în butoiu. Acum aducem varul stâns și subțiat ca laptele, îl străcurăm prin o sită deasă (cu țasătură, pânză de aramă), ca petricelele mărunte ori năsipul, să nu ajungă în mixtură, și turnăm din el câte puțin în soluțiunea de vitriol și apă din butoiu, amestecând continuu, până când am turnat întreagă soluțiunea de var.

Să poate întâmplă, ba unii fac anume ceace e foarte practic, că vitriolul îl solvesc în un vas mai mic de lemn ori de pământ (la nici un caz de fier sau tinichea) cu apă fierbinte, pentrucă solvirea merge mai repede; sau o sdrobesc și pisează, în care caz în timp de $\frac{1}{2}$ oară se solvește și în apă rece, ceace trebuie, să se facă tot în straiță și cum am arătat, că să face în butoiu.

În cazul acesta turnăm mai întâiu soluțiunea de vitriol în butoiul, sau vasul cel mare, în care pregătim mixtura amestecând continuu și numai *după aceea* turnăm, soluțiunea de var, iar amestecând continuu.

E indispensabil, că atât apa cât și soluțiunile să fie curate de gozuri și nisipul eșit din var, pentrucă ajungând acestea în pompa de stropit, împedecă funcționarea acesteia.

Din aceste două soluțiuni de vitriol și var turnate și amestecate în apă, căpătăm *mixtura bordoleză de un procent* (1%), care are o culoare foarte frumoasă, azurie-vineție, ca cerul însăninat. Se numește de un procent (1%) fiindcă la o *hectolitru* (10 vedre) de apă am folosit *un kilogram* vitriol și *un kilogram* var nestâns (2 klgr. var stâns).

Cu mixtura aceasta, adecă cu mixtură de *un procent* facem totdeauna *prima stropire*, atât la viile cele nouă, cât și la cele mai bătrâne.

Stropirile următoare, fiind toate părțile verzi ale viței mai desvoltate, mai tari, le facem cu mixtură mai tare, de 2 procente, dupăcum peronospora atacă mai vehement sau mai domol.

Mixtura de 2 procente se face, ca și cea de un procent deosebirea stă numai în aceea, că la mixtura de 2 procente la 10 vedre de apă folosim *doi kilograme de vitriol și doi de var* nestâns (4 klgr. var stâns).

Ca să fim siguri, că mixtura e succesă, e potrivită spre a împiedecă desvoltarea peronosporei, respective a o nimici, o supunem la probă, care stă în aceea, că mestecăm bine mixtura în butoiu; dupăce s'a liniștit, părțile de vitriol și var se așază cătră fundul butoiului, iar deasupra rămâne un strat sau pătură de apă. Luăm acum cu un pocal bine curățit din apa aceasta și dacă ea e limpede, ca atunci când o scoatem din fântână, mixtura e succesă, dacă e tulbure e nesuccesă, îi mai lipsește puțin var.

Luăm deci cam $\frac{1}{4}$ klgr. var nestâns, îl stângem ca mai înainte, și apoi îl turnăm sub amestecare continuă în butoiu.

Lăsăm apoi mixtura să se liniștească și o supunem iarăși probei de mai înainte, și dacă nici acum nu e succesă îi mai adaugem $\frac{1}{4}$ klgr. var.

Mai sigură e însă proba cu hârtie de *lacmus* de colorare roșietică, ce se capătă în apotece, de 4—6 fileri. Proba cu aceasta se face așa, că tăiem o bucată din ea și după ce am amestecat bine cu un băț mixtura, băgăm bucată de hârtie cu un cap în mixtură și o ținem în ea cam 1—2 minute și apoi o scoatem. Dacă hârtia câtă a fost în mixtură a căpătat *colorare vânătă*, mixtura e succesă; dacă nu, îi lipsește varul, pe care îl adaugem ca mai înainte.

După ce avem mixtură bună începem stropitul pe un timp potrivit.

Timpul potrivit pentru stropit e: *ziua cu soare, fără vânt, după ce s'a uscat roua de pe viță și locul în vie*

e svântat ca să nu se bătucescă. Dacă vița e umedă de rouă ori ploaie, stropitul nu ajută nimica, căci mixtura aruncată pe frunze ori celelalte părți verzi ale viței nu se oprește pe ele ci curge la vale. După ce am terminat stropitul, mixtura peste puțin timp se uscă pe frunze, respective pe părțile verzi ale viței. Dacă a intreprins ploaie înainte de a se usca mixtura pe părțile stropite, această spală mixtura și trebuie, să se facă altă stropire.

Stropitul se face cu un *aparat*, pompă, stropitoare sau pușcă cum îi zice poporul, care se capătă pe la orașe cu 20—30 coroane, și sunt de diferite forme, (fig. 43). La ma-

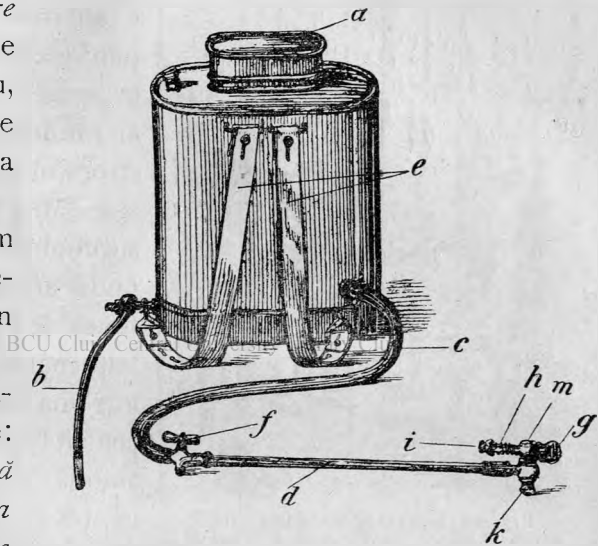

Fig. 43. Pumpă de stropit.

nipularea acestui aparat, cum și la executarea stropitului se poartă puțină îndemânare, praxă, pentru aceea e consult, ca la prima stropire, să conducem un om expert. Dacă aceasta ar fi cu neputință, poate cercă ori și cine, că nu e un lucru imposibil.

Având pompa la îndemână, o așezăm lângă vasul cu mixtură, amestecăm cu un bețigaș mixtura în vas, ca să fie într'o formă de groasă și luăm din ea cu un vas mai mic de lut ori lemn și turnăm în pompă prin sitița de străcurat, ce

Fig. 44. Lucrător stropind via.

e aplicată la gura pompii (a) până se umple. O luăm acum în spate, mergem în un cap al rândului de vie și începem stropitul (fig. 44.) care se face așa: deschidem țevă, prin șurubul din capul ei de metal, unde aceasta se împreună cu țevă de gumi, (r) iar cu cealaltă mână apăsăm ori mișcăm într'una mănunchiul aplicat de cealaltă parte a pompei (b), care alungă mixtura din pompă în țevă și iese prin vârful aceleia, la început, ca un fir de ață, iar cu cât se departă de gaura țevii se desface în raze subțiri, căzând pe viță ca o ploaie măruntă. Aceasta inse numai atunci se întâmplă, când stropitorul stă mai departător de viță, pentrucă, dacă stă mai aproape mixtura ieșind din țevă nu are timp, să se împrăștie ci cade deodată pe viță, spălând frunza, iar nu stropind-o cu stropi mărunți cum trebuie. *Cu cât stropii ajunși pe părțile viței sunt mai mărunți și mai deși, cu atâta stropitura e mai bună.* Nu e iertat, ca să se arunce atâta mixtură pe frui ză până curge de pe ea, ci numai atâta, *cât frunza să ni-se pară asudată.* Astfel înaintăm dealungul rândului până gătam partea aceea, apoi ne întoarcem pe cealaltă parte. În chipul acesta continuăm până gătam via întregă.

Mai bine e dacă lucrătorul stropște nu un rând pe de-o parte cum ne arată fig. 44. ci 2 rânduri de odată pe câte o lature, ce se întâmplă, dacă lucrătorul înaintează drep pe mijloc între 2 rânduri *a, b, c* (fig. 45), țânând țeva pompei drept înaintea prin ce se stropesc 2 rânduri de odată, pe câte o lature.

Pe coaste stropim rândurile din jos în sus și nu întors.

Înainte de a stropi, după legat să așteptăm 1—4 zile, ca frunzele să-și ieă iarăș poziția naturală și numai atunci stropim.

Stropirea dintăia totdeauna să se facă înaintea înfloritului, când lurgerii au ajuns la o înălțime cam de 20 cm. ce poate fi pe la jumătatea lui Mai,

a doua stropire să se facă după înflorire, adecă pe la finea luniei Iunie.

a treia pe la finea luniei Iulie și

a patra stropire pe la finea tui August. Acești termini însă se pot modifica și dacă vedem că timpul e foarte favorabil pentru înmulțirea peronosporii, atunci stropim mai adeseori.

Oamenii bătrâni zic, că în timpul înfloritului nu e permis, să calce omul în vie. Afirmarea aceasta azi n'are nici o valoare, prin urmare în timpul înfloritului putem și plivi și legă, ba chiar și stropi viaa, fără de a ne teme de ceva pagubă!

Repet încă odată: Să se țină bine în minte, că stropitul viei cu mixtură bordoleză nu e iertat, să se amâne până

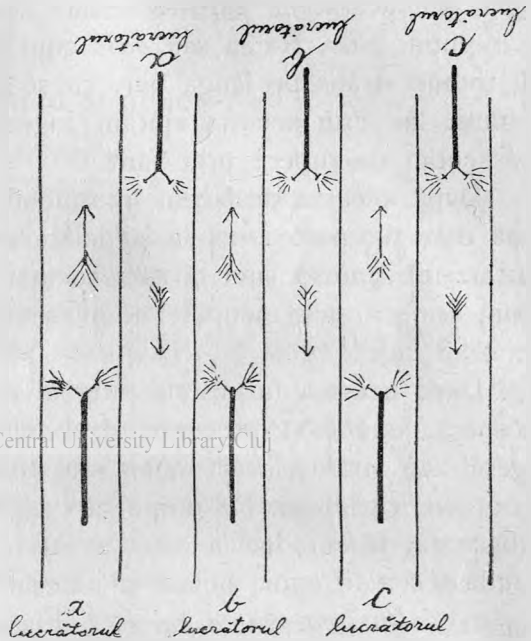

Fig. 45.

după ce se ivește peronospora, căci atunci nu mai folosește nimica, ci stropitul întâiu, să se facă totdeauna înainte de a-se ivi peronospora.

d) Legatul, a doua delăturare a rădăcinilor (de rouă) date din partea nobilă și a lugerilor sau vlăstarilor bastarzi. Săpatul și stropitul al doilea.

Când lugerul a crescut la înălțime de 30—40 cm. trebuie legat, sau acățat de păruștețul său. La legat folosim *pipirig celit* puțin, *paie*, *Raffia* sau *bast* cum îi mai zic. Lugerul însă nu trebuie strâns pe lângă par, ca să nu se împiedece dezvoltarea lui. Prin aceasta ajutăm lugerului, să crească drept și-l scutim de rupere prin vânt.

După aceasta desfacem mușinoiul, tăiem rădăcinile de rouă date din partea nobilă și delăturăm lugerii sau vlăstarii bastarzi de cumva sunt și apoi tocim iarăși mușinoiul, dar acum așa, ca să se acopere nodul sau locul de altoire numai de 2—3 cm.

După acestea facem stropitul al doilea cu mixtură mai târșoară de 1½—1 procente, de oarece atât frunzele, cât și lugerul sau întărit, încât numai este teamă, că vor fi pârjolite de otrava vitriolului. Pe timpul acesta locul a început a se îmburuenă, facem deci a doua săpătură, acum însă nu așa afundă ca cea de ogor, oblină și netezind locul printre rânduri.

e) *Cultivarea mai departe*. Cultivarea mai departe a viei în anul acesta stă în aceea, că dacă a crescut lugerul sau vlăstarul tare, încât se pleacă dela par, ceea ce e cam prin luna lui August, îl acățăm iarăși de par, ciupindu-l sau ciontându-l puțin de vârf, prin ce se împiedecă creșterea lui mai departe și se promovează îngroșarea lui și a rădăcinilor în pământ.

Decumva se observă efectele și sporirea peronosporei, facem a treia stropire cu mixtură de două procente. După aceasta facem a treia, eventual și a patra săpătură, dacă va fi de lipsă.

Cam cătră sfârșitul lui Octomvrie frunzele viței încep a-se îngălbeni, iar decumva viia a fost ajunsă de brumă s'au chiar

uscat sau scuturat, lemnul e roșu sau galbin-alburiu, va să zică e copt, putem începe lucrul cel din urmă al viiei în anul acesta: îngropatul.

f) *Îngropatul*. Lucrul acesta este foarte simplu. Tragem pământ lângă viță sau butuc și-i facem un mușinoiu, care să acopere, îngroape cei patru muguri dela pământ. Ceilalți muguri pot rămâne și afară, căci și dacă degeră nu ni-s de nici o treabă.

Anul al doilea.

g) *Desgropatul și cuibăritul*.

Primăvara, după ce a trecut sărbătoarea celor 40 sfinți (22 Martie st. n.) până la sărbătoarea *Bunei vestiri*, în părțile ardelen, în părțile ungurene mai curând, dacă nu mai e teamă de înghețuri mari, desgropăm viia, ce se face așa: cu o sapă delăturăm mușinoiul de lângă viță, butură, grijind, ca să nu atingem vița cu sapa, prin ce mai ales vița altoită suferă mare daună, de aceea e tare recomandabil, ca să lăsăm în jurul viței un strat de pământ și acela să-l delăturăm cu mâinile, deoarece atunci suntem siguri, că vița sau butucul nu se vatămă. După aceasta, dacă e de lipsă gunoim viia după cum se vede în p. j: Gunoitul, pag. 107. (fig. 47).

Acum tocim pământul în jurul viței formând *un cuib* sau *blid rotund*, cum să face la pomi, când îi străplântăm, în diametru de 40 cm. și afund de 15 cm. pentru ca să se adune apa la viță când plouă de o parte, iar de alta, ca razele soarelui să străbată mai ușor la rădăcină, dar acest blid se umple iarăși cu ocaziunea săpatului întâiu.

h) *Depărtarea rădăcinilor (de rouă) date din partea nobilă și a vlăstarilor bastarzi*.

După terminarea cuibului, blidului delăturăm rădăcinile și vlăstarii bastarzi, ce vor fi crescut în timpul culturai din anul trecut.

i) *Tăiatul, retezatul, coșăcitul sau ciontatul*.

Tăiatul viiei și în anul acesta stă în aceea, că tăiem sau retezăm, copăcim vița crescută în anul trecut, *pe deasupra*

celor doi ochi sau muguri, dela pământ, ce se face îndată, după ce am isprăvit cu cuibăritul și delăturarea rădăcinilor de rouă și a vlăstarilor bastarzi.

E conzult, ca și în al doilea an, să se facă mușinoiu deasupra altoiului și a viței, în ținuturile, în cari umblă îngheturi sau brume târzii, până în luna Maiu, când apoi se poate delătură.

Din acești doi muguri sau ochi în anul acesta ne cresc doi vlăstari frumoși, de multe ori la înălțime de 2 metri.

j) *Gunoitul. Manipularea gunoiului.*

Înainte de a arăta cum se face gunoiul aflu de foarte mare lipsă a descrie *manipularea gunoiului*, ca acela să fie adevărată hrană pentru vie, dându-i aceleia elementele de lipsă, atât pentru ca viia să producă vin mult, cât și pentru ca vinul produs să fie de o calitate aleasă.

Sunt trei feluri de gunoieri sau îngrășăminte, prin cari i-se înapoiază pământului puterile pierdute prin cultivare, fie cu orice plante, dar mai ales pământului cultivat cu viie, și anume: a) *gunoiul sau bălegarul de grajd sau poiată*; b) *compostul*, și c) *gunoiul artificial sau măiestrit*,

a) *Gunoiul de grajd sau poiată*. Acesta se capătă din balegile, așternutul vitelor din grajd (vacii, boii, bivoli, cai, oi, capre) și udul acelorora.

Gunoiul acesta ca să fie adevărată hrană, grăsimi pentru pământ trebuie, să-l manipulăm în mod rațional, căci altminterlea în loc să ne aducă folos, ne poate păgubi amar.

Lucrul principal la manipularea gunoiului stă în aceea, ca ce căpătăm dela vite, balega și udul, acele să se amestece bine și putrezască laolaltă cu așternutul. Spre scopul acesta e bine, ca celce are material de așternut de ajuns, paie, gunoaie, târnomeată, ș. a. să nu renoiască în toată ziua așternutul vitelor în grajd, ci acela să-l lase sub ele mai mult timp, curățind numai balegile, ca vitele să nu se murdărească, iar pentru scurgerea udului înapoia vitelor, să aibă un canal sau scoc, care să-l conducă afară în groapa cu gunoiu.

Rămânând așternutul sub vite mai mult timp, acesta nu numai că le ține cald, ci se putrezește sub ele bineșor.

Când premenim așternutul vitelor, sau curățim, sau iănim grajdul, gunoiul să nu-l aruncăm numai așa, clae pe grămadă, ci dela început, să facem pentru el o groapă afundă de 30—40 cm. pe care, dacă nu o blănuim cu scânduri, cărămizi ori beton, să o îmbrăcăm cu un strat gros de 3—5 degete pământ cleios, lut, sau argilă, pe care îl bătucim bine, pentruca udul ce se scurge din gunoiu, să nu se sbeie în pământ, ci să rămână în groapă.

Groapa aceasta să fie făcută în apropierea grajdului, la adăpost și umbră, pentruca să nu o ajungă nici vânturile, nici arșița soarelui, prin ce gunoiul se uscă, pierzându-și *amoniacul* (un gaz ce ne pișcă la ochi și nas, când intrăm în grajd ori umblăm la reteradă), partea cea mai bună din gunoiu. Groapa e bine să aibă două despărțituri.

Fig. 46. Grămada de gunoiu.

Când rănim grajdul gunoiul se întinde strat în groapă, și se calcă bine cu picioarele, cum facem cu el, când facem melegarele (răsadnițele) și după aceea îl acoperim cu un strat de pământ de 1—2 degete, pentruca amoniacul ce se produce prin fermentarea udului, balegilor și așternutului, să nu se piardă în aer, ci să rămână în el. Procedura aceasta o urmăm până atunci, până când groapa nu numai s'a umplut, ci s'a ridicat și dela pământ unu-doi metri, când apoi gunoiul îl acoperim cu un strat de pământ, în grosime de 3 degete.

Acuma îi dăm pace și începem a manipulă în chipul arătat gunoiul în celalalt despărțământ a gropii.

Când și acest despărțământ a ajuns înălțimea de unu-doi metri iar din celalalt se acopere cu pământ cărăm gunoiul la vie, unde dacă nu-l folosim numai de cât îl facem grămadă dupăcum ne arată fig. 46.

Tratamântul acesta se completează prin aceea, că la baza grămezii de gunoiu, pe marginea groapei, jur împrejur facem un părăuț, care duce la partea cea mai din jos a grămezii în

o groapă, mai bine un vas (un butoiu în care a fost petroleu) în care să se adune toată zama și mustul ce curge din gunoiu, care conține *nitrogen*, un element foarte hrănitor pentru toate plantele. Când se umple vasul sau gaura cu must ori zamă, aceasta cu un vas mai mic (ciubăraș, căuș) o aruncăm pe gunoiu, prin ce acesta putrezește mai bine.

În caz de lipsă turnăm pe gunoiu apă, iar iarna zăpadă, ca acesta să nu se uște înainte de a putrezi ori să mucească, pentru că atunci nu numai că vom avea folos de gunoiu, ci pagubă, căci bureții, mucezala gunoiului neputred ajungând la rădăcinile viței, o înbolnăvesc.

În economii mai mari, pentru udarea gunoiului cu zama ce se scurge din el, care este grăsimea gunoiului, folosesc pompe sau împoșcătoari anume.

Fie că folosim pompe, ori căuș sau alt vas nu împoartă, lucrul de căpetenie e, ca zama din gunoiu să nu se piardă, cum se pierde la cei mai mulți țărani, luându-și drumul pe străzile satului și lăsându-le lor numai paiele goale, în grămada de gunoiu.

b) *Compostul*. Nu numai balegile, udul și așternutul viteilor ne dau gunoiu, ci toate corpurile organice cari sunt supuse putreficării. Acestea tractate în mod corăspunzător, ne dau un gunoiu foarte bun mai ales pentru vii, ce se chiamă *compost*.

Nu este om în al cărui jur de casă, să nu se adune rămășițe din bucătărie, măturături din casă, din curte, iar economul harnic le adună accestea și de pe stradă, dinaintea casei lui, frunze căzute toamna de pe pomi, burueni, pleavă, țărițe de firez, puzdării, sdrențe de tot feliu, cenușă de lemne, paie, tulei și alte vegetale, pene, păr, oase, sânge de galițe sau alte animale.

Mai departe cu ocaziunea plivitului viilor și a ciontatului acelora, părțile căzute. vițele ce rămân după copăcitul sau tăiatul viilor, acestea tăiate mărunt și sdrobite cu barda (balta) sau cenușa acestora, încă se pot folosi la formarea compostului; treverile, tescovina, boștinele din cari s'a stors liurul (cighir) ori s'a fiert rachiu.

Toate acestea strânse zi de zi și așezate grămadă, într'un loc ferit și umbros și acoperind fiește care pătură cu un strat de pământ văros, sau orice pământ în grosime de 20—30 cm. mai potrivit e gipsul, deci pe unde este, să se folosească aceasta, ne vor da un gunoiu de prima calitate. Când ne văruim casele, varul vechiu, căzut de pe pereți, să nu-l aruncăm spre a astupă cu el o groapă oare care din curte, ori chiar afară în drum, ci să-l punem pe grămada de compost, fiind foarte potrivit pentru a prinde amoniacul ce vrea să iasă din gunoiu. Clădirea grămezii de compost se face astfel: în un loc ferit și umbros întindem un strat gros de 30 cm. pământ argilos (pământ galbin), gips ori altfel de pământ.

Preste stratul acesta întindem un strat de 20 cm. din rămășițele adunate și amintite mai sus, peste care iarăș vine un strat de pământ de 40 cm. mai bun e glodul din șanțuri, țelină, pământul din pădurile mari, peste care e bine să se întindă un strat de pulvere de var ne stins. Preste acesta vine un strat de 30 cm. din măturăturile ce avem, mai bine ar fi de resturi de plante cum sunt buruienile, frunzele de ori ce, lugerii și frunzele ce au căzut dela plivit, resturi de vițe mărunțite ș. a. preste care e bun un strat de 2 cm. cenușă de lemn.

Aceasta se continuă până când grămada se ridică până la înălțimea de 200—220 cm. acoperind-o din nou, cu un strat de pământ ori gips în grosime de 20—30 cm. Când grămada aceasta de rămășițe, compost s'a prea înălțat, la 220 cm. începem alta, pe care o clădim tot în chipul și din materiile arătate; iar pe aceea după ce a așteptat 2—3 luni o desfacem și așezăm de nou, călcând-o bine cu picioarele și udând-o cu zamă de gunoiu ori cu apă.

Procedura aceasta o urmăm tot din 2—3 luni în acelaș an, prin ce ne facem un gunoiu, ce nu se poate prețui.

Compostul este un gunoiu deosebit de gunoiul de grajd, în cât el constă nu numai din materii organice, ci și din materii anorganice, de lipsa fiește cărei plante și prin urmare și viei.

Anorganice sunt părțile cenușei, care conține foarte mult *kalium*, prin urmare nici un fel de cenușe (afară de cea de cărbuni de piatră, care conține materii stricăcioase), să nu o aruncăm, ci s-o punem pe gunoiu.

Să nu lăpădăm fără de nici un folos nici gunoiul de closet (reteradă), oasele și gunoiul dela galițe, (orătenii, găini, găște, rațe, porumbi și alte paseri), căci gunoiul lor conțin foarte mult *fosfor*, un element foarte prețios pentru toate plantele, dar mai ales pentru vii, cari gunoite cu astfel de gunoiu, dau un vin de o foarte bună calitate.

Pentru sprijinirea escrementelor omului atât de prețioase ca îngrășământ, nu se poate recomanda de ajuns, atât din punct de vedere moral, cât și economic, ca fleștecare familie să-și aibă closeta proprie, în care să se adune escrementele, cari lăpădându-se împrăștiat prin toată ograda, nu numai că e un lucru urât și se pierde fără de nici un folos, ci pot fi cauza la nenumărate morhuri, cari se străplântă dela om la animale, la porci, cari caută toate unghetele după escrementele omului, și întors dela aceștia la om. (Tenia sau limbricul cel lung).

Provederea fleștecării familii cu un loc anumit, pentru sprijinirea escrementelor nu e lucru mare și nice nu costă mult. Câteva scânduri, sau în locul acestora o îngrăditură bulgărită și un ciubăr ori un butoiu în care a fost petrolu, tăiat deacurmezișul și provăzut cu două toarte, pentru a putea fi transportat, când se umple pe gunoiu sau compost, cu care se amestecă și putrezește în timp scurt.

Pentru a încunjură orice greață ori miros neplăcut, ce-l cauzează îngrămădirea escrementelor la un loc, ori cu ocaziunea transportării aceluia, ne folosim mai des de mijloace desinficetore, cum sunt: pleava, turfa, ori o soluțiune de vitriol verde, de fier (galischiu), cari le aruncăm în ciubărul ori butoiul cu escremente.

Am văzut cum prin tractarea gunoiului în mod rațional ajungem la cele trei elemente atât de necesară viilor, la *mitrogen*, *kalium* și *fosfor*, cari elemente nu numai că ne țin

viile în stare viguroasă, ci ne produc și vin mult și bun, fără de cari mângâierea aceasta nu o am avea.

c) *Gunoii artificial sau măiestrit.* Acest gunoiu nu e alta decât celea trei elemente adevărate *nitrogen, kalium și fosfor* concentrate, separat, și au avantajul acela, că fiind tare concentrate, cu puțin gunoiu de acesta în comparație cu gunoiul de grajd, putem gunoi un teritor cu mult mai mare.

Fiindcă îngrășarea sau gunoirea viilor cu gunoiu artificial poartă nu numai cunoștințe agronomice mai largi ci și o praxă mai îndelungată, cari nu le pot avea decât bărbați specialiști, țărani nostri să folosească gunoiul de grajd și compostul, cari conțin toate materiile organice și anorganice de lipsă la gunoirea viilor.

Dacă locul în care am sădit viia nu e destul de gras, dacă nu l-am gunoit bine cu ocaziunea rigolării, ori dacă nu l-am pus la viță gunoiu, când am sădit-o, acum nesmintit trebuie, să-i dăm viei gunoiul de lipsă, ce dacă nu se face toamna ori peste iarnă, să se facă primăvara, îndată după desgropat și se repețește tot din 3—4 ani.

Cauzele pentru cari trebuie, să-i dăm viei așa des gunoiu sunt următoarele:

a) Locul cultivat cu vie nu-l putem supune degerăturii prin arături de toamnă, nice fordelor sau rotațiunii prin cultivarea aceluia în tot anul cu alte plante, cum facem cu alte locuri, ci vița zeci de ani își ia hrana tot din acelaș loc, prin ce lucru fresc, că locul slăbește din an în an tot mai tare.

b) Viile de regulă se sădesc pe coaste, dealuri, cari dela natură sunt slabe, pentru că ploile mână gunoiul la vale.

Gunoierea viilor se face în chipul următor:

La viile mai tinere de 2—3 ani facem un șanț rotund, jur împrejurul viței, buciului, butucului sau buturii la depărtare de 25—30 cm. dela viță și tot cam atâta de afund.

Șanțul acesta îl umplem cu gunoiu (2—3 klgr.) pe care îl acoperim cu pământ (fig. 47 t.) Viile productive dela 4 ani în sus le gunoim așa, că umplem șpațul întră rânduri și jur împrejurul mușinoaielor la viile cultivate după metoda

cep scurt, cu un strat de gunoiu de 25—30 cm. (fig. 48 t.) peste care apoi tragem puțin pământ din mușinoiu (*h*). Dacă gunoim toamna sau peste iarnă gunoiul poate fi și mai puțin putred, iar dacă gunoim primăvara trebuie să fie deplin putred.

Pentru a gunoi o vie de un jugăr catastral (1600 □) pe timp de 3 ani ne trebuie 100—200 quintale (1. q.=100 klgr).

3) Alt metod de gunoire e următorul, după ce am îngropat via, toamna, peste iarnă ori primăvara, săpăm un șanț între rânduri (pe coaste șanțul se face încurmeziș) lat de 30 cm. și afund de 20 cm. în care presărăm gunoii și apoi îl acoperim cu pământul scos din șanț. (fig. 49 t.).

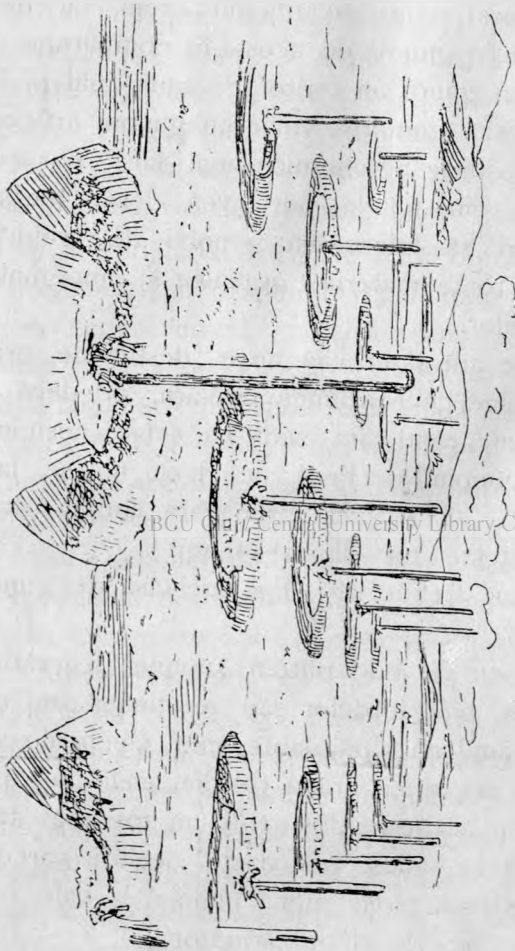

Fig. 47. Gunoirea viilor.

Primăvara la desgropatul viei pământul de pe vițe va acoperi gunoiul și mai bine, încât vine la afunzimea corespunzătoare.

4) Un metod foarte practic de gunoire e și acesta, că toamna după ce am isprăvit cu îngropatul viei, împrăștiem gunoiul între rânduri și vițe, buciumi, butuci, buture și apoi

săpăm locul între acestea cu sape de celea cu 2 coarne (fig. 41), prin ce cea mai mare parte a gunoiului ajunge bine sub gliile sau bruşii scoşi cu sapa. Primăvara apoi cu ocaziunea desgropatului, gunoiul se acopere bine cu pământ, ajungând la afunzimea recerută.

5) Unii pun primăvara câte o grămaduță de gunoiu din sus de fiște care viță, pe care cu ocaziunea săpatului de ogor îl îngroapă în pământ. Acest metod încă nu e rău, numai

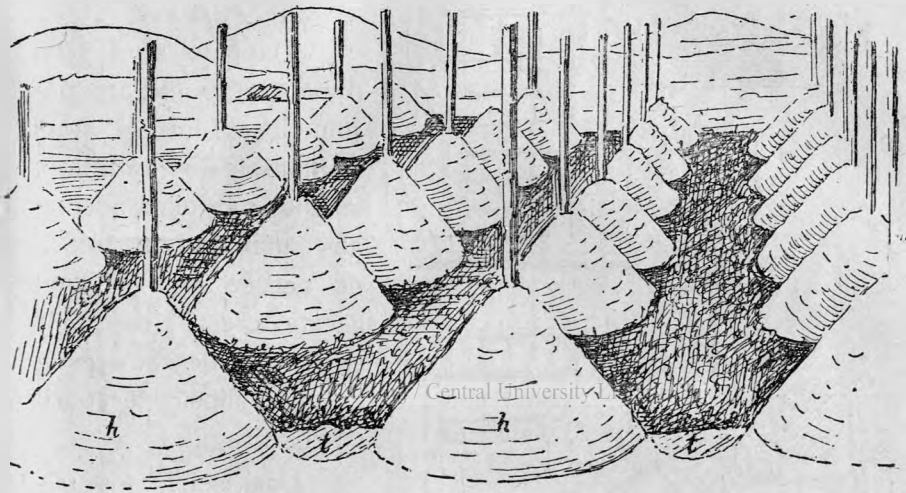

Fig. 48. Gunoirea viilor.

să se grijească cu ocaziunea îngropării aceluia în pământ, din sus de viță, ca acela să nu atingă vița ori rădăcinile, în care caz în loc să folosim stricăm.

6) Alții nu observă nici unul din metoadele amintite, ci împrăstie gunoiul prin vie, ca pe locul arător. Nici acest metod nu e rău, dacă gunoiul vine la săpatul de ogor îngropat la afunzimea recerută de cel puțin 30 cm. Dacă gunoiul rămâne mai la suprafață în loc să folosească strică, căci el nu va fi hrană pentru rădăcinile adevărate, dela fund, ci pentru celea dela suprafața pământului, și pentru buruienile, cari ne vor dà de lucru toată vara.

Precât de folositor e pentru vie gunoiul dat în măsură potrivită, pe atât de stricăcios e dat în măsură nepotrivită,

a lecă în măsură mai mare, pentrucă înmulțește cantitatea, dar scărește calitatea vinului. Afară de aceasta viaa prea gunoită aduce de tot mulți lugeri sau vlăstari fără struguri; ba de multeori din cauza aceasta și înfloritul, respective legatul

strugurilor încă decurge rău, încât mulți struguri nu leagă și se scutură după înflorire.

k) *Păruiatul.*

Dacă în anul prim după sădire nu am păruiat cu pari întregi, araci ci numai de jumătate, în anul al doilea aceștia nu-i mai putem folosi, de oarece vița în anul acesta crește cu mult mai înaltă de cât aceștia ci avem lipsă de pari, araci întregi.

Deși cei mai potriviți pari, araci pentru vie sunt cei de brad, ca mai obli, și mai tari putem folosi și altfel de pari; de stejar, acațan salcă ș. a. numai să aibă grosimea și lungimea recerută. Va să zică ne folosim de parii, araci

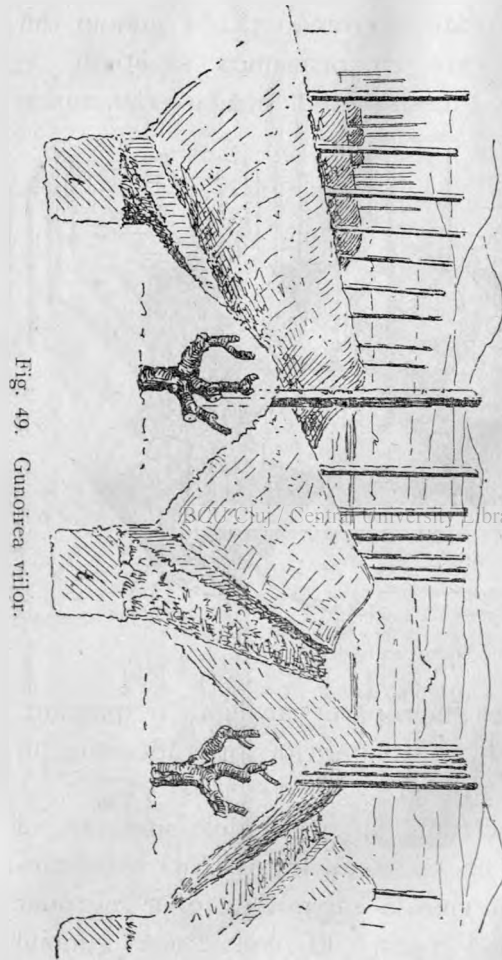

Fig. 49. Gunoirea viilor.

cari îi avem și costau mai puțin.

Pari, araci potriviți pentru viile noastre cultivate după metoda ardelenescă sau de cercuire sunt parii lungi dela 250—300 cm. și groși în diametru dela 3·5—5 cm. iar pentru cultivarea pe cep scurt se poftesc pari, araci de 1·6—2·00 metri lungi.

Este știut, că parii putrezesc curând în pământ, dar mai ales în fața pământului.

Ca parii de vie să fie mai trainici, va să zică, să nu putrezească așa iute trebuie, să-i *împregnăm* (oțelim).

Sunt cunoscute până acum trei feluri de împregnare (oțelire) care se fac în chipul următor:

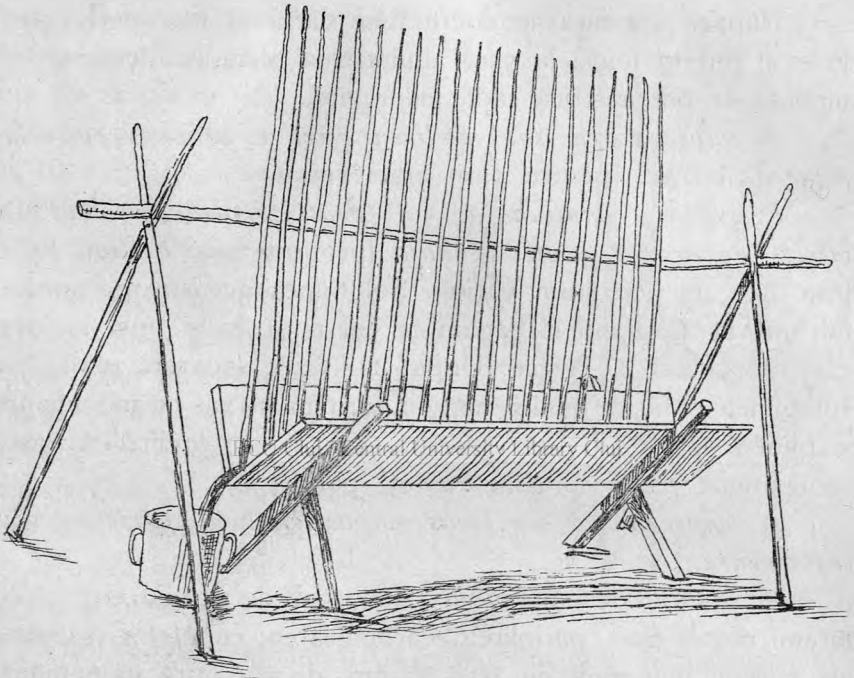

Fig 50. Aparat pentru scurgerea carbolineului de pe pari.

a) *Împregnarea, (gudrona, ea sau oțelirea) parilor, aracilor cu carbolineu sau cățran.* (pentru pari, araci uscați.) Cumpărăm din boltă dela oraș carbolineu sau cățran (un klgr. costă 48 fileri cel mult).

Acesta îl băgăm într'o căldare sau într'o oală mare de fier și-l înfierbântăm la un foc moderat. Luăm acum și băgăm în căldare, respective oală atâția pari câți închiep, se înțelege, că cu capul cel ascuțit, grijind, ca carbolineul (cătra-nul) să se ridice pe pari cel puțin cu 10—15 cm. mai sus, ca cât au să între acestia în pământ, pentrucă parul aici e

mai expus putrezirii. Parii îi ținem aci în căldare cam 1—3 minute, apoi îi scoatem, îi punem pe un aparat (fig. 50) să se scurgă. Aparatul acesta stă din un scoc de scânduri ori metal (pleu) în care vin așezați parii cu capetele muiate în carbolineu, carbolineul se scurge în scoc și de aci curge apoi în vasul dela capul cel mai plecat al scocului și în locul lor băgăm alții în căldare ori oală, până ce îi gătam pe toți.

După ce s'a uscat și sbeut bine cătranul sau carbolineul în ei îi putem folosi la viie, almintrelea oleiurile acestea veninoase ar putea strică rădăcinilor viței.

β) *Împregnarea sau oțelirea parilor, aracilor cu soluțiune de vitriol.* (pentru pari, araci verzi).

Pregătim o soluțiune de 5% (procente) din apă caldă și vitriol de aramă, piatră vântată (proporțiunea e: tot la o literă apă un decagram vitriol). Soluțiunea aceasta o turnăm într'un vas de lemn și băgăm în ea, parii ca și mai înainte, cari rămân aci 2—3 zile. După 2—3 zile scoatem parii, iar soluțiunea o încălzim din nou, o turnăm în vas ca mai înainte și punem în ea alți pari spre împregnare sau oțelire. Aceasta se continuă până isprăvim cu toți parii.

γ) *Împregnarea sau oțelirea parilor prin pârjolire sau carbonizare.*

Alt metod de împregnare cunoscut de almintrelea și de țărani nostri este pârjolirea, carbonizarea capetelor ascuțite ale parilor mai mult cu 10—15 cm. de cât intră în pământ, ce se face deasupra unui foc, de multeori la fața locului, în vie.

Mijlocul acesta de împregnare sau oțelire e de mai puțin folos, ca celea de mai înainte, mai ales dacă parii sunt verzi. E mai consult, ca parii verzi să-i lăsăm un an de zile, să se uște, așezându-i într'un loc ferit, dacă nu sub un acoperiș în rânduri crucișe, cum se așază pe la magazine scândurile și lețele, ca să nu se strâmbe prin uscare și numai după aceea și după ce i-am împregnat cu carbolineu ori soluțiune de vitriol îi folosim.

Parii se împlântă cum s'a mai amintit de cătră miază noapte la viile de pe șes, și celea cari sunt sădite pe coline

sau coaste cu înclinare spre miază-noapte; iar la viile de pe coline sau coaste cu altă înclinare, din sus de viță, către vârful colinei sau coastei la depărtare de 8—10 cm. sau un lat de mână dela aceasta. Pentru ușurință unii se folosesc la păruiatul viilor de un instrument de fier, cunoscut la popor sub numele de *mâță*, *potcoavă* sau *cărăzău* (Kározó vas) (fig. 51).

Dacă locul ar fi îndesat sau tare, atunci tot pentru ușurință folosim un pociumb cu care facem gaurile, iar dacă e pietros gaurile parilor le facem cu un par de fier. Acum e timpul să grijim, ca o parte de 10—15 cm. din partea împregnată a parului, să rămână afară din pământ.

Ca parii să vină implântați în linie dreaptă, cum trebuie, nu începem a-i implânta din un cap al rândului continuând până la celalalt ci mai întâiu implântăm oblu, vertical parii la vițele celea din capetele rândurilor și apoi la celealalte.

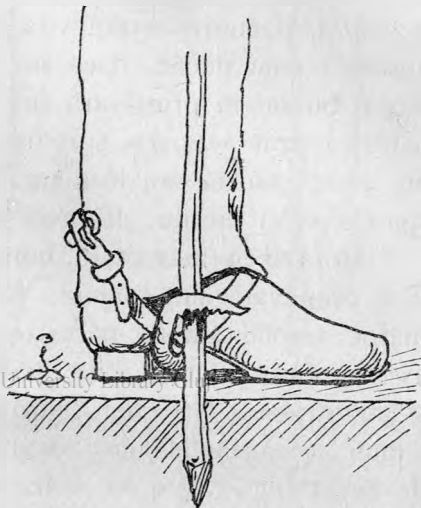

Fig. 51. Măța, potcoava sau cărăzău.

Parii odată implântați la viță, bucium, butură rămân lângă ea până se putrezesc, când se scot, ascut și împregnează de nou, având până atunci numai de a-i obli și înțepeni primăvara.

Nu e conștient a-i scoate de lângă viță în toată toamna, pentruca să țină mai mult și a-i căra acasă. Prin aceasta, pe lângă pierderea de vreme, mai multă pagubă se face, decât dobândă.

1) Suplinirea vițelor pierite ori neprinse.

Dacă primăvara cu ocaziunea desgropării observăm, că unele vițe au pierit, sau degerat în decursul iernei, aceste trebuie delăturate și suplinite cu altele.

Lacă viia noastră este altoită, suplinirea vițelor pierite trebuie, să se facă *fără amânare, cu altoii de doi ani*, căci mai târziu altoii supliși, fiind acoperiți de umbra celor din jur, nu se mai prind. Dacă nu avem la îndemână altoii de lipsă îi procurăm de undeva, să grijim însă, ca aceștia să aibă rădăcini puternice, pentrucă numai așa vor ajunge în desvoltare pe ceialalți. La aceasta îi mai ajutăm și noi, dându-le gunoiu din greu cu ocaziunea sădirii.

Dacă via noastră e sădita cu rădăcină de-a noastră, adecă *nealtoită*, decumva avem viță cu rădăcina, suplinim vițele ce lipsesc numai decât, dacă nu, îi dăm pace și suplinirea o facem numai în primăvară ori toamna anulului al treilea ori al patrulea prin *botășire*, spre care scop ni-am crescut și cultivat un lemn, coardă sau loză pe una din vițele dinainte, ori dela spatele celei pierite, din acel rând.

Botășirea (marcotara, humutășirea sau potopnița) se poate face primăvara sau toamna. Primăvara se face în chipul următor: împlântăm un părușteț (mijlocaș) în locul, unde vine așezat botașul, lângă care facem o groapă pătrată, în lărgime și afunzime de 40 cm. Acum prindem cu amândouă mâinile lemnul, (coarda, nueaua, loza) pe care voim a-l botăși, chiar de lângă butuc așa, ca mâna stângă să vină dedesubt și-l ținem țapăn. iar cu mâna dreaptă îl sucim frumos până ce pognește, să grijim însă, ca să nu se rupă. Acuma îl culcăm și aplicăm în groapă de probă, să vedem, că are lungimea recerută, despre ce a trebuit, să ne îngrijim în vara, în care l-am crescut și cultivat spre acest scop.

Dupăce lemnul nostru de botășit întrunește aceasta condițiune, delăturăm de pe el toți mugurii, ochii, afară de cei doi de cătră vârf, cari trebuie să vină afară din pământ, îl culcăm în groapă, îl îndoim pe lângă părușteț (mijlocaș) în sus grijind, ca un mugur, ochiu (delăturat vezi bine), cel dela mijlocul îndoiturii, să vină chiar în mijlocul groapei, aproape de părușteț, din cari vor da rădăcinile. (fig. 52).

Acum tragem puțin pământ în groapă preste botaș și-l călcăm bine cu piciorul, încât să nu se poată mișcă dela loc.

După aceasta îl retezăm pe doi muguri sau ochi în fața pământului, din cari preste vară ne vor crește doi lugeri sau vlăstari. Acum aruncăm în groapă doi pumni buni de gunoiu putred, grijind ca acesta să nu atingă botășul, și apoi umplem groapa cu pământ, călcându-l și îndesându-l bine cu piciorul. În urmă tragem țărină și facem pe capul botășului un mușinoiu de două degete. Preste vară îl cultivăm așa, că-i delăturăm rădăcinile de rouă, sub-

suorile, îl stropim și ciupim de vîrf la timpul cuvenit. Cam pe la sfârșitul lui Sept., aproape de butuc facem o creștătură în botăș, care să ajungă până la măduva acestuia. Creștătura aceasta deaceea se face, ca botășul, să nu-și tragă B tot nutremântul numai din butucul mamă, ci să se dedee a trăi de sine, cu puterile proprii.

Astfel tractat botășul nostru preste vară

a crescut cât mamă-sa de mare. Preste iarnă botășul se îngroapă ca și celealalte vițe.

Toamna încă se face botășirea togmai așa ca și primăvara, cu deosebirea numai, că toamna nu copăcim sau rătezăm botășul pe doi ochi ci îl îngropăm ne botășit; iar copăcirea sau retezarea o facem numai primăvara, dupăcum am văzut.

În toamna sau primăvara a doua, botășul se taie dela butucul mamă și din fața groapei, ceva mai afund în pământ, cam de-o palmă și bucata ce am căpătat după tăiere se aruncă.

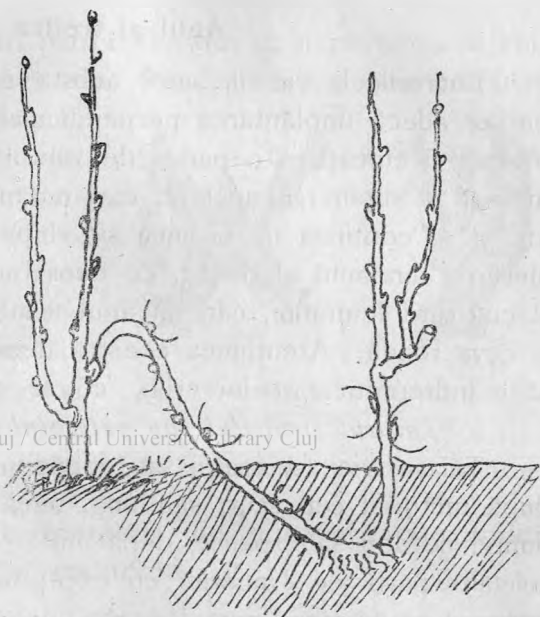

Fig. 52. Botășirea (humutășirea, marcotarea sau potopnița).

Suplinirea prin botășire e bună, practică, dar tot mai bună e botășirea prin viță cu rădăcina de doi ani.

Toate celelalte lucruri, ce urmează se îndeplinesc la timp și dupăcum am arătat mai sus, între cari mai însemnat este copăcitul, retezatul sau tăiatul.

21. Metodele de cultivare ale viei productive.

Anul al treilea.

Lucrurile la vie în anul acesta se încep cu diregerea parilor, adică împlântarea perpendiculară a celor, cari au fost mișcați și culcați în o parte, de vânturile de toamnă și primăvară și suplinirea acelor, cari nu mai corăspund chemării lor, și se continuă în ordinea și chipul, cum s'a văzut la lucrurile din anul al doilea, cu deosebirea tăierii sau ciontării și cultivării lemnului, care în anul următor trebuie, să ne dea și ceva roadă. Atențiunea noastră deci de aci încolo trebuie, să o îndreptăm spre lucrurile, ce le poștește viia roditoare.

a) *Tăiatul copăciturii sau retezatul viei. Scopul tăiatului.*

Tăiatul viei (retezatul sau copăcitul, dacă viia o cultivăm după metoda cep scurt sau lung, nea scurtă sau lungă adică punte, cordon sau spalier, dupăcum e obiceiul în Bănat și în celelalte părți ale Ungariei cu excepțiunea Ardealului), care urmează primăvara, numai decât după desgropat în Ungaria, iară în părțile ardelenne toamna pe unele locuri, iar pe altele primăvara, este unul dintre cele mai de frunte lucruri ale viei.

Îndeplinirea acestui lucru deci trebuie, să se facă cu cea mai mare băgare de samă, căci dela îndeplinirea rațională a acestuia atârână viitorul fieștecărei vii.

Scopul tăierii este acesta:

a) Să dăm viței, buciului, butucului sau buturei forma hotărâtă sau obicinuită, (tufă, punte, cerc).

b) Să regulăm calitatea și cvantitatea producțiunei,

c) Să susținem capacitatea de producțiune a speciilor de viță și ecvilibrul întră acestea și puterea productivă a pământului.

Fig. 53. ne arată formele viei după tăiere și anume:
a) forma unei viță, butuc tăiat sau copăcit potrivit.
b) a unei vițe tăiate nepotrivit.

Cum se face tăierea, retezarea, sau copăcirea viilor cultivate după metodele cep scurt, cep lung, și nueă sau punte se vede la titlu: » *Celea mai uzitate metode de cultivare a viilor roditoare.*

Viia roditoare și în patria noastră, ca și pe aia se cultivă după mai multe metode: (cu privire la forma corpului, scheletului sau a coronei, dacă i-am putea zice așa, ce se dă lemnului sau coardelor și lozelor roditoare, crescute pe butuc sau trupină, dintre cari mai dese sunt:) metoda cep scurt sau lung, nueă, punte sau cordon și metoda ardelenesc sau de ceruire, dupăcum vom vedea în special în tratatul următor.

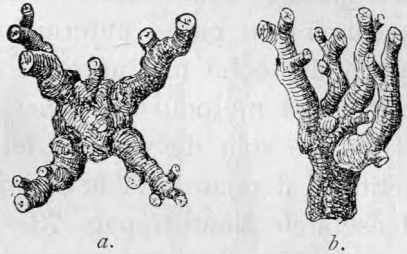

Fig. 53. a) viță, butuc copăcit potrivit, b) nepotrivit.

22. Cele mai uzitate metode de cultivare ale viilor roditoare.

Fiindcă vițele, butucii, buturele sau buciunii își capătă forma, scheletul sau corona, ce vom să li-o dăm prin speciala tăiere, copăcire, retezatul lemnului, coardelor, lozelor sau nuelelor de roadă, ce se face primăvara, metodele acestea încă și-au luat numele dela lungimea, ce o lăsam lemnului, coardei sau lozei productive, cari fiindcă în unele cazuri abia o lăsam cu câțiva muguri se numește *cep*.

Dacă am lăsat la tăiere, retezare, copăcire un cep, care are 1—2 ochi sau muguri metoda se numește: *cep scurt*. Dacă am lăsat un cep cu 3—4 ochi sau muguri se numește: *cep lung*. Dacă pe cepul rămas pe butuc după tăiere retezare sau copăcire am lăsat 5—8 ochi sau muguri se numește metoda: *nueă sau coardă scurtă*, iar dacă lăsam nueă sau viță, care are mai mult de 8 ochi: *metoda nueă sau*

coardă lungă, cordon, iar dacă pe aceasta nu o facem punte, cordon ci cerc, după metoda ardelenescă, *metoda de cercuire*.

Ce privește împrejurarea, care metodă de cultivare, când și unde să-l întrebuițăm e hotărîtor principiul acela, că butucii, vițele, buciunii, buturele puternice și vigoroase, mai ales acelea, cari sunt sădite în un sol gras, mai departe acelea (astfel de specii de vițe), cari produc struguri la capătul liber a lemnului, lozei sau coardei ci nu la capătul de lângă butuc, le cultivăm după metoda: *nuea scurtă* sau *lungă* ori metoda *ardelenescă de cercuire*; iar butucii, vițele sau buciunii mai puțin puternici și vigoroși și aceia, cari dau roadă din ochii mai aproape de butuc, sau mai jos, îi cultivăm după metoda *cep scurt* ori *lung*.

Care soi de vițe, ce fel de metodă de cultivare iubește, cetitorul îl poate afla la descrierea soiurilor de struguri, pentru deosebita ținuturi pag. 73—79.

A) **Metoda cep scurt și lung.**

Priceperea metodelor acestora nu e grea, căci figurile ce urmează ne lămuresc pe deplin.

Fig. 54. Fig. 55.

Fig. 54 ne prezintă o viță altoită ori nealtoită, sădită definitiv la locul ei, în vie ori în grădină, tăiată, retezată ori copăcită pe un ochiu. Să se știe odată și pentru totdeauna, că la retezare sau copăcire trunchiul sau cepul lăsat deasupra ochiului, cu cât se lasă mai lung cu atâta e mai bine. Din ochiul sau mugurul lăsat, în toamna anului în care s'a sădit căpătăm un lemn, loză ori coardă vigoroasă. (fig. 55.) Aceasta

în primăvara anului al doilea o tăiem, retezăm sau copăcim pe doi ochi, muguri (fig. 56. a). *) Din cepul acesta în primăvara anului al doilea căpătăm două lemne loze sau coarde frumoase (fig. 57.) pe cari în primăvara anului al treilea, după cum arată fig. 58 (b și c) le retezăm pe câte doi ochi.

*) Aici în figură nu se vede mugurul al doilea, să se urmeze deci textului, iar nu figurei.

Până toamna în acest an (fig. 59.) căpătăm patru lemne, loze ori coarde vigoroase și bine coapte și cu acesta i-sa pregătit și forma fundamentală a sistemului de cultivare, pentru că avem deja pe un butuc tare și vigoros (A) doi rami, cepuri, craci cu câte două lemne, loze ori coarde de un an, pe care dupăcum iubește soiul de viță (struguri) în venitor, adecă în primăvara anului al patrălea, le putem reteză cepi mai scurți sau mai lungi. Prin urmare în

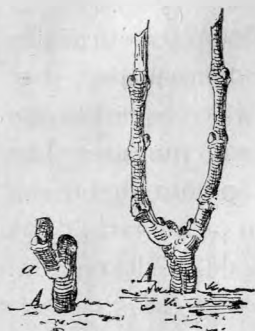

Fig. 56.

Fig. 57.

Fig. 58.

Fig. 59.

Fig. 60.

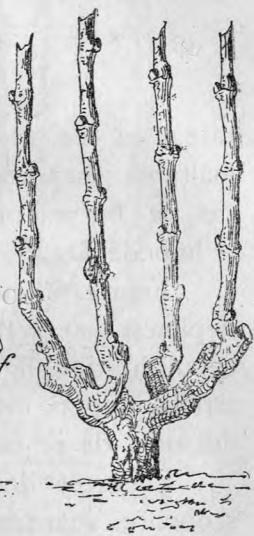

Fig. 61.

cei trei ani începând dela sădire, nu copăcim cu scopul de a aveà roadă, ci cu scopul să dăm buturii, buciumpului forma dorită, de tufă cu trei sau patru craci.

a) *Cep scurt*. Dacă avem soiuri de vițe, cari dau rod din mugurii cei mai aproape de pământ, sau voim să obținem o calitate deosebită, continuăm retezarea celor patru loze pe un ochiu, dupăcum ne arată figura 60. *c, d, g* și *f*. Din ochiurile rămase pe cele patru cepuri (*c, d, g, f*). căpătăm patru lemne, nuele, coarde sau loze, dupăcum ne arată fig. 61. În primăvara anului următor putem să continuăm

tăierea, retezarea sau copăcirea tot numai pe un ochiu sau mugur. Să presupunem însă, că dorim a ajunge o producțiune, un cules mai bogat, în care caz vinul pierde puțin din calitatea sa deosebită.

Fig. 62.

În cazul acesta, dupăcum putem vedea în fig. 62. celea patru lemne, nuele, loze ori coarde *h, i, j, și k*. le vom reteză sau copăci pe câte doi ochi sau muguri. Din ochii aceștia primăvara căpătăm lugeri sau vlăstari, pe cari îi cultivăm peste vară, după cum se va vedea mai la vale, la descrierea: »*Alegerea lemnelor de roadă sau de sămânță, ogor, plivitul întâiu și legatul întâiu*«.

Cu alte cuvinte e de mare însemnătate, ca la sistemele de cultivare prin tăiere, retezare, înălțarea cepurilor, coarnelor, ramilor de pe butuc, pe cât putem trebuie, să o împedecăm.

Figura 63 ne explică cum se îndeplinește acest lucru, adică depărtând cepul *h*) din figura 62 cei doi vlăstari sau lugeri, crescuți peste vară din cei doi ochi de pe el, ne descrie tot lucrul.

Lugurul, destinat să ne readucă, scoboare, scărițeze cepul, ramul (cracul) ce poartă lemnele de roadă și care în primăvara anului venitor în urma retezării, tăierii în scopul arătat va trebui lăsat ca cep, lemn roditor, ca să se poată dezvoltă vigoros, se lasă neatins până la timpul ciontării lemnelor, nuelelor, lozelor de roadă, în jumătatea a doua a lui August, din contră lugurul, vlăstatul *m*) fiindcă în primăvara anului venitor, pentru îndeplinirea reducerii cepului, ramului (cracului) ce poartă lemnele, lozele, coardele cu roadă și așa se delătură, dupăce a trecut înflorirea se cioantă pe deasupra frunzei a 4—6 d. la strugurul cel mai

Fig. 63.

sus (cum se vede la fig. 63 *m*), ca să nu țină umbră de o parte, iar de altă parte, să se poată desvoltă mai bine strugurii pe el.

Tot astfel se tractează și ceilalți vlăstari lugeri eșiți din mugurii, ochii celorlalți rami, coarne, (craci).

Până atunci, până când nu suntem gata cu formarea coronei viței, buciului, butucului, buturei, sau nu lăsăm mai mult de un ochiu pe un ram (crac), ciontarea sau scur-tarea lugerului *m* nu e de recomandat.

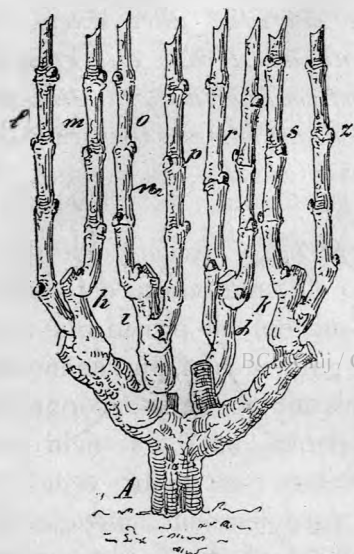

Fig. 64.

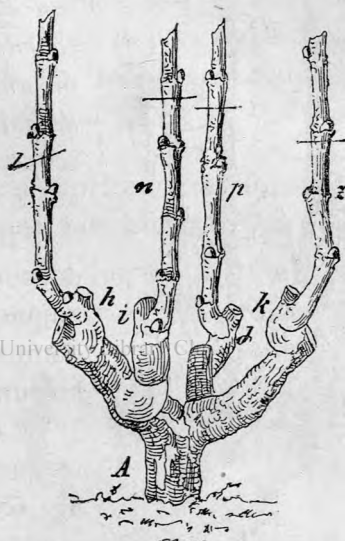

Fig. 65.

Figura 64 ne arată un butuc cu 8 lemne, loze sau coarde *l, m, n, o, p, r, s* și *z*, crescute din cei doi ochi de pe ce-purile, cracii *h, i, j* și *k*, lăsați pe butucul din fig. 62.

În primăvara anului următor cu ocaziunea tăierii, rătězării sau copăcirii aplicăm reducerea, scăritezărea sau scoborărea ra-milor preainălțați sau ridicați dela pământ, după un nou metod, *metodul tăierii, rătězării sau copăcirii mixte, alterna-tive sau schimbătoare*.

Procedura metodului acestuia ni-o arată fig. 65, pe care după fig. 64, lemnul, coarda, loza, nueaua *m*, crescută pe cepul *h*, lemnul, coarda, loza sau nueaua *o*, de pe cepul *i*.

pe *r*. crescută pe cepul *j*. și în urmă pe *s*. crescută pe cepul *k*. pentru efectuarea readucerii sau scoboririi butucului, le delăturăm cu partea lor de cep cu tot, rămânând pe cerul *h* lugerul *l*, pe cerul *i*, lugerul *n*, pe cerul *j*, lugerul *p*, pe cerul *k*. lugerul *z*. fiecare luger rămas și copăcit pe unu sau doi muguri sănătoși.

Metodul acesta îl aplicăm totdeauna, când cere trebuința.

Praxa ne arată, că acel luger ne aduce mai sigur roadă, care iasă sau dă din mugurul unei nuei sau coardă de un an și care este crescută pe un lemn, coardă sau toză, din lemn de doi ani, așa numit cer (pentru că are scoarța, coaja crepată, ca stejarul de acest nume):

Fig. 66.

b) *Cep lung*. Acest metod se deosebește de metodul cep scurt numai prin aceea, că pe forma fundamentală, gata a viței, butucului sau buciului lăsăm în loc de cepuri cu 1—2 ochi, cepuri cu 3—4 ochi sau muguri. Aceasta se poate vedea la fig. 65. pe care lemnele, nuelele, lozele, coardele *l*, *n*, *p*, și *z*, le retezăm

sau copăcim pe 3—4 ochi, la locul însemnat cu linioare. Alegerea, respective manipularea lugerilor sau vlăstarilor dați din ochii cepurilor se întâmplă tocmai așa, ca și la metodul *cep scurt*, cu aceea deosebire numai, că aici ciontăm mai mulți lugeri sau vlăstari pe acelaș cep, ceace ni-o arată fig. 66. Să presupunem deci, că la trunchiul de doi ani (cer) *A*. (delăturat din butuc) a rămas un cep *B*. tăiat pe 4 ochi, din cari au dat vlăstarii sau lugerii *a*, *b*, *c*, și *d*. După înflorire, când se cunosc și văd bine strugurii, aplicăm sau îndeplinim numai decât alegerea lemnelor de roadă; astfel, că vlăstarii cu rod *b*, *c*, și *d*. îi ciontăm preste frunzele 4—6 deasupra strugurelui celui mai din sus. Vlăstarul *a*, însă, ca

vlăstar de ogor, destinat pentru readucerea sau scoborârea cătră pământ a trunchiului sau butucului viței sau buciunii, îl lăsăm neatins, până la sosirea timpului ciontării, în jumătatea a doua a lui August.

Astfel tractăm și cu vlăstarii celorlalte cepuri, dupăcum aceștia au dat din ochii cei mai de jos ori cei mai de sus ai acestora.

Tăierea, retezarea sau copăcirea acum deja foarte simplă, se întâmplă astfel, că lemnele, lozele sau coardele dezvoltate din ochii cei mai dela pământ ai cepurilor, le retezăm cep lung, celealalte lemne, loze sau coarde, dupăcum se vede din fig. 66. la x . pentru readucerea sau scoborârea butucului sau trunchiului viței le delăturăm cu totul.

23. Readucerea, scărițarea sau scoborîrea craciilor prea înălțați pe butuc, buciun sau butură.

Deși ne ținem strict la copăcire, ca lugerii să fie aproape de pământ, adecă ne folosim de retezarea schimbătoare sau alternativă, totuși nu putem evita, ca viia noastră să nu se urce din an în an tot mai sus, pentru aceea după câțiva ani readucerea sau scoborârea mai la pământ e neîncunjurat de lipsă. In acest caz rola principală e a vlăstarilor sau lugerilor *bastarzi*. (Lugeri sau vlăstari *bastarzi*, dupăcum am văzut se numesc lugerii aceia, cari se ivesc pe corpul oricărui arbor sau arbust și prin urmare și a viței. din un ochiu sau mugur ascuns, neobservabil).

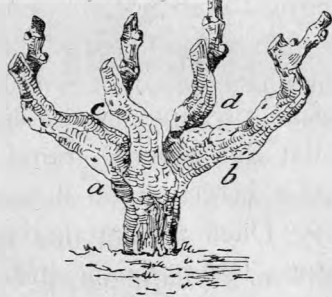

Fig. 67.

Figura 67 ne prezintă chipul unei vițe, butuc sau buciun retezat, copăcit, de vrâstă mijlocie, îndeplină putere productivă, care are patru cepuri, rami sau craci ramificați (a, b, c și d). Cepurile, ramii sau craci *a*) și *b*) deși sunt numai ca de opt ani, totuși e de lipsă, să-i scoborim sau readucem

mai la pământ. În decursul primăverii căpătăm din ochii cepurilor lăsați, pe capetele ramurilor sau cracilor anumiți vlăstari sau lugeri. Dar totodată căpătăm vlăstari sau lugeri verzi și din înșiși ramii sau cracii bătrâni, din nește ochi ascunși sau mugurei nevezibili. Aceștia sunt vlăstarii sau lugerii bastarzi.

Fig. 68.

Fig. 69.

Să presupunem, că în primul period de cultivare fig. 68. au dat din cepurile, ramii sau cracii *a* și *b* vlăstari sau lugeri, pe cari la cel dintâi îl însemnăm cu *x*, iar la cel din urmă cu *y*. Dacă au dat mai mulți vlăstari sau lugeri de aceștia, bastarzi lăsăm numai atâta de câți avem lipsă, iar pe ceilalți îi delăturăm. Preste vară vlăstarii bastarzi *x* și *y* îi îngrijim împreună cu ceilalți până la toamnă, până când se coc (fig. 69).

În primăvara anului următor, cu ocaziunea tăierii, rețezării sau copăcirii procedura se întâmplă simplu, astfel după cum ne arată fig. 70 sau astfel, că partea deasupra a cepului sau cracului *a*) (fig. 69) pe la linioara *m—m*, tot asemenea partea deasupra a cepului sau cracului *b*) pe la linioara *m—m*, le delăturăm. În chipul acesta am readus sau coborât amândoi cracii sau cepii.

Lemnele, nuelele, coardele sau lozele x și y , (fig. 70). cum și celea date din cepurile sau cracii e și d , după metoda ce urmăm, le retezăm sau copăcim cep scurt sau lung.

B) Metoda nua, punte sau cordon.

Cum se întâmplă cultivarea viei după metoda aceasta se vede din următoarele:

Fig. 71. ne arată un butuc, buciom sau viță în primăvara anului al treilea, pe care cu ocaziunea sădirii l'am ciontat, retezat, copăcit pe un ochiu, din care peste vară ne-a crescut un lemn, loză, coardă.

În primăvara anului al doilea lemnul, coarda o ciontăm pe doi ochi; și *tot pe doi ochi* o ciontăm și în primăvara anului al treilea, pentruca mai bine să se poată întări butucul.

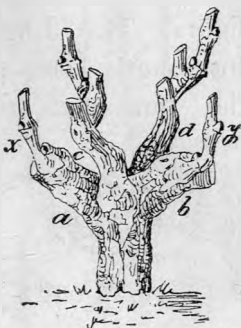

Fig. 70.

Din aceștia încă în toamna aceluiași an, adecă în anul al treilea, căpătăm două lemne, nuele, coarde sau loze vigoroase (fig. 72 d , e). Cu acestea, forma sau coroana fundamentală a viței, buciomului sau butucului, buturei în toamna anului al treilea, reșpective în primăvara anului al patrulea este pregătită, încât are doi rami, craci sau cepi cu două lemne, coarde, nuele sau loze.

Fig. 72.

Fig. 71.

De aicea încolo aplicăm metoda de cultivare, retezând sau copăcind acestea două lemne mai lung sau mai scurt, dupăcum o cere aceasta soiul de viță, cu cari avem de lucru și anume: lemnul, nueaua, loza sau coarda d . o încovoiem în formă de semicerc, dupăcum se poate vedeă la fig. 73 d' și d'' și o legăm de parul auxiliar sau mijlocaș, din apropiere în mersul rândului.

Nueaua, coarda, loza sau lemnul e , o retezăm sau copăcim la e pe doi ochi.

Să vedem acum, cum se îndeplinește mai departe cultivarea viei după metoda aceasta.

Din ochii sau mugurii nuei, lozei *d*. și a cepului *e*. dau lurgeri sau vlăstari, după cum se poate vedea la figura 74. Lurgerii sau vlăstarii însemnați cu *y—y*, cari au dat din nueă, coardă îi ciontăm

Fig. 73.

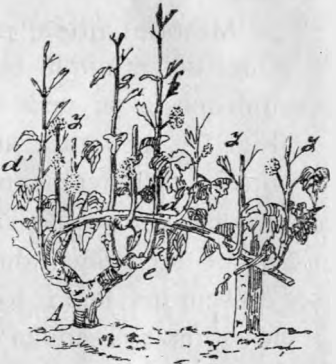

Fig. 74.

(după înflorire) peste frunza a patra dela strugurul cel mai deasupra, precum și vlăstarii de pe coardă, cari n'au rod, afară de vlăstarul eșit din mugurul cel mai dedesubt al corzii. Lurgerii sau vlăstarii *d*, *g*, și *f*, dați din *d* și din cepul *e* nu-i vom ciontă, până la jumătatea lui August, când se întâmplă ciontarea lemnelor sau lozelor de roadă.

Figura 75 ne arată metoda aceasta

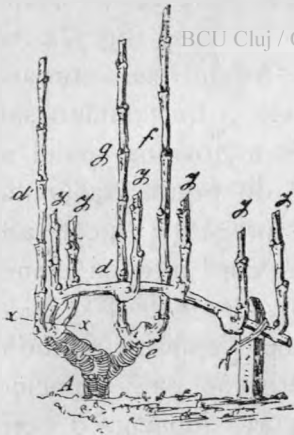

Fig. 75.

Fig. 76.

de cultivare tot în același an, toamna.

În primăvara anului următor, tăierea, retezarea sau copăcirea se întâmplă în modul următor:

Înainte de toate delăturăm lemnul, nueaua, loza sau coarda, ce a dat rod sau a făcut struguri, de pe la *x—x* (fig. 75).

Locul delăturării ni-l arată tot litera *x*. fig. 76.

Lemnul, nueaua, loza sau coarda din fig. 75. însemnată cu *f*. o încovoieim în chipul cum arată figura 76.

Lemnul, nueaua, loza sau coarda din fig. 75 însemnată cu *d'* o retezăm pe doi ochi *d'*, ca cep de sămânță, lemnul sau nueaua *g*, o retezăm sau copăcim pe un ochiu *g*, ca cep de siguranță sau rezervă, cum ne-o arată aceasta (fig. 76). La încovăierea corzii trebuie, să avem grijă, ca mugurul sau ochiul ei cel mai dedesubt, să ne aducă un vlăstar, care după depărtarea corzii care a rodit, să-l putem reteză pe lângă cea mai mică scărițare.

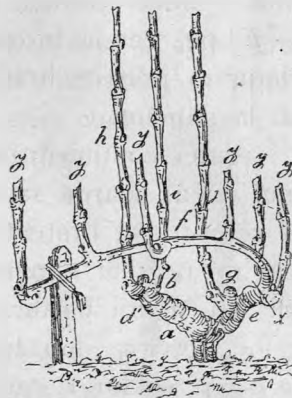

Fig. 77.

Fig. 77. ne arată un butuc viță sau bucium în toamna anului al cincilea râtezat, copăcit sau tăiat după fig. 76. însemnând că, în decursul verii a fost tractat, dupăcum se vede în (fig. 74).

Lugerii sau vlăstarii cu rod sau struguri ciontați (după înflorire) peste patru frunze, deasupra strugurelui celui mai din sus și în (fig. 77) se înseamnă cu *y—y*. Lemnele, nuelele, lozele sau coardele *h*, *i* și *j*, însă, ca lemne sau nuele de sămânță sau lăsat să crească și nu s'au ciontat, până la timpul obicinuit, ciontându-se atunci după obicei, la înălțimea parului.

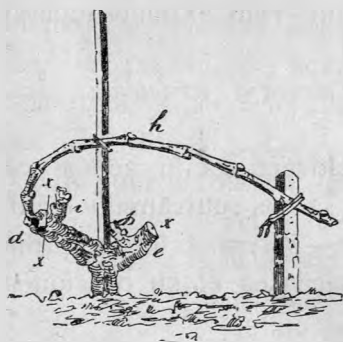

Fig. 78.

Fig. 78 ne arată, butucul, vița sau buciumul tăiat, retezat sau copăcit în primăvara anului următor, cum adecă s'a delăturat la cepul *x*, pe la linioara tot *x*, din fig. 77, întregă nueaua *f*, ce a produs struguri, în urma căreia, dupăcum se vede la *e'* din fig. 78. cornul, cracul a fost readus sau scoborât mai la pământ.

În anul acesta lemnul, nueaua, loza sau coarda *h*, o în-covoiem, nueaua *i*, o retezăm pe doi ochi ca cep de siguranță, rezervă, iar pe *j*, o retezăm pe doi ochi, ca cep de sămânță, ogor. Din ochiul cel de deasupra al acestuia, în anul următor ne creștem o nueă, coardă sau loză de roadă în locul lui *h* pe carea în primăvara anului următor la $x-x$ o delăturăm, prin ce brațul (cracul) *d*, îl scoborâm sau readucem mai la pământ.

Astfel continuăm mai departe cultivarea viei după metoda nueă, coardă sau punte, până atunci, până când unul din celea două brațe (craci) atâta s'a ridicat dela pământ, încât nu ne mai rămâne alt mod, decât să recurgem la vlăstarii sau lugerii bastarzi, ce s'au ivit pe el, cultivând unul la un loc potrivit, dupăcum s'a văzut la metoda de cultivare, *cep* (scurt și lung), care să-i iee locul acestuia.

C) **Metoda ardelenescă sau de cercuire.** Acest metod și-a căpătat numele de acolo, că ardelenii își cultivă viile până acum cu puțină excepțiune numai după metoda acesta. Dupăce viile de astăzi sunt de două feluri, *vii din viță* altoită și ne-altoită sau de a noastră de până acum, vom expune separat cultivarea amândorora.

a) *Cultivarea viilor altoite după metoda ardelenescă sau de cercuire.*

Esența metodei acestuia de cultivare stă în aceea, că pe altoiul sădit în timp de 2—3 ani, să ne cultivăm un lemn, o nueă, loză sau coardă înaltă de 60—70 cm. și într'o formă de grosă, pe care apoi după capacitatea ei cu ocaziunea tăiatului, lăsăm 2—3 lemne.

Din acestea în anul următor (al patrulea) pe două le facem cerc, iar pe al treilea, pe care numai pentru a fi siguri de două lemne l'am lăsat, îl depărtăm de pe trunchiul sau butucul viței.

Afară de acestea, din lugerii sau vlăstarii creștuți pe poalele trunchiului sau butucului, la pământ, mai lăsăm de rezervă unul sau două lemne, pe cari le retezăm pe unul sau doi ochi, ca din aceștia în caz de lipsă, când lemnul de

roadă, adecă cercul s'ar sui prea sus și prin urmare ar trebui delăturat, să ne putem crește și cultivă lemn nou de roadă, cu cercul mai jos, sau mai aproape de pământ.

Fig. 79.

Procedura e următoarea:

Lemnul, nueaua, loza sau coarda crescută în anul *prim* pe altoiul sădit, în primăvara următoare o rătezăm, copăcim pe 1—2

ochi, dupăcum va fi lemnul de puternic, (fig. 79.) iar cu ocaziunea alegerii lemnului de roadă, ce se întâmplă pe la mijlocul lui Maiu, încă lăsăm numai unul-doi lugeri, cari până toamna cresc și se coc bine (fig. 80. *b* și *c*).

În anul al *doilea*, lemnul cel mai deasupra (*c*), dupăcum e de puternic îl ciontăm la înălțime de 30—40 cm, iar pe cel mai din jos (*b*), ca lemn de rezervă, îl rătezăm numai pe un ochiu (fig. 81).

La alegerea lemnului de roadă, pe lemnul cel mai lung lăsăm doi-trei lugeri sau vlăstari, iar pe cel mai scurt numai unul, cari până toamna se desvoaltă, cresc și se coc bine (fig. 82 d. g. f.).

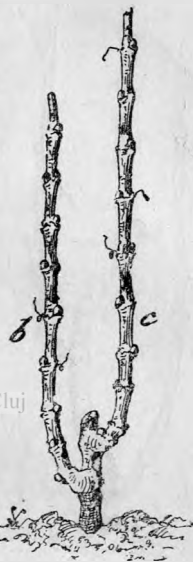

Fig. 80.

În anul al *treilea*, lemnul cel mai înalt,

cel mai deasupra (fig. 82 și 83 g) îl ciontăm la înălțime de 30—40 cm, pe cel de desubtul lui (*f*) îl delăturăm de pe trunchiu, iar pe cel de lângă pământ, *d*, ca lemn de rezervă îl rătezăm numai pe un ochiu. La alegerea lemnului de roadă, pe lemnul cel mai din sus (fig. 83 g) lăsăm 3 lugeri, (fig. 84. g. h. i.); iar pe cel de rezervă *d*. unul, și mai lăsăm încă un lemn nou *j*. crescut dela pământ.

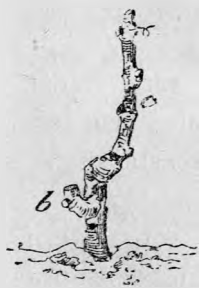

Fig. 81.

În anul al *patrulea*, din celea trei lemne *g*, *h*, *i*, (fig. 84) cel mai deasupra *h*, se face cerc, pe celealalte două din

jos de el *g*, *i*, le rătezăm pe câte doi ochi (fig. 85 *g*. și *i*.) iară pe cel dela *d*. îl delăturăm, pe cel nou *j*, ca lemn de rezervă îl rătezăm, copăcim numai pe un ochiu. La alegerea lemnului de roadă, lugerii cu struguri îi lăsăm, iar pe cei fără struguri pe toți îi delăturăm. Tot asemenea lăsăm lugerii, ce au eșit

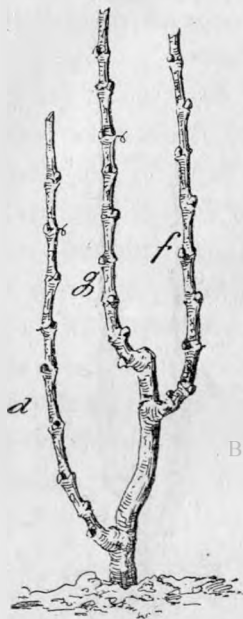

Fig. 82.

Fig. 83.

Fig. 84.

din celea două lemne retezate pe doi ochi *g*, *i*, și pe cel crescut pe lemnul de rezervă *j*. (fig. 86.)

Dacă lemnul de rezervă s'ar fi ridicat prea tare (încât la timpul său, cercurile ar veni prea sus) se poate lăsa alt luger mai potrivit, crescut din lemnul nobil, iar acesta să se delătore.

Manipularea de peste vară stă în aceea, că toți lugerii cu struguri de pe cerc îi ciontăm la timpul său, deasupra frunzii a patra sau a cincina dela strugurul cel mai deasupra, dupăcum s'a mai amintit; iar cei patru lugerii, ce au crescut din celea două lemne rătezate pe câte doi ochi *g*, și *i*,

se leagă de par și se cultivă prin ciontarea subsuorilor până în August, când se cioantă de vârf în mod corăspunzător.

Lugerul crescut pe lemnul de rezervă *j*, (fig. 85) se leagă de par și se cultivă prin ciontarea subsuorilor, până în August, când se ciontă și el la înălțimea unui metru (fig. 86).

În anul al *cincilea*, cercul care a produs se taie și delătură de pe trunchiul sau butucul viței (fig. 86 și 87 *h*). iară din celea patru lemne, ce ne-am crescut, pe celea două tăiate pe câte doi ochi, două celea mai deasupra *l*, *n*, le facem cercuri (mai mari sau mai mici, dupăcum va fi lemnele de puternice, iară pe celelalte două *m*, *k*, le rătezăm pe câte doi ochi. (fig. 87.)

Lemnul de rezervă, dela pământ *j* sau îl delăturăm, sau îl rătezăm pe unul sau doi ochi (fig. 86 și 87).

Acum am ajuns aceea, că avem pe trunchiul sau butucul viței (fig. 87, 88). două cercuri, respective semicercuri productive (*l*, *n*), două lemne de sămânță sau ogor, rătezate pe câte doi ochi (*m*, *k*) și la pământ un lemn de rezervă retezat sau copăcit pe doi ochi (*j*).

La alegerea lemnelor de sămânță, ogor sau de roadă purcedem ca și în anul trecut.

Deosebirea e numai aceea, că acum avem de lucru cu două cercuri în loc de unul (fig. 88.)

Urmând celea arătate, cercul nostru va rămâne multă vreme la locul și înălțimea potrivită pe butuc sau trunchiu, trunchiul încă va ține mult timp și nu va trebui, să-l schimbăm tot la 3—4 ani, iară din lemnul de rezervă, cultivat pe

Fig. 85.

trupina viței, când trunchiul va fi bătrân, ne putem crește și cultivă altul mai tinăr, mai în putere, iară pe cel urcat și bătrân îl delăturăm.

Decumva din lemnele rătezate pe doi ochi nu au crescut lugini, vlăstari din cari, să ne creștem și cultivăm lemnele de roadă pentru anul următor, acelea le creștem și cultivăm din luginii, vlăstarii ce au crescut pe umerii cercurilor în imediată apropiere de par, arac, dupăcum se făcea la metoda veche de cultivare.

De un lucru încă trebuie să ținem bine samă: cercurile vițelor, să vină cât se poate mai aproape de pământ și aceasta din cauza, că clima Ardealului fiind mai rece, strugurii numai așa se coc cum să cade.

Lucrul acesta nu-l putem ajunge pe deplin cu metoda de cercuire sau ardelenesc, de aceea nu pot reco-

mandă de ajuns ardelenilor, ca să părăsască acest metod și să-și cultive viile după celelalte metode: cep scurt ori lung, punte sau cordon.

b) *Cultivarea viilor nealtoite, după metoda ardelenesc sau de cercuire.*

Dacă sădim viță cu rădăcină, la sădire o rătezăm sau copăcim pe un ochiu, dacă sădim cepuri sau loze, rătezarea pe un ochiu o facem numai în primăvara următoare:

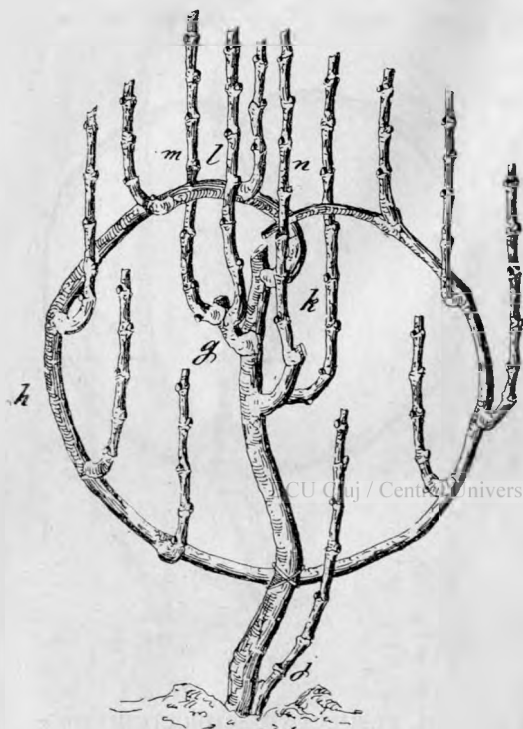

Fig. 86.

Din ochiul lăsat peste vară crește un luger, pe care îl cultivăm după recerință până toamna, când îl îngropăm trăgând lângă el un mușinoiu bun de pământ.

În primăvara următoare (a doua), la desgropat tragem pământul de lângă viță și căutăm cu degetele și decumva dăm de rădăcini crescute în fața pământului, le delăturăm cu

cuțitul, și dacă lemnul e destul de gros îl retezăm pe doi ochi, iară dacă e mai slab numai pe unul.

Din ochii lăsați în vara aceasta (a doua) cresc doi lugeri, pe cari iară îi cultivăm după regulă; toamna se îngroapă ca și în anul trecut, dar mai bine e, dacă se culcă la pământ și acoper bine.

În primăvara următoare (a treia), după desgropat și delăturarea rădăcinilor din fața pământului, amândouă lemnele le rătezăm pe câte doi ochi. Din acestea ne creștem peste vară doi lugeri, cari pe la capetul lui August se cioantă de vârf la înălțime de 120 cm.

Cu ocaziunea plivitului mai lăsăm la pământ un luger nou, din care ne creștem încă un lemn.

Dupăce peste vară lugerii, lemnele acestea le-am cultivat ciontându-le subsuorile, stropindu-le și ciupindu-le de vârf pe la începutul lui August, toamna numai delăturăm restul de subsuori și le îngropăm; dară acuma nu mai mult cu mușinoiu, ci cum se îngroapă viile bătrâne, culcate și acoperite cu pământ.

În primăvara următoare (a patra), un lemn se cioantă la înălțime de 50 cm; iară celalalt se face cerc, pentru a avea ceva struguri de gustare.

Fig. 87.

Lemnul ciontat la înălțime de 50 cm. se leagă de par, iar lemnul cel dela pământ îl ciontăm pe doi ochi.

În vara aceasta pe lemnul cel ciontat pe 50 cm. ne creștem numai doi lugeri, pe cel dela pământ iarăși doi, mai crescându-ne încă un luger dela pământ, ca lemn de rezervă.

Peste vară se cultivă, cum s'a văzut la cea altoită, iar toamna cercul se delătură.

În primăvara următoare (a cincia) 2 lemne, cari au crescut pe lemnul ciontat la înălțime de 50 cm. le facem cercuri.

Din celealalte două crescute pe lemnul rățezat numai pe doi ochi, pe unul îl ciontăm pe 50 cm. iară pe unul pe 2 ochi,

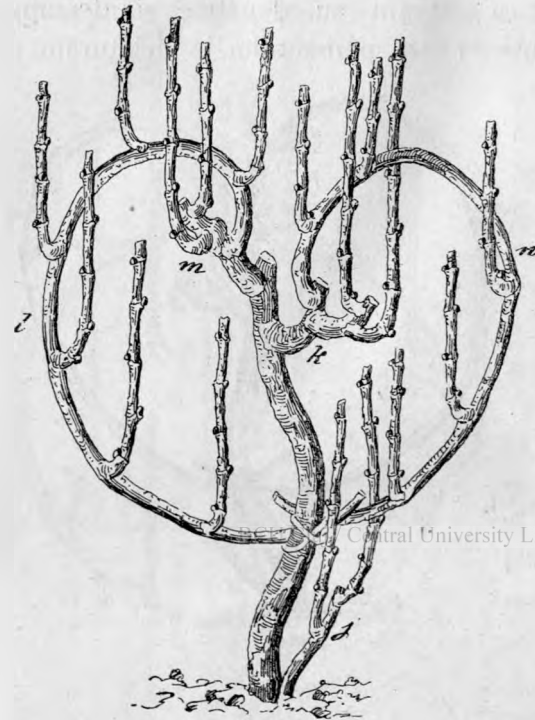

Fig. 88.

pe cel crescut la pământ pe un ochiu.

Pe lemnul cel mai lung ciontat ne creștem două lemne și tot asemenea pe cea mai scurt, iară pe cel dela pământ unul.

Tot în vara aceasta mai lăsăm încă un lemn tânăr, ce iasă dela pământ.

În vara aceasta, viia noastră a ajuns dezvoltarea deplină, în care stare trebuie, să-o cultivăm cât trăiește ea. Ea are 2 cercuri frumoase și încărcate cu struguri (fig. 89) pe un butuc sdравn (a), are un lemn frumos, tăiat la înălțime de 50 cm. (b), pe care ne cultivăm două lemne frumoase (h, h), și pe cari în primăvara următoare le cercuim, are un lemn la pământ

rătezat pe un ochiu (c), din care ne creștem un lemn frumos și mai are un surcel tânăr (p), ieșit dela pământ. Peste vară ne cultivăm viia după regulă: stropindu-o la timp, delăturând toți surceii, lugerii de cari nu avem lipsă, și ciontând lugerii cu rod peste frunza a patra, lăsând neatinse lemnele de rod până in luna lui August, când se cioantă la vârf. Unii mai lasă și pe umerii cercurilor 2 lugerii (g, g) cari sunt mai aproape de par, pe cari încă îi cultivează ca lemne de roadă, de rezervă, ca la caz, când pe lemnul cel ciontat pe 50 cm.

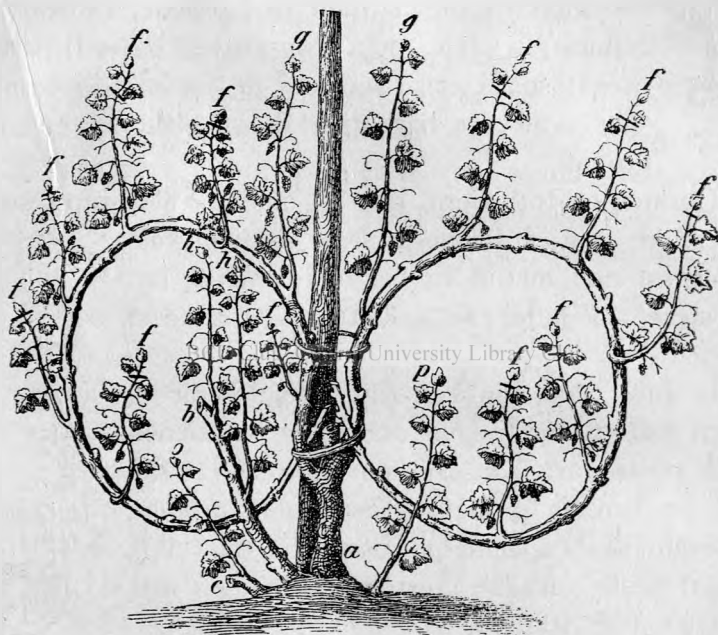

Fig. 89. Viță cultivată după metoda ardelenescă sau de cercuire.

nu ar căpăta pe cele două lemne de roadă, ori peste iarnă ar degera ș. a. să nu rămână fără cercuri. Acestea încă sunt potrivite de roadă, pentru că sunt lemne de un an, crescute pe un lemn de 2 ani, de pe un trunchiu mai bătrân, după cum ne arată experiența, deoarece după metoda cea veche de cultură, lemnele de roadă se lăsau singur numai din lemnele de pe cerc, și numai la caz că acelea lipsiau, se căutau sau creșteau altele, din alt loc.

Prin metoda aceasta însă, cercul se ridică prea sus, încât strugurii nu se coc cum să cade.

La cazul că nu avem lipsă de lemnele de pe cerc, toamna ori primăvara, când tăiem viia, le delăturăm cu cerc și lemnul cel bătrân cu tot, din fața pământului, dar pentru siguranță e mai bine, ca acestea să rămână nedelăturate până primăvara.

24. Metodul cel mai nou de cercuire.

Am descris până aci metoda, ce l-au urmat cei mai mulți vieri în cultivarea viilor lor, după metoda de cercuire.

Acest metod însă, în timpul din urmă este părăsit și înlocuit cu altul cu mult mai practic, ce și-a luat începutul în viile dela Nagyenyed (Aiud), unde se pregătesc elevii școlii de stat de vințelari, sub conducerea bărbaților de specialitate, pe deplin probați.

Fig. 90.

Dorind, ca toți vieri, cari își cultivă viile după metoda de cercuire sau ardelenesc, să-și cultive viile după acest nou metod ca cel mai practic, las, să urmeze aici îndeplinirea lucrului după acest metod:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În anul *prim*, din vița sau altoiul sădit și copăcit sau rățezat pe un ochiu cu ocaziunea sădirii, peste vară căpătăm un lemn, loză sau nueă, pe care în primăvara următoare a *doua*, o rățezăm sau copăcim pe doi ochi (fig. 90). din cari peste vară ne creștem 2 lemne, loze sau nuele (fig. 91).

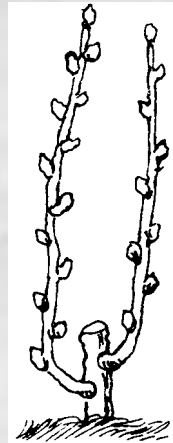

Fig. 91.

În primăvara anului al *treilea*, din aceste două lemne, pe cel mai deasupra ca lemn de sămânță, îl rățezăm pe 3 ochi; iară pe cel mai dela pământ, ca lemn de rezervă pe un ochiu (fig. 92.)

Peste vară, pe lemnul de sămânță rățezat pe 3 ochi cresc trei lemne, loze sau nuele, iară pe cel de rezervă, rățezat pe un ochiu crește un lemn sau loză și așa, în toamna acestui an avem pe un butuc sau buciom 4 lemne, loze sau nuele (fig. 93); foarte natural, că dacă butucul sau buciomul e slab, pe lemnul de sămânță lăsăm numai două lemne și nu trei.

În anul *al patrulea*, primăvara, dacă butucul sau buciutul e destul de puternic, din celea mai deasupra două lemne sau loze, facem două cercuri mai mici; dacă butucul e mai slab facem numai un cerc, iară pe al treilea, respective al doilea lemn sau loză o rătezăm pe trei ochi; pe lemnul de rezervă îl rătezăm sau copăcim pe un ochiu (fig. 94.)

Din ochii sau mugurii cercurilor vom căpăta lugeri sau vlăstari cu struguri, iară din cei de pe lemnul de sămânță sau roadă 2—3 lugeri, vlăstari de roadă, pe cari avem să le facem cerc (pe 2) în anul următor, iară pe unul să-l rătezăm, ca lemn de roadă pe 3 ochi. Dacă lemnul de roadă sau sămânță rătezat pe 3 ochi, îmi aduce numai doi

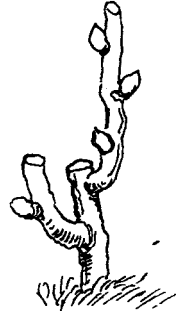

Fig. 92.

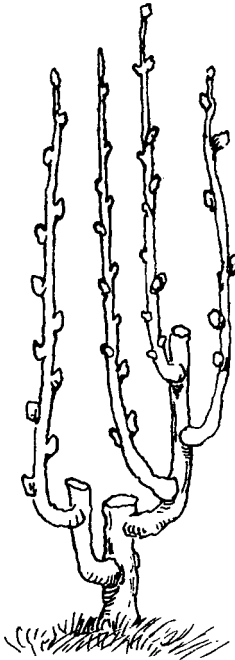

Fig. 93.

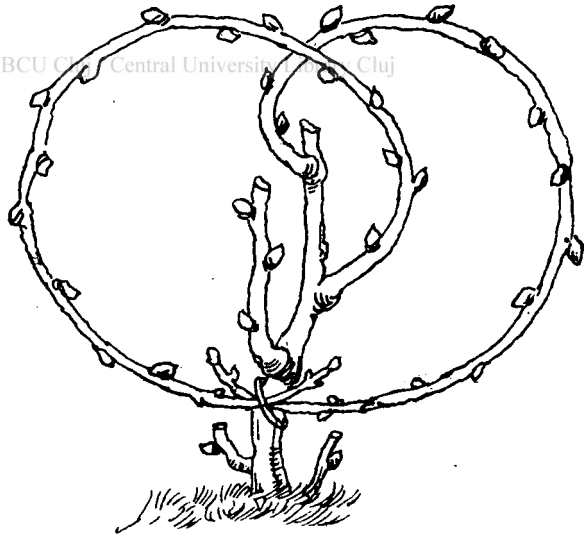

Fig. 94.

lugeri (vlăstari) lăsăm și pe umerii cercului un luger, din care și din cel crescut pe lemnul de sămânță, care e mai deasupra facem 2 cercuri, iară pe cel mai aproape de pământ de pe lemnul de sămânță (al doilea) îl retezăm pe 3 ochi, ca lemn de roadă pe anul viitor.

Prin cultivarea aceasta în 3—5 ani, cercurile așa de sus se ridică, încât trebuie să recurgem la scoborîrea, scărițarea sau readucerea cercurilor. În acest caz lemnul de sămânță, ce e mai aproape de pământ îl rătezăm primăvara pe 4—5 ochi, pe care ne creștem lemnele (lozele) de roadă și de cercuri pentru anul următor. În acest caz, cercul care a produs îl delăturăm de pe butuc.

25. Săpatul viei.

Scopul săpatului este deoparte, ca locul să se afâneze și rărească, încât razele soarelui, aerul și ploaia să poată străbate mai ușor la rădăcinile viței, iară de altă parte, sterpirea buruienilor, cari cresc din belșug mai ales după gunoie și în viile îngropate cu paie, pleavă ori târnomeată.

Prin multele lucruri ce poștește cultura viei, pământul se indeasă și bătucește, iară viei nu-i merge bine, de aceea viia trebuie săpată de câteori am săvârșit în ea ceva lucru, prin care pământul s'a bătucit, sau de câte ori s'a înburuienat, de aceea numărul săpăturilor viei nu se poat hotări.

Pe unele locuri viile se sapă de trei ori, pe altele de patru ori peste vară.

Experința poștește cel puțin patru săpături la an.

a) *Săpatul întâiu, de ogor sau sașa mare.*

Unii proprietari de vii au obiceiul rău de a dà viiei săpătura dintâiu numai atunci, când buruienile au coplesit viia. Să nu așteptăm dar buruienile ci fiindcă prin rătezat sau copăcit, păruirea viilor, desgropat, prin supl'nirea vițelor, cari nu s'au prins sau au pierit, prin botășire, prăbușire, răsturnare sau ingenunchiare și dacă aceasta nu s'a făcut toamna, prin cercuire sau legatul viilor, ce de multeori se întâmplă, când locul e moale, pământul s'a bătucit și îndesat binișor, pentru aceea săpătura întâie sau de ogor trebuie, să se facă numai decât, după isprăvirea lucrurilor amintite și încă mai afund ca celea următoare, și anume cel puțin la adâncime de 15—20 cm.

Săpătura aceasta se poate îndeplini sau cu *sapa* (mai bune sunt sapele cu două coarne, bifurcate (fig. 41) sau celea de formă conică ori patruunghiulară) sau cu *arșeul* (casmaua). Săpătura aceasta, fiindcă locul e bătucit, e glioasă sau brușoasă, aceasta însă nu strică ci mai mult folosește, numai cât gliile sau brușii, să vină întorși cu fața deasupra, dedesubt.

Săpatul de ogor sau sapa mare se face de regulă în luna Aprilie. Bătrânii zic, că viile până în *Sângiorgiu* să fie săpate de ogor. Să urmăim deci sfaturile bătrânilor, cari sunt întemeiate pe experiență lungă.

La săpatul de ogor trebuie să grijim, ca șanțurile dintre rânduri, ce s'au format la îngropatul vițelor, nu numai să se umplă cu pământ, ci mijlocul aceloră să fie puțin mai ridicat, decât fața locului sau liniei în care sunt așezate vițele, formând un fel de spinare între rânduri, cum ar fi o covată sau troacă de pâne, întoarsă cu gura la vale, pentruca apa, să se tragă toată la rădăcina vițelor deoparte, iară de altă parte, pentruca razele soarelui, să ajungă mai curând la rădăcinile vițelor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E greșită și încă tare săpătura, care lasă mușinoiu lângă butucul viței.

La viile altoite să grijim, ca nodul de altoire, să nu vină acoperit cu pământ ci să rămână afară.

Toate rădăcinile de rouă, date din partea nobilă, ce au crescut din butuc la suprafața pământului se taie, dacă lucrul acesta nu s'a făcut toamna după cules, înaintea îngropatului, sau primăvara cu ocaziunea desgropatului, când lucrătorii sunt cu mult mai ieftini, ca acum.

b) *Stropitul întâiu.*

După săpatul de ogor, cel de întâiu lucru la vie e stropitul întâiu cu mixtură de 1%, ce se face atunci, când lugerii sau surceii cei mai mari, au ajuns înălțimea de cel puțin 20 cm. sau o schioapă bună. Dacă nu ținem măsura aceasta, la tot cazul stropirea, să se facă până la sfârșitul lui Maiu, va să zică, înainte de a înflori strugurii.

Cum se pregătește mixtura bordoleză și cum se îndeplinește stropitul și de ce, am arătat la titlul: »Lucrurile succesive în cei dintâiu doi ani.« p. c. pag. 92—100.

c) *Alegerca lemnului de roadă, de sămânță sau ogor.*
Plivitul și legatul întâiu.

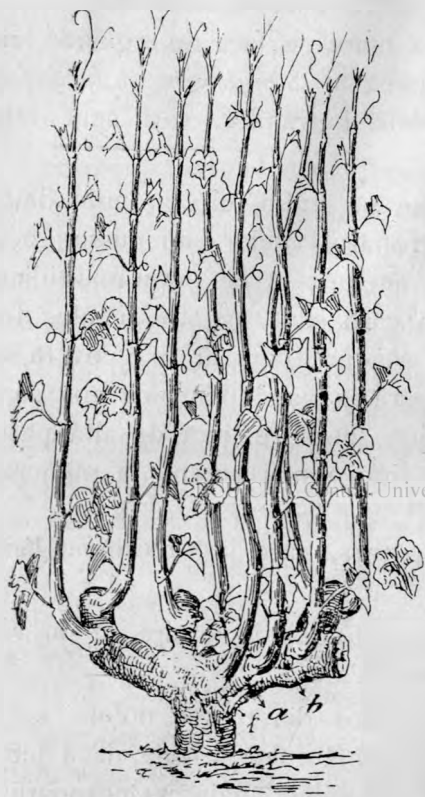

Fig. 95

rodul, să se desvoalte mai bine, ce se face înainte de înfloritul strugurilor, adecă după săpătura dintâiu și înainte legatului cu raffiă, pip rig, la viile cultivate după metoda cep, cam cu 2—3 săptămâni după Sângeorgiu, când lugerii sau vlăstarii au o lungime de 20—25 cm. Aceasta se poate numi și *plivitul întâiu*. La depărtarea lugerilor sau vlăstărilor acestora sau la plivitul întâiu, să băgăm samă, să nu delăturăm pe cei cari sunt chemați a întregi o parte a viței, de cari avem mare trebuință.

Din toți ochii de pe viță, ba și de pe butucul aceleia, unde nu se vede nici un ochiu sau mugur și dela pământ, dacă viia este sănătoasă și lucrată bine ies lugerii, vlăstari sau surcei.

Noi însă nu avem lipsă de toți lugerii ci numai de unii, de aceia din cari vrem, să ne creștem lemn de roadă pe anul viitor și de cei cari produc struguri, dupăcum am văzut, pe cari trebuie, să-i grijim bine, să aibă nutre-mânt de ajuns.

Pe toți lugerii și vlăstării sau surceii, de cari nu avem lipsă, deci îi depărtăm de pe viță, ca de o parte, să nu umbrească rodul, pe de altă parte, vlăstării rămași și

Fig. 95 ne arată o viță, butuc sau buciom, pe care din ochii ascunși au dat și crescut trei vlăstari bastarzi *a*, *b* și *f*.

Dintre aceștia avem lipsă numai de vlăstarul *f*. care e chemat, să suplinească brațul sau cracul al patrulea al butucului sau viței, pe ceialalți dară *a* și *b*, ca superflui îi vom delătură, după cari ne rămâne vița cum o arată fig. 96.

Tot în chipul acesta purcedem și la viile cultivate după cecelealte metoade.

Lugerii trebuincioși, rămași după plivit îi legăm de par, dar nu strâns, parte pentruca să crească drept, parte pentruca să nu-i rupă vântul, fiind ei foarte fragezi.

În ceea ce privește legătura o facem astfel, ca toți vlăstari trebuincioși pentru ori ce scop, la legătura dintăiu fiind încă fragezi îi legăm pe larg, a doua sau treia legătură apoi vine gradat tot mai strinsă de par, (v. fig. 98).

Lucrul acesta este cu totul negles de țăraniii noastre, pe celea mai multe locuri și amânat până după înflorirea strugurilor, ceea ce este foarte rău, căci mulțime de lugeri ne-rebucioși cresc și se desvoaltă în paguba lugerilor de roadă și a strugurilor, al căror nutremânt îl consumă.

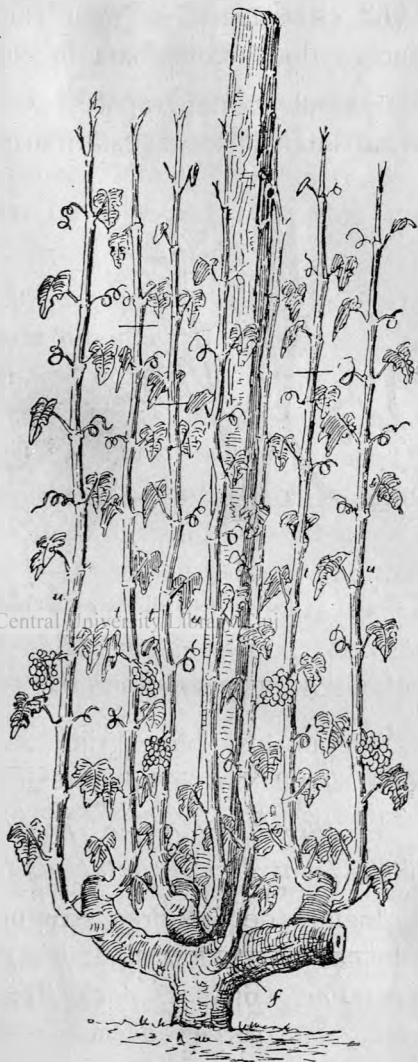

Fig. 96.

d) *Săpatul al doilea sau drusuluitul.*

După ce am isprăvit cu alegerea lemnelor trebuincioase, de rod și semântă, de ogor sau cu plivitul întâiu, facem săpătura a doua, combinată la caz de lipsă cu legătul al doilea.

Scopul acestei săpături e dublu: sterpirea buruienilor, cari au inundat locul și sfărămarea brușilor și a gliilor dela ogor.

Fig. 97.

Vederca și delăturarea subsuorei, copilului.

Săpătura aceasta nu se face așa afund ca cea de ogor. Ea se îndeplinește bine cu sapele comune, pe cari poporul le știe așeză în coadă anume spre drusuluit.

La drusuluit, pământul între rânduri se plansează sau oblește, astupându-se șanțul de pe lângă butuci, ce s'a format prin ridicarea pământului întră rânduri la sapa de ogor.

Trebue însă bine grijit, ca la vițele altoite nodul de altoire, să nu vină acoperit sau îngropat cu pământ.

e) *Plivitul al doilea (frântul), ciontarea subsuorilor (copililor), legatul și stropitul al doilea.*

Înainte de înflorirea strugurilor trebuie, să facem plivitul al doilea. La plivitul al doilea multă atențiune trebuie, să dăm *subsuorilor*, copililor, dacă deja sunt. (Subsuori se numesc lugerii, sau surceii aceia, ce cresc pe lugerii din acelaș an, între un mugur și o frunză. Subsuorile se desvoaltă mai tare după înflorire, prin urmare până atunci nici n'avem lucru cu ele). (Fig. 97.)

Subsuorile sunt tare păgubitoare, pentru că răpesc nutre-mântul strugurilor și lemnului de roadă și împiedecă desvoltarea mugurului de lângă ele, de care putem avea lipsă în cazul,

că acest luger pe care au crescut voim a-l folosi la altoirea în verde sau luger.

Ele deci trebuiesc plivite sau ciontate neapărat. Plivirea lor însă ori când se va face, să se facă rațional.

Timpul ciontării subsuorilor este numai după ce a trecut pe deplin floarea și ele au cel puțin patru frunze; iară ciontarea se face pe deasupra frunzei întâiu, cum se vede în figura de mai sus lit. *k*, și mai bine pe deasupra alor două frunze.

Depărtarea subsuorilor cât ce se ivesc pe luger prin rupere, cum fac țărani pe unde au obiceiul acesta rău, căci poporul în general cu excepțiunea uneia sau două, la celelalte le dă pace este rea și păgubitoare, pentrucă dacă subsuorile se rup prea de timpuriu, sau cresc în locul lor altele, sau împiedecă desvoltarea pe deplin a mugurului de lângă ele, care e destinat pentru lugerul de roadă cu struguri pe anul venitor, sau că îl folosim ca mlădiță sau luger la altoirea în verde. Dacă se delătură mai târziu și prin rupere nu prin ciontare, prin rana ce se face chiar lângă mugur, de unde se rupe, acesta suferă și nu se desvoaltă pe anul venitor din el luger cu strugur ci luger sterp.

Iară dacă nu se depărtează, atunci cele mai bătrâne aduc struguri târzii așa numiți, *aguride*, cari pe lângă aceea, că nu au timp destul de lung să se desvoalte și să se coacă, mai au și răul acela, că vor fi atăcați de așa numita boală: *oidium* (făinare) a cărei spore, sămânță infectează apoi toată viia, ale cărei urmări, dacă nu le simțim în anul acesta, le vom simți mai amar în anul următor, căci ne atacă și nimește toată roada.

Ciontarea subsuorilor, să se facă după înflorire în tot timpul vegetațiunii, bine înțeles, combinat cu alte lucruri făcute în vie d. e. legatul.

Toți lugerii ce au mai crescut, după plivitul prim și de cari nu avem lipsă îi depărtăm. Între aceștia se numără și

cei de pe cerc, cari nu au roadă sau struguri, afară de cei doi de pe umerii cercului, de lângă pari, pe cari îi creștem la caz de lipsă, ca lemne de roadă, de rezervă. (Fig. 89 g, g, și 96 ũ, ũ, ũ ũ.

Lemnele sau lugerii cu struguri îi ciontăm cu foarfecile sau cuțitul, pe din șus de frunza a patra dela strugur (Fig. 96 t. t. t.

Partea aceasta ciontată se poate folosi la altoirea în luger, verde, iar vițele de ogor, sământă, roadă și vlăstarii bastarzi, de cari avem lipsă le lăsăm neciontate, până ce observăm că în $\frac{2}{3}$ lungime de câtră pământ încep să se coacă, ceea ce în timp normal, în finea lunei Iulie sau pe la începutul lunei August, să și întâmplă.

Pe lemnul retezat la înălțime de 50 cm. și pe celealalte lemne de roadă au crescut mai multe subsuori, acestea le ciontăm în modul arătat mai sus încă odată, vârful lor însă, să rămână neatins (fig. 89 h, h, o p, 96 u, u, u, u.

Prin lucrurile acestea vița s'a ușurat și nutremântul îl dă numai lemnului de roadă și strugurilor, cari foarte firește, că se desvoltă și cresc mai bine.

Cu ocaziunea aceasta lemnele, lugerii de roadă se leagă de par cu pipirig, paie, holdă, ori cânepă verde, raffie (bast). La legat să grijim, ca să nu le strângem prea tare, să nu adunăm sub legătură frunzele ci acele să rămână libere, pentru a-și putea din nou lua poziția lor naturală.

Peste 3—5 zile dela plivit și legat, în care timp frunzele sau întors și luat iarăși poziția naturală, se face a *doua stropire* cu mixtură de 2 procente.

În timpul îndeplinirii atâtor lucruri, pământul iarăși s'a bătut și îndesat, deci acum facem săpătura a treia.

f) *Săpatul, legatul și stropitul al treilea.*

Scopul săpatului acestuia este sterpirea buruienilor. El se face ca și al doilea, ușor. După ce am terminat cu săpatul ce se întâmplă de regulă în Iulie, dacă nu am depărtat lugerii și subsuorile, ce au crescut de la plivire încoace, lucrul acesta îl facem acum, combinat cu legatul al treilea, de oarece lugerii neciontati au crescut tare și se pleacă dela par.

În timpul acesta fiind căldura mai mare și ploii multe peronospora devastează înfricoșat, mai ales în viile nestropite.

În viile stropite încă se arată, dacă nu pe toate frunzele, pe cele ce nu au fost stropite bine, sau pe acelea, pe care le-a ajuns ploaia înainte de a se fi uscat stropitura, sau pe acelea, care au crescut după stropitul al doilea, prin urmare e timpul, să facem stropitul al treilea.

g) *Săpatul al patrulea.*
Ciupitul sau ciontatul lemnelor de roadă, ogor sau sămânță.

Săpatul acesta, ce se întâmplă în luna lui August, cam pe la sărbătoarea: «Schimbării la față», și în postul s. Mării, încă se face ușor, mai mult pentru sterpirea buruienilor: și mărunțirea locului. La săpătura aceasta iară ridicăm pământul între rânduri, cum s'a făcut la ogor.

Totodată depărtăm pământul de lângă butuc, iară la viia altoită și de sub nodul de altoire, pentruca razele soarelui fiind acum mai puțin ferbinți, să ajungă mai bine și mai iute la rădăcinile vițelor.

Fiindcă acum, unii struguri ajung până la pământ, depărtăm pământul de sub ei, pentruca în timp de ploii să nu se murdărească sau putrezească.

Fig. 98. Ciontarea, ciupirea vlăstarilor
u și *f* vlăstari, lugeri de sămânță, ogor,
t vlăstari cu rod.

Tot acum *ciupim, scurtăm sau ciontăm de vârf lemnele de roadă, sămânță, ogor, la înălțimea de 100—180 centimetri* (fig. 89 g, g, h, h, o, p.) dar numai în cazul, când acelea au început a se întări (lemnifică) și deja cam $\frac{2}{3}$ parte din lungimea lor, la pământ au căpătat culoarea lemnului copt.

Fig. 98. ne arată o viță cultivată după metoda cep, ale cărei lemne, loze sau coarde de roadă pentru anul venitor *u, f.* trebuie ciontate, ciupite pe la lenioara dela vârf și *t* vlăstari cu struguri, cionțați deasupra frunzei a patra dela strugurul cel mai deasupra.

Cu ocaziunea săpatului acestuia mai acățăm lemnele, ce s'ar plecă dela par, dar mai ales acelea, dela pământ, cari au struguri și amenință a se plecă și atinge pământul.

După ce am isprăvit săpatul, greblăm frumos și uniform toată viia, pentru ca să putem controla, nu cumva viia noastră este cercetată de oaspeți nechiemați.

26. Morburile strugurilor

Ca și alte fructe sau poame, așa și strugurii au o mulțime de morhuri.

Celea mai dese morhuri, cari ajung strugurii în patria noastră, pe lângă peronosporă sunt:

a) *Pălitura*, care stă în aceea, că în lunile Iulie și August, când căldura e mai mare, pe boanele mai verzi ale strugurilor se arată nește pete, la început de o înfățișare brunetă-deschisă, mai târziu neagră. Boanele atinse de acest morb în urmă se uscă și în unele cazuri cad, rămânând cotorul, cocleagul, cocianul gol. Cauza acestui morb e *marea fierbințată*, ce ajunge strugurii în aceste luni.

Cel ce-și cultivă viile după prescriesele arătate până aci, nu are să se teamă de acest morb, căci strugurii sunt dedați cu căldura și cu umbra, ce i-a ajuns deopotrivă în decursul dezvoltării.

Aceasta a putut-o observa ori și cine. Au să se teamă și nici nu scapă aceia, cari amână sterpitul buruienilor din viie sau săpatul și plivitul până în Iulie, când săpându-o și ridi-cându-o expun deodată strugurii dela umbră și răcoare, fierbinței mari a soarelui.

Ba unii vieri nepricepuți, ca să grăbească dezvoltarea și coacerea strugurilor, nu se mulțumesc numai cu plivirea, ci mai rup și răresc și din frunze, ceea ce la nici o întâmplare nu e iertat, pentru că frunzele fac zăharul, care se trage în boanele strugurilor.

b) *Făinarea strugurilor*, (*Oidium Tuckeri*) este un burete, mucezală, care atacă toate părțile verzi ale viței, precum și strugurii înainte de a se muiă. Morbul acesta se arată, ca un feliu de praf alburiu-mângit, pe frunzele viței și pe boanele strugurilor deodată, prin ce dezvoltarea strugurilor se opăcește, boanele creapă și sucul, sau zama din ele se scurge. În urmă se putrezesc sau se uscă, nimicind cu totul culesul. Morbul acesta e foarte periculos, pentru că el cuprinde deodată toate viile din un teritor.

Le morbul acesta ne putem apăra așa, că îndată ce se ivește, presărăm toți strugurii cu *floare de pucioasă*, dar numai când e senin, soare, adică cerul nu e noros și nu e vânt, căci floarea de pucioasă numai la soare se descompune, ca să poată omori sporele, sămânța oidiumului.

Pentru preserarea sau pulverizarea cu floare de pucioasă se întrebuințază mai multe aparate, d. e. un pământuf sau penslu, un foiu mic, de forma celor al faurilor ș. a.

Cel mai simplu și mai practic e *pulverizatorul*, ce ni-l arată figura 99. și care e construit din tinichea și stă din două părți: *corp*, care are aplicate în lăuntru două ciurele, unul ceva mai jos de mijloc, iar al doilea chiar la capul din jos, și la cari sunt aplicate nește fire de bumbac; și *acoperiș* sau *capac*, ce se află la vârful, în formă de inel.

Când voim să pulverizăm cu el, luăm capacul jos și punem în pulverizator floarea de pucioasă, apoi punem iar

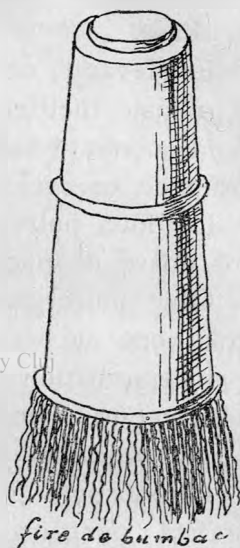

Fig. 99. Pulverizator contra făinării (oidiumului).

capacul la loc. Acum îl prindem cu mâna de partea deasupra, cea mai subțire, și-l scuturăm deasupra părților viței (frunză, luger sau struguri) ce voim să pulverizăm.

Prin scuturare, floarea de pucioasă trece prin celea două ciurele și ajunge între firele de bumbac, cari le împrăștie frumos pe toate părțile verzi ale viței.

Aparatul acesta se poate procura mai ușor prin bărbați specialiști, cum sunt inspectorii cercuali de vierit.

Floarea de pucioasă o căpătăm în toate boltele mari, dela orașe.

E adevărat, că floarea de pucioasă nu e chiar efină, căci o maje metrică suie de multe ori până la 80 cor. luând însă în socotință folosul ce ni-l aduce, nu e iertat, să nu ne folosim de ea, ori de câte ori se ivește trăbuința.

La două pulverizări, pentru un iuger catastral ne e de ajuns floare de pucioasă de 40—50 cor.

Când pulverizăm e bine, ca nu numai strugurii, ci toate părțile verzi ale vii, să le presărăm cu pucioasă.

Începutul pulverizării, să se facă prin lunile Iulie, August și la începutul lunii Septemvrie, *însă numai atunci, când observăm făinarea pe struguri.*

Peronospora e în țesătura frunzei, făinarea însă pe suprafață; pentru aceea în contra peronosporii trăbue, să ne apărăm, când sporele ei de vară în formă de zahar mărunt încă nu s'au arătat pe dosul frunzei.

La făinare însă, fiindcă părțile ei, miclele (chipu rădăcinile) sunt la suprafață, nu e târzie nici atunci apărarea, când observăm pe bcane pravul urât, care samănă cu praful drumurilor și are miros de mucegaiu, stoiag.

Vinul nou, din struguri atăcați de făinare și tractați cu floare de pucioasă va aveà un miros neplăcut, de ouă clocite, aceasta nu face nimic, pentrucă după tragerea lui (pitrocirea) de pe drojdii, mirosul neplăcut îl pierde de tot, fără a-i nimici buchetul, culoarea sau tărimea. Să nu așteptăm creparea boanelor, ci îndată ce observăm praful urât pe ele, să începem pulverizarea cu floare de pucioasă, căci atunci creparea nu va urmâ.

27. Sulfatarea sau apărarea viilor nealtoite de filoxeră cu disulfid de cărbune (szénkéneg).

Viile în cari s'a încuibat filoxera, dacă se lasă de sine, nelecuite le-a sunat ciasul morții. În câțiva ani nu mai rămâne din ele nici un butuc, căci de viia morboasă de filoxeră se acată toate boalele, mai tare ca de cea sănătoasă.

În contra pustiirii filoxerei ne putem apăra prin sulfatare sau tractarea și lecuirea viilor cu *disulfid de cărbune*, dacă viile sunt sădite în sol potrivit acestui tratament, adecă nici prea închegat, lutos, trândos sau cleios, nici petros sau prea rar cum s'a arătat mai sus.

Disulfidul de cărbune este un fluid foarte veninos, care venind în atingere cu focul explodează la moment, cauzând daune înfricoșate, ca ori și ce exploziune.

Însușirea lui deosebită este, că venind în atingere cu aerul evaporază și devine volatil, împrăștiindu-se foarte repede în toate părțile, așa și în pământ. prin ce omoară pe lângă doză anumită o parte din filoxeră, iar cu restul viia poate trăi.

Având disulfidul însușirile acestea, este foarte periculos și prin urmare nu fiește cine îl poate folosi fără primejdie, de aceea statul, care de-o parte ajută și promovează restaurarea viilor nimicite și facerea de vii nouă, s'a îngrijit și de aceea, ca să nu expună atâtor primejdii pe cetățenii cultivători de vii și așa a dispus, ca disulfidul să nu poată ajunge ușor în mâna fieste cui, ci numai în mâinile acelor, cari au lipsă neapărată de el și se presupune, că se știu folosi de el și delătură ori ce primejdie. Spre scopul acesta a înființat în țara întregă 3 depozite mari și 47 depozite mici de disulfid de cărbune, pe cari le manipulează oameni însărcinați spre acest scop și de unde și-l pot procura aceia, cari au lipsă de el.

Procedura prin care poate cineva ajunge la el este următoarea: dacă vreau, să-mi tractez viia cu disulfid de cărbune toamna, când e timpul cel mai potrivit, atunci acesta

il cer dela administrațiunea depozitului mai aproape, încă în luna Maiu a aceluiași an; dacă vreau ca primăvara să-l folosesc, cererea lui trebuie, să se întâmple cel puțin până în Decembrie anul trecut.

Depozitele celea mari ale statului se află în *Bihar-Diöszeg*, *Ménes* și *Tarcal* și cari stau sub administrațiunea direcțiunilor

Fig. 100. Sulfatarea sau tractarea viilor filoxerate cu disulfid de cărbune.

școalelor de vițelari din acelea opide, iar în părțile ardelenne se află atari depozite în opidele *Medgyes—Mediaș* sub administrațiunea conziliului opidan, în *Dicső-Szent-Márton—Dicio-sânmărtin*, sub administrațiunea comisiunii economice comitateneze și în *Torda—Turda*, sub administrațiunea reuniunii comitateneze.

Prețul unui butoiu ce cântărește 100 klgr. face 31 cor. și ajunge la tractarea unei vii de 1240⁰□. dacă aceea e sădită în distanță de 100 cm. atât rândurile, cât și vițele.

Cât ce s'a constatat filoxera într'o viie, dacă vrem ca să-o mai avem trebuie, să-o tractăm sau lecuim cu acest me-

dicament. Tractarea se poate face cu mai bun succes *toamna*, *îndată după cules* respective tăiat și *primăvara de timpuriu*, până nu încep viile a da. (v. pag. 159),

Tractarea se face cu ajutorul unei *pumpe*, carea se procură de acolo, de unde se procură și disulfidul de cărbune, cu prețul de 60 cor. Procedura e următoarea (fig. 100). pompa se umple cu disulfid din butoiul (a), se împlântă în pământ, între rânduri, în centrul pătratului ce'l formează patru vițe (b) și prin apăsarea cu mâna dreaptă a unei rude, introduse în ea, provăzute în cap cu un dop (c) se descarcă în pământ doza sau porțiunea de lipsă, pentru sterpirea filoxerei.

Gaura rămasă după pompă se astupă de un lucrător cu pământ și se bătucește bine cu un par (d. d.) pentrucă, după cum am zis, disulfidul venind în atingere cu aerul și umezala momentan evaporează, și dacă gaura nu s'ar astupă numai de cât, în loc să se împrăstie în pământ și se nimecească filoxera, ar eși afară și s'ar împrăștiă în aer fără de nice un folos. BCU Cluj / Central University Library Cluj

De oarece atât manipularea disulfidului, cât și a pompei și determinarea porțiunii de disulfid, ce trebuie împoșcat sau injectat între câte patru vițe, pofteste o experiență și o dexteritate probată, cel ce voiește a-și tracta sau lecuî viile cu acest medicament, până când s'ar introduce în acestea, să se adreseze cătră inșpectorii cercuali de vii, cari numai decăt le pune la dispoziție o persoană instruată, pe lângă o remunerațiune hotărâtă de ministeriu.

Pentru un om inteligent e de ajuns, dacă își procură dela administrațiunea depozitului de disulfid broșura: » *Vezérfonal a filoxerás szőlőknek szénkéneggel való gyerítése* » edată de ministerul reg. ung. de agricultură și pe care o capătă altcum gratuit prin inșpectorii cercuali de viticultură, în care e tractată pe larg și în detaiu, toată procedura tractării viilor cu acest medicament.

28. Culesul viilor.

Culesul viilor se întâmplă atunci, când strugurii sunt deplin copti. Strugurii cei ce se coc de timpuriu se vor culege de timpuriu, iar cei ce se coc mai târziu, se vor culege mai târziu.

Luna culesului de regulă e luna Octomvrie, pentru strugurii cu coacere mijlocie și târzie; pe unele locuri la începutul ei, pe altele cătră capet. Una să se știe și țină bine în minte: *cu cât culesul va fi mai târziu, cu atâta strugurii vor fi mai copti și prin urmare și mustul și vinul mai bun și mai cu preț!*

29. Tăiatul viiei cultivate după metoda ardelenesc sau de cercuire.

Dupăce am isprăvit cu culesul viilor, înainte de îngropatul acestora, toamna trebuie, să tăiem sau să delăturăm cercurile, cari ne-au adus roadă și lemnele celea netrebuincioase, dacă au rămas de acestea cu ocaziunea plivitului sau frântului, isprăvit la timpul său.

Celce și-a cultivat și plivit viia sa în mod rațional, dupăcum am arătat, la acela puțin lucru îi dă tăiatul. Acesta are de tăiat sau delăturat numai subsuorile de pe lemnele de roadă pentru anul venitor și cercul, care a produs și care la vișele altoite se taie chiar de lângă trunchiu. (Vezi figura 86, 87 litera *h*).

La viile celea nealtoite încă se curăță lemnele de roadă de subsuori și de lemnele netrebuincioase, ce ar mai fi pe butuc, și apoi se taie sau delătură cercurile de lângă celea două lemne de pe umerii lui (figura 89) pe cari le-am fost lăsat, ca lemne de roadă, de rezervă cum se vede în figura 101.

Primăvara, dacă lemnele adevărate de roadă *h*, *h* crescute pe *b*, au ieșit din iarnă sănătoase, atunci delăturăm și lemnele acestea cu lemnul cel bătrân cu tot, chiar dela pământ (figura

101 a). Timpul tăiatului e după cules numai decât, dacă a picat sau cel puțin sau îngălbinit frunza pe vițe, la din contră trebuie, să așteptăm până se întâmplă aceasta, căci până când nu pică frunza e semn, că lemnul nu e copt și circulațiunea nu a încetat.

Depărtarea frunzelor cu forța, prin rupere e tare stricăcioasă, căci prin aceea se vatămă ochiul de roadă, de lângă frunză. Cu atât mai condamnabilă e îngroparea viiei cu frunze cu tot, căci prin aceasta se sporește peronospora ocrotindu-o în pământ, în loc să-o nimicim, adunând toamna frunzele viței și arzându-le. Unii nu taie viia până primăvara, din motiv, că de cumva ar suferi viia preste iarnă, totuși, să le rămână de unde, să aleagă ceva lemn.

Lucrul acesta nu e un recomedabil de o parte, pentru că vița îngropată bine în împrejurări normale nu îngheață, nu degeră, în împrejurări anormale degeră întreagă vița, iar de altă parte primăvara mai ales, când aceea întârzie ne copleșesc o grămadă de lucruri, ne știind de cari să ne apucăm și pe cari să le lăsam, în care timp circulațiunea sevei pornește și apoi cu ocaziunea tăiatului aceasta curge și se perde în paguba viței, ba și pentru aceea, pentru că de regulă lucrătorii primăvara sunt mai scumpi ca toamna. Altcum atât tăiatul de toamna, cât și cel de primăvara la viile cultivate după metoda ardelenescă, de cercuire își au foloasele și scăderile lor, încât dezvoltarea și rodirea lemnului, lozelor sau coardelor lăstate, nu atârână dela timpul tăiatului, ci dela timpul priicos, de peste vară și alte împrejurări pe cari noi nu le putem ști înainte.

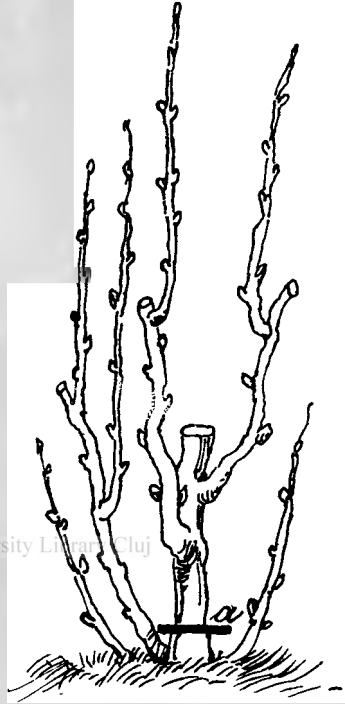

Fig. 101. Tăiatul viilor nealtoite, cultivate după metoda ardelenescă sau de cercuire

30. Îngropatul viilor productive.

Scopul îngropatului este scutirea sau apărarea viiei, butucilor, a lemnelor, lozelor sau coardelor, sau mugurilor, (din

cari au să crească lemne, loze sau coarde cu roadă în anul viitor) de îngheț sau de gerare, *poleiu* (ploi cari îngheață numai decât pe viță).

Prin săpatul pământului ce se întâmplă la îngropare, acesta se rărește, se afânează, și așa devine în stare mai acomodată de a prinde apa de zăpadă, de ploaie și umezeala de peste iarnă și astfel se expune mai bine degerării, cari toate îl fac mai productiv.

Pe dealuri

sau coaste îngropatul, să se facă nu în lungul viiei începând dela poala dealului către vârf, ci în latul, de-a-curmezișul, dela dreapta la stânga sau întors, pentru că numai așa vom putea prinde apa și umezala de iarnă în pământul

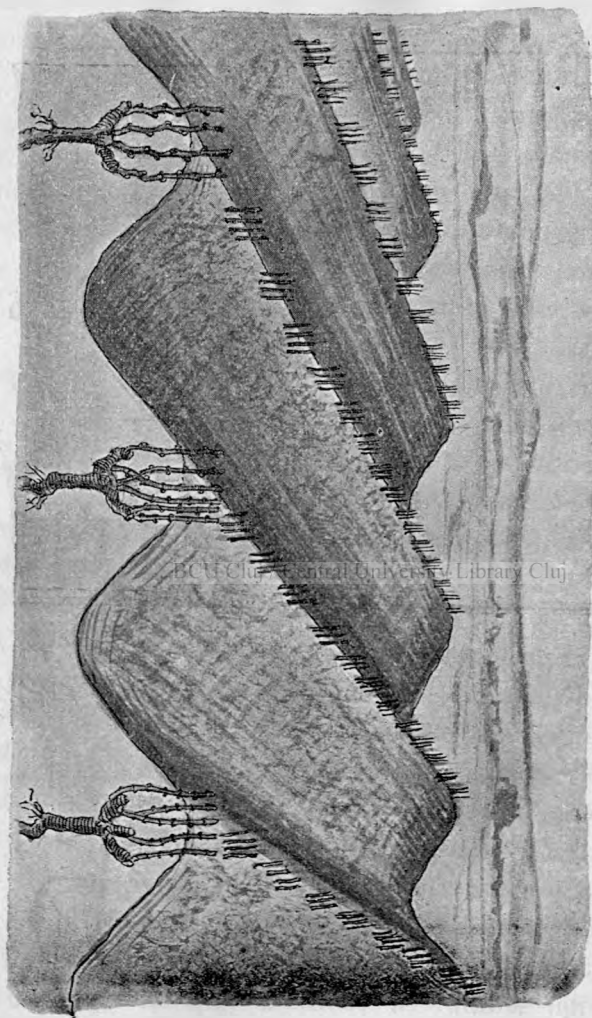

Fig. 102. Îngroparea viilor cultivate după metoda cep (tură).

viiei noastre, de care așa mare lipsă are, mai ales în verile secetoase (fig. 102.)

Dacă am îngropă în lungul șirelor sau rândurilor, cum fac ardelenii pe unele locuri, nu numai că nu vom beneficia de apă, de zăpadă și ploile de iarnă, ci expunem viia la îngheț, căci topindu-se zăpada, neaua, deodată sau în urma ploilor mari, apa se adună pe părauăle dintre rânduri și spală pământul nu numai din acestea, ci și cel de pe vițe, lăsându-le desgropate, prin ce firește, că viia poate degeră.

Pe șes putem îngropă după plac.

Îngropatul la viile cultivate după metoadele cep scurt și lung pe șes se face pe rândul întreg, dela un cap până la celalalt, iar pe deal ori coastă în latul viiei, deacurmezișul (fig. 102.) așa că lucrătorul trage pământ și deoparte și de alta pe butucul viței, până acopere nu numai butucul ci și lemnele, lozele sau coardele de roadă, peste atâța ochi sau muguri, de câți avem lipsă pe anul venitor; cealaltă parte a lor poate rămâne și descoperită, pentru că și așa primăvara se taie sau rătează.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E de recomandat, ca să se acopere sau îngroape mai mult cu 1—2 ochi, ca de câți avem lipsă. Tot așa se face și îngroparea viilor cultivate după metoda nuea sau punte, deși acestea se pot îngropă, și culcându-se la pământ și acoperindu-se bine.

Pe șes se poate îngropă fieștecăre viță, bucium, trăgând pământul în jurul ei și făcându-i un mușinoiu, care să acopere 4—6 muguri ai lemnului, lozelor. Mai bine e însă, dacă mușinoaiile vițelor, buciumilor se împreună, formând un mormânt, prizmă sau holumb, din un cap al rândului până în celalalt (v. fig. 102.), pentru că pământul se lucră mai bine.

E cât se poate de folositor mai ales, dacă locul e argilos, că după ce am terminat îngropatul spațiul dintre rânduri, să-l săpăm cât de afund cu hârlețul, arșeul sau cu sapele cu două coarne.

Timpul îngropatului e după cules (când lemnele, lozele, sau coardele sunt coapte și frunzele au picat sau cel puțin

s'au îngălbenit în urma unei brume) când pământul e sbicit și se poate bine lucra.

Îngropatul viilor cultivate după metoda ardelenescă sau de cercuire se face astfel:

Vița se culcă la pământ, se calcă cu piciorul pe ea și apoi se trage și deoparte și de alta pământ, până se formează deasupra ei un mormânt, prizmă.

Pe unele locuri, înainte de a trage pământ pe vița o acoper cu un strat de paie, gunoaie ori târnomeată. Lucrul acesta e bun, pentru că deoparte, via ierneză mai bine, iar de altă parte, pentru că paiele, gunoaiele cu timpul se prefac în gunoiu și prin urmare via nu cere așa des altfel de gunoiu.

Dacă numai unii viieri fac lucrul acesta, aceștia își pot expune viile nimicirii prin șoareci, mai ales în anii, când sunt de tot mulți, cari se trag la culcușul de paie de pe vițe și pe care o rod în măsură foarte mare până primăvara.

Lucrul acesta se recomandă numai acolo, unde toți viierii îngroapă viile cu paie.

Întreagă vița trebuie acoperită cu pământ și încă bine acoperită. Unii lasă mai ales la viile nealtoite și bătrâne butucii, trupinile neacoperite cu pământ pe motiv, că acestea fiind bătrâne pot răbdă frigul și nu degeră. Aceasta nu stă însă în toate cazurile, pentru că de multe ori degeră și butucii, trupinile cele bătrâne. Ca să fim siguri în contra degerării le vom acoperi bine și pe acestea cu pământ.

Pe locul șes sau puțin plecat vițele se culcă la pământ în direcțiunea cum merg rândurile, cu vârful către pisc. Pe coaste și locurile tare țepișe e bine, ca vițele să se culce și îngroape curmeziș, cum s'a arătat la îngroparea viilor cultivate după metodele cep. (fig. 102).

Îngropatul trebuie, să se facă cu multă grijă, ca să nu se rupă vițele când le culcăm la pământ, ceea ce se întâmplă foarte ușor cu vițele bătrâne, dar mai ales cu cele altoite, care se rup dela nodul de altoire.

După terminarea îngropatului, dacă avem lipsă de sade, capete, cepuri sau loze pentru a-le înrădăcina în școală sau

a-le folosi primăvara la altoirea forțată, aceste acum le culegem și le păstrăm peste iarnă, pe cum am văzut la titlul: »*Scoala de vie*«, pagina 33—34.

Vișele, coardele, sau cum le mai zic, loze, cioace, cârlige, cepuri sau sade, pe cari voim, să le folosim spre înrădăcinare în școală sau la altoire, se pot culege și primăvara de timpuriu, până ce mugurii încă nu încep a dă, a se umflă sau a porni, totuși de frica gerurilor mari de iarnă și mai cu samă a poleiului (ploilor, cari după cădere numai decât înghiață), e mai conșt, să le recoltăm toamna, îndată după îngropatul viiei.

Culegerea sau recoltarea acestora se face așa:

a) dacă vița e cultivată după metoda cep, tăiem coarda, loza, lemnul rămas liber din mușinoiu peste doi ochi, muguri, prin ce se scutesc mugurii din mușinoiu de pălire;

b) dacă viia e cultivată după metoda ardelenesc sau de ceruire, culegerea sau recoltarea o facem cu ocaziunea tăierii viiei.

După ce ne-am cules, recoltat, coardele, cepurile, sadele, le ciontăm în lungimea și forma ce se vede în figura 7. (pag. 33).

Dacă avem de lucru cu mai multe soiuri, și recoltarea se întâmplă toamna, terminăm întâiu cu un soi, așezându-l în snopi de 50—100 bucăți. — Snopii se leagă cu nuiele de răchită sau teiu la amândouă capetele, (fig. 8. pag. 34) și la nici un caz cu sîrmă, drot, căci acesta vatămă vița.

Atât pământul cât și vița trebuie, să fie sbicite la îngropat.

31. Reguierea căilor, destupatul șanțurilor și gropilor de apă.

Dacă căile viiei s'au deteriorat peste vară, timpul cel mai acomodat pentru a-le aduce în rând e după îngropatul viiei, până la începutul lucrurilor de primăvară, adică în lunile Noemvrie—Martie, tot asemenea în acest timp se destupă gropile și șanțurile, ce s'ar fi astupat peste vară și pământul acesta fin apoi se poate folosi la mușinoaiete, ce le facem deasupra altoilor în anul prim și al doilea.

32. Căratul gunoiului și a parilor, aracilor.

După ce viia tot din trei până — patru ani are lipsă de gunoiu, iar de pari de multe ori și mai des, aceștea încă în acest timp, adică din Noemvrie până în Martie, au să se

transporte la fața locului, în viie și dacă gunoiul nu se respiră, împrăștie numai decât, îl așezăm grămadă în formă pătrată sau rotundă cu părțile perpendiculare, dându-i deasupra, la mijloc forma unei troace sau coveți, ca apa de ploaie și zăpadă să se scurgă în el, căci aruncat fiecum, cum fac oamenii, leneși, își pierde elementele cele mai folositoare viiei. (fig. 46.) pag. 103.

33. Lucrurile viiei productive dupăcum urmează unul după altul.

Din Febru- arie până la sfârșitul lui Aprilie.	1. <i>Desgropatul</i>¹⁾; tot atunci.a) cuibăritul,b) depărtarea rădăcinilor de rouă.2. <i>Tăiatul, râtezatul sau copăcitul</i>; tot atuncia) cercuitul și legatul la viile cultivate după metoda ardelenescă de cercuire.3. <i>Suplinirea parilor ce lipsesc și direcțierea sau îndreptarea celorlalți la viile cultivate cep, tufă, sau punte, cordon.</i>4. <i>Suplinirea vițelor, altoilor neprinși.</i>5. <i>Gunoitul</i> (dacă se face primăvara).6. <i>Săpatul</i> (întâiu) de ogor sau sapa mare.7. Delăturarea surceilor sau lugerilor netrebuincioși. <i>Întâia plivire.</i>8. <i>Stropitul întâiu.</i>9. <i>Legatul întâiu</i> (la viile cult. după met. cep și punte).10. <i>Săpatul al doilea.</i>11. <i>Plivitul al doilea</i> (frântul) și ciontarea subsuorilor și vlăstarilor cu rod.12. <i>Legatul</i> (al doilea) combinat cu ciontarea subsuorilor la viile alt. cep și nueă.13. <i>Stropitul al doilea.</i>
În luna Maiu înainte de înflorire.	
În luna Iunie după înflo- rire.	

¹⁾ Ardelenii pe cele mai multe locuri, lucrul de primăvară în viie îl încep cu păruitul sau căzăuitul, cu care ocaziune suplinesc parii cei nefolosibili cu alții noi.

În luna	}	14. <i>Săpatul</i> (al treilea).
Iulie.		15. Ciontarea a doua a subsuorilor.
		16. <i>Legatul</i> (al treilea).
	}	17. <i>Stropitul</i> (al treilea).
În luna		18. <i>Cionturea sau ciupirea</i> lemnelor de roadă, sămânță sau ogor.
August	}	19. <i>Legatul</i> (al 4-lea).
		20. <i>Săpatul</i> (al 4-lea).
	}	21. <i>Culesul</i> .
Octobre		22. <i>Tăiatul viilor cultivate după metoda ardelenesc sau de cercuire și culegerea, recoltarea lozelor pentru altoire.</i>
		23. <i>Îngropatul</i> , totoadată săpatul între rânduri. (În lunile Octomvrie și Noemvrie și culegerea vițelor sau lemnelor de cari am avea lipsă, pentru altoire sau înrădăcinare.
Toamna,	}	24. <i>Regularea căilor, destupatul șanțurilor și gropilor de apă.</i>
iarna și		25. Gunoirea.
primăvara		

Dacă avem vii europene, le tractăm cu disulfid de cărbune numai decât după tăiat și apoi numai după două săptămâni le îngropăm. Tractarea cu disulfid se poate face și primăvara cel puțin cu 10—14 zile înainte de desgropat, sau cu 10—14 zile după desgropat.

34. Daunele provenite din brume, îngheț.

Daunele provenite din brume, îngheț sunt de trei feluri, dupăcum brumele, înghețul sau degerătura au ajuns viile noastre toamna, iarna sau primăvara. Dintre acestea înghețul de primăvară e cel mai periculos, pentrucă apărarea în contra lui foarte adeseori e fără succes și pentrucă cu mult mai des ne dijmuesc culesul sau procreațiunea, ca înghețul de toamnă.

De înghețul de iarnă numai atunci să ne temem, când ne-a rămas viia desgropată, sau nu am îngropat-o cum să cuvine.

a) *Înghetețul sau brumatul de toamnă.*

De brumele sau înghețul de toamnă sufer mai mult viile de pe șes, mai ales celea cultivate în năsip; celea de pe dealuri foarte rar.

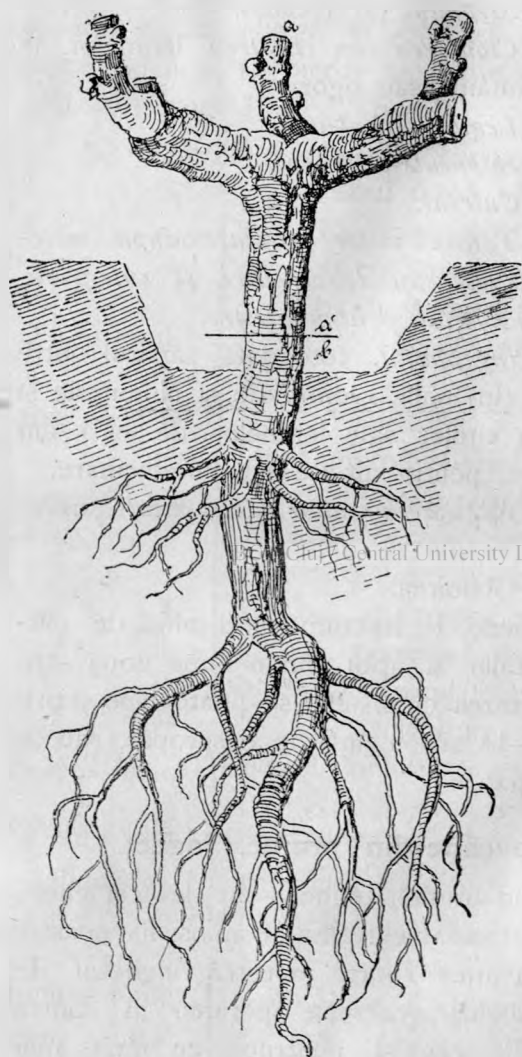

Fig. 103. Butuc, trupină, viță degerată a—a',
b - b' sănătoasă.

Frunzele viilor atinse de brumă sau înghețul de toamnă timpuriu, opărite și brunete cad înainte de vreme, mai înainte de a-se fi învârtoșat lemnele sau coardele întregi pe butuc, sau de a se fi copt strugurii de ajuns. Prin urmare mustul va fi de o calitate mai slabă, iar o parte a lemnelor, lozelor, sau coardelor nu vor fi coapte pe deplin și nefolosire la sădit în școală spre înrădăcinare sau la altoirea forțată. În contra înghețului sau brumelor timpurii, de toamnă, puțin ne putem ajuta. În acest caz neputându-ne ajuta în alt chip, trebuie să culegem viia.

b) *Înghiețul sau degeratul de iarnă.*

Înghețul de iarnă e păgubitor, ori atinge numai partea deasupra a pământului, ori și cea din pământ a viței, butucului sau buciului. Degerarea completă a butucului, viței sau buciului cu rădăcini cu tot foarte rar se întâmplă.

De regulă degeră rădăcinile cele mai subțiri și cele laterali, rădăcinile principali sau dela bază foarte rar. În cazurile dintâiu viia noastră nu pier.

Vița sau butucul degerat îl dezvălim de pământ până la afunzimea, unde dăm de rădăcinile atinse de ger și acolo sau ceva puțin mai jos îl retezăm (fig. 103.) la *a'* și *b*. Din trunchiul rătăzat, ceva mai jos de tăietură, căpătăm un vlăstar bastard. (fig. 104. *b*.) a cărui parte de jos, de sub fața pământului, când a ajuns

înălțimea de 40—50 cm. o îngropăm, umplând groapa din jurul lui cu pământ (fig. 105) și îl lăsăm să crească liber până la timpul ciontării, când îl ciontăm de vârf, ca până toamna, să se coacă bine. Vlăstarul acesta va fi baza noului butuc (ce avem să formăm, pe care în primăvara următoare, după cum va fi de viguros, îl rătăzăm sau copăcim pe unu-doi ochi (fig. 106).

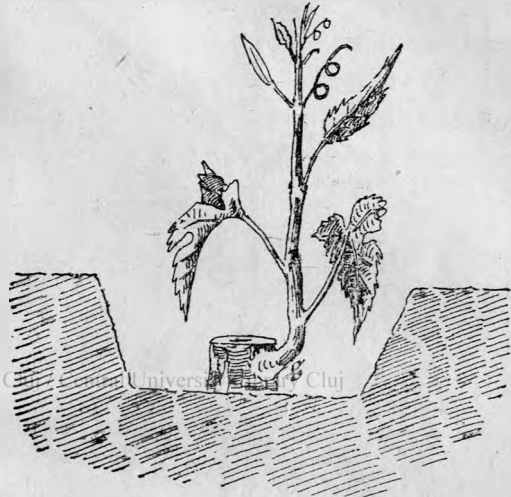

Fig. 104. Vlăstar sau luger bastard, dat după delăturarea părții degerate.

De aici încolo îl rătăzăm chiar așa, dupăcum se rătăză viile tinere de unu-doi ani.

Procedura aceasta nu e cu scop la vița altoită, ci numai la vița americană, sau de a noastră ne altoită.

În cazul, când degerătura nu a atins și nodul de altoire se poate folosi și la cea altoită.

Dacă degeră baza butucului sau viței la viile mai bătrâne (fig. 107.) și dacă grumazii butucului sau viței e sănătos și de traiu, din vlăstarii bastarzi, ce dau din partea mai jos a bazei sau grumazul butucului, până toamna ne creștem un lemn, o loză, ori coardă, pe care în primăvara următoare o folosim pentru suplinirea trunchiului degerat și delăturat (fig. 108).

Înghețul se poate restrânge în urmă și numai la părțile mai tinere ale *lemnului*, *coardelor* sau *lozelor*, la *cepurile* sau numai la *muguri*.

Dacă au degerat *cepurile*, *brațele* sau *cracii* *butucului* sau *viței* (fig. 109, 110) la *suflinirea* acestora ne folosim de *vlastarii* sau *lugerii* *bastarzi*, ce au dat din oare careva *muguri* *ascunși*, pe *trunchiul* lor sau pe *vre-o* parte mai *bătrână* a *butucului*, cari ce e *drept* în *anul* acesta nu *aduc* *lemn* de *roadă*, dar *aduc* în *anul* următor.

Dacă *degeră* *lemnul*, *coarda* sau *loza* *lăsată* de *nucă* sau *punte* pe *anul* venitor, înainte de a-i face *ceva* *trebuie* să *știm*, că oare a *degerat* *întreg* *lemnul*, *loza* sau *coarda*, sau doară numai *vârful*. Dacă a *degerat* *întreg* *lemnul*, *coarda* sau *loza*, suntem *siliți* pentru *suplinirea* ei a ne *folosi* de *vlastarii* *bastarzii*. (din cari pe *unul* îl *creștem* ca *lemn*, *coardă* sau *loză* de *roadă*)

Fig. 105. Butuc rătăzat, și îngropat, când luge-
rul sau vâstarul dat din el a ajuns înălțimea
de 40—50 cm.

dați din *vre* un *ochiu* *ascunș* și *dintre* cari cel mai *corăspun-*
zător e acela, care a dat pe un *lemn*, *loză* sau *coardă*
mai *bătrână* de pe *butuc*,

Dacă înghețul a atins numai o parte deasupra a lemnului, coardei sau lozei, în anul acesta pe acest trunchiu nu lăsam lemn. coardă sau loză de punte sau nueà, ci numai un cep cu unu ori mai mulți ochi, pe care l'am căpătat prin delăturarea lemnului, coardei sau lozei în partea degerată.

Se poate întâmpla și aceea ca se degere numai ochii fără ca lemnul să sufere ceva. Ochii nu degeră atâta de frig, cât mai mult

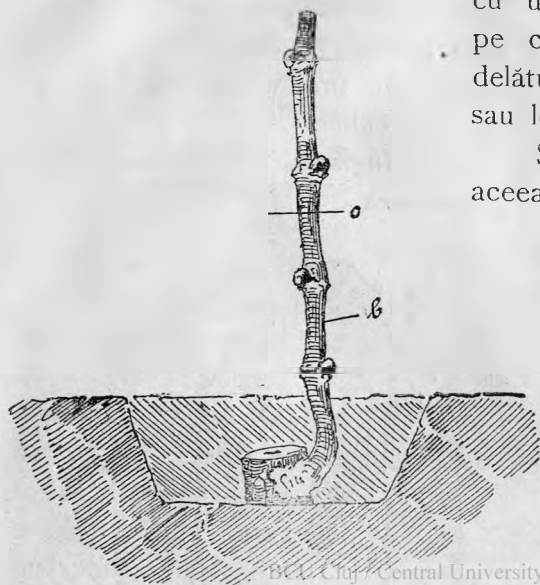

Fig. 106. Butuc, viță, trup ină, buciun nou, copăcit râtezat la *o*. pe doi ochi *b*.

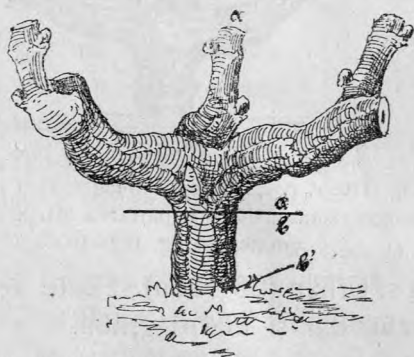

Fig. 107. Butuc, viță, buciun cu baza degerată *a-a'* partea degerată, *b-b'* partea sănătoasă.

Fig. 108. Luger, vlăstar, dat după delăturarea părții degerate din fig. 107.

putrezesc, strică prin poleiu (ploile cari înghiață îndată ce cad pe obiecte). În acest caz procedem ca și atunci, când lemnul, loza sau coarda ar fi degerat în locul respectiv, și adecă,

sau o rătezăm cep, sau dacă toți ochii au degerat, pe aceia îi suplinim prin vlăstari bastarzi corăspunzători.

Dacă ar fi degerat cumva vița cu rădăcini cu tot, alt mod nu avem decât să-o dăm afară.

În contra degeratului ne apă-
răm prin îngroparea viei cu pă-
mânt, sau prin acoperirea aceleia
cu alte celea.

c) *Înghetuț sau brumatul de
primăvara.*

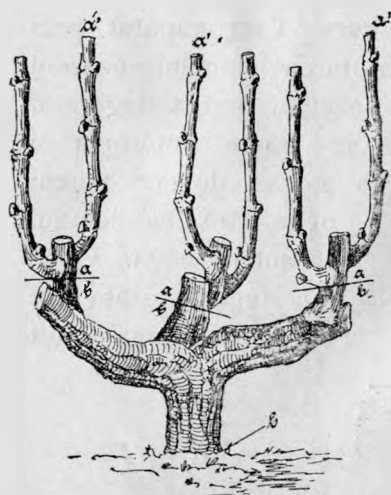

Fig. 109. Butuc cu rami sau cracii degerați în direcțiunea *a* *b*.

Înghetuț sau brumele de primăvară fac cea mai deasă pagubă în viile noastre atunci, când căpușile sau mugurii cu roadă încep a crepă, la sfârșitul lui Aprilie și în luna lui Maiu, în preajma sărbătorii *Arminden* (Irimie proroc), *a celor trei sfinți degerați ai catolicilor* (12, 13, 14 Maiu) și a s. Urban (25 Maiu). Poate veni înghețuț sau bruma și mai târziu, dar și mai degrabă.

Dacă înghețuț sau bruma vine mai de grabă, pe la începutul lui Maiu, dispozețiunile de apărare sunt cu mult mai ușoare. În cazul acesta mai ales viile acelea se pot teme de degerat, depe care s'a dus (s'a topit) zăpada sau neaua prea de vreme și în care, eventual prin o gunoie bogată a

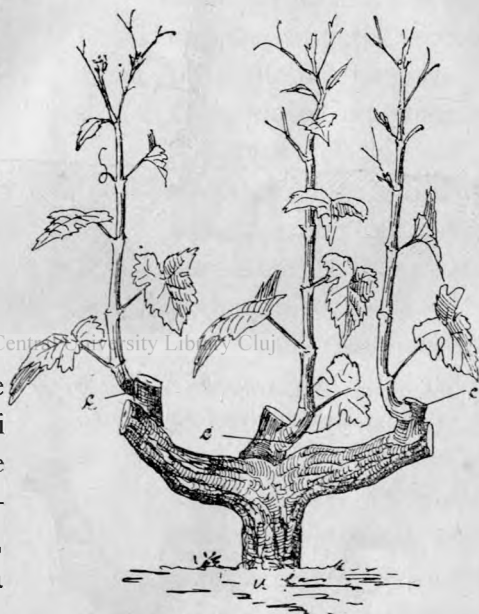

Fig. 110. *c, c, c*, vlăstari sau lugeri dați din partea rămasă, după depărtarea părții degerate din fig. 109.

solului se provoacă o vegetație îmbuibată, ce încă contribuie la pornirea, la dezvoltarea lugerilor prea de timpuriu, de cum e mersul vremii. Aceasta însă nu strică, ci poate să fie de folos, pentrucă cu cât viia noastră va fi mai dezvoltată, va avea lugi mai puternici pe timpul înghețului sau brumei din preajma sărbătorilor amintite, cu atât mai bine se vor opune acelor.

Înghețurile sau brumele târzii, nici odată nu umblă la olaltă cu scăderea căldurii așa ca iarna, dar pentru aceea totuși sunt de temut și speriiculoase, pentrucă ele pot nimici lugi grosi, cari conțin foarte mult suc și la o scădere a temperaturii de 0.5—10 Celsius, mai ales atunci, dacă e timp săcetos, cu cer sănin și fără vânt și scăderea căldurii e îndelungată, sau se schimbă prin o ridicare neașteptată și repede a temperaturii, pentrucă atunci desghețarea sau desmortirea lugerilor ajunși de brumă sau îngheț se întâmplă repede, mai ales la viile de pe dealurile plecate cătră răsărit sau meazănoapte, pe care razele soarelui le ajung mai degrabă și le desmurt mai înainte de a se fi încălzit într'o formă și temperatura în jurul lor.

Paguba suferită prin îngheț sau brumă în durata înghețului nu se poate observa, aceea se observă numai după ce

Fig. 111. Lugi, vlăstari degerați *a—a'* parte degerată; *c—b* parte sănătoasă; la *c* răzezați.

acesta a trecut. Semnele înghețului sau degerării sunt acestea: lugerii sau vlăstarii verzi și-a pierdut elasticitatea și vârtoșimea, se veștezesc și în urmă îmbracă în loc de culoarea verde, o culoare brunetă-negrie.

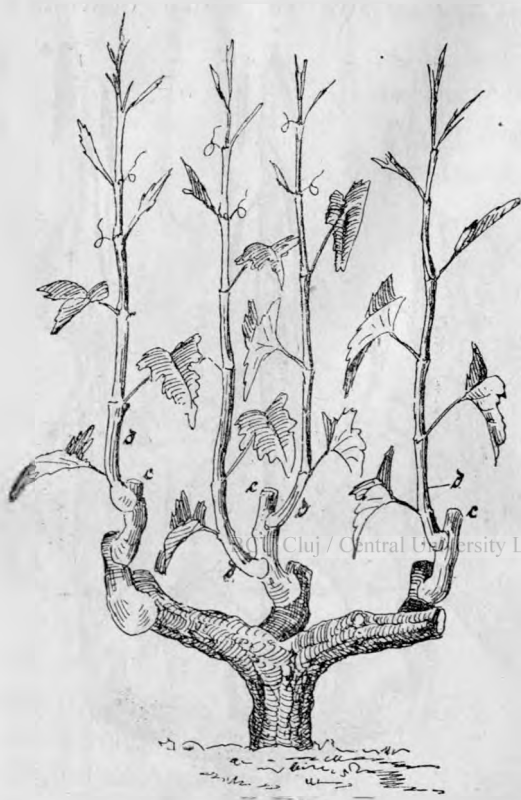

Fig. 112. *a* Vlăstari sau lugeri noi, dați din cepurile rămase după rățezarea vlăstarilor degerați din fig. 111.

că cel dintăiu ochiu de sub locul până unde a ajuns degerarea, dă un luger, care va continua creșterea și dezvoltarea lugerului degerat.

Dacă înghețul a omorât numai vârful lugerului și-o parte mai mare a acestuia, a rămas însă dedesubt câțiva ochi sănătoși, partea aceasta a lugerului rămasă sănătoasă, o cultivăm ca pe lugerul crescut în anul întâiu dela sădirea viei și apoi pe care în scopul asigurării roadei anului venitor, o rățezăm

Coloarea aceasta în anumite cazuri se arată și sub scoarța cepurilor sau butucului vârtoș.

Numai părțile afară din pământ, mai ales lugerii, vlăstarii sau lăstarii pot deveni pradă înghețului.

Procedura tractării lugerilor sau vlăstarilor degerați se îndreaptă după măsura degerării acelor.

În respectul acesta ne stă în ajutor următoarea regulă:

Dacă a fost o brumă sau un îngheț mai slab și a degerat numa vârfulurile lugerilor mai mult sau mai puțin dezvoltate și de prisos ori ce măsură de apărare, pentru-

sau copăcim pe 1—2 ochi (fig. 111, 112). Dacă a suferit de îngheț întreagă roada delugeri, modul vindecării atârnă dela aceea, *că oare toți și întregi lugerii de pe butuc au degerat* sau numai câțiva și unii numai până la un loc, d. e. *dacă din trei lugeri de pe un butuc, cei doi deasupra au degerat, iar cel de desubt a scăpat. Dacă au de-*

Fig. 113. Butuc (cep) cu toți trei lugerii (a, b, c,) degerați.

Fig. 114. c Vlăstar sau luger nou dat din butucul g delăturat la d cu cei trei lugeri degerați fig. 113.

gerat toți și întregi îi delăturăm cu părțile lor de butuc cu tot, ca pe niște părți moarte (fie. 113) și îi suplinim cu vlăstari bastarzi, lăsați la locuri potrivite, pe părțile bătrâne ale viței, butucului sau buciului, (fig. 114) va să zică ne asigurăm lemnul, loza sau coarda anului venitor prin aceea, că vlăstarii bastarzi îi lăsăm să crească neatinși până la timpul ciontării, când îi ciontăm de

vârf, ca să se coacă mai bine, și pe cari apoi în primăvara venitoare, îi rătăzăm pe unu sau mai mulți ochi.

Dacă nu au degerat toți lugerii de pe viță, butuc, sau bucium ci numai cei doi deasupra, rămânând la cel din jos câțiva ochi neatinși (fig. 115 și 116.) acesta

Fig. 115 Butuc, viță, bucium, cu doi lugeri degerați de tot, iar cel mai din jos scăpat cu 1—2 ochi sănătoși.

Fig. 116. *h, v.* vlăstar sau luger nou, dat din cepul verde *s, cs*, rămas după delăturarea la *a* a vlăstarilor degerați din fig. 115.

va avea rola unui *lemn, loză sau coardă de un an*, rătăzându-l pe unu sau mai mulți ochi. În chipul acesta cel puțin pe anul venitor ne asigurăm lemnul, loza sau coarda de lipsă.

Dacă au degerat numai vârful lugerilor nu fac nimica, pentrucă din ochii rămași neatinși, sub locul, până unde

s'a întins degerătura dau subsuori, cari cresc și continuă creșterea mai departe a lugerilor.

Se poate întâmpla și aceea, că din lugerii dați pe cep, brațul sau cracul fig. 117. cei doi mai deasupra au degerat de tot, iar cel din jos numai în parte. În cazul acesta lugerii degerați de tot împreună cu partea lor din

Fig. 117. Cep, crac la care doi lugerii au degerat de tot, iar la al treilea numai o parte.

Fig. 118 h Vlăstar sau luger degerat numai la vârf, până la *e* lăsat neatins după delăturarea pe la *f*, a lugerilor degerați de tot din fig. 117.

cep, braț sau crac îi delăturăm cu totul, pe cel rămas îl lășăm neatins, care își va continuă creșterea și dezvoltarea mai departe, din ochiul sănătos mai deasupra fig. 118.

Inghietul sau degerarea se poate întâmpla și în alte chipuri afară de celea înșirate aci, vindecarea și în atari cazuri

se face după procedurile arătate. Dacă înghețul a ajuns viile cultivate după metoda nueă, punte sau ceruire, la acestea delăturăm numai părțile acelea din punte sau cerc, pe care se află lugeri degerați de tot, celealalte părți cu lugeri mai mult sau mai puțin atinși de îngheț, le tractăm în vre un chip din celea arătate mai sus. Apărarea viilor de înghețurile mai târzie e foarte anevoioasă, și în celea mai multe cazuri fără folos din cauză, că deoparte lurgerii sunt mai mari și mai simțitori și conțin foarte multă apă (sevă), iar de altă parte, nici odată nu știm cu siguranță, când ne poate veni pe cap înghețul și astfel ne află ne pregătiți.

Sunt ce e drept semne după cari ne putem aștepta la astlel de înghețuri sau brume. d. ex. dacă pe lângă zilele reci, cu vânturi reci dela miazănoapte-apus și răsărit urmează sări și nopți liniștite și senine, și termometrul după miezul nopții, până la 4 oare dimineața scade la + 1°C. In cazul când observăm aceasta trebuie, să ne gândim la apărare.

Sunt mai multe chipuri de apărare deși cu foarte puțin rezultat, de aceea nici nu le amintim. Amintim însă unul, ca cel mai practizat și care, dacă va întruni toate condițiile poate folosi. Acest mijloc este formarea *norilor artificiali de fum*, cari să nu lase a se răci aerul deasupra viei, respective pământul.

Spre scopul acesta avem lipsă de materii arzătoare umede, care ard încet și produc mult fum, cum sunt: paiele umede, pleava, gunoiu păios, vițele tăiate din anul trecut, treverile, balegile uscate, ș. a. cari e bine, să se stropească cu puțină păcură sau cățran. Aceste toate trebuie, să le avem la fața locului, și în momentul când ne amenință pericolul, le așezăm în grămezi și le dăm foc. Cât de mari și cât de aproape, să se așeze grămezile una de alta, atârnă dela anumite împrejurări. Mărimea grămezilor atârnă dela cantitatea materialului ce avem, iar ce privește depărtarea unei grămezi de alta, să avem în vedere, ca acelea să producă atâta fum, care formând un nor, să acopere întreagă via. Trebuie, să mai știm și aceea, că pe șes fumul dela o

gramadă acopere un teritor mai mare ca pe deal, mai departe, că pe șes celea mai multe grămezi, să se așeze în partea din câtrău suflă vântul, iar pe deal, pe vârful lui, pentrucă aerul cel rece de regulă dela deal se coboară la vale.

Afumarea trebuie să se înceapă în momentul, când termometrul scăzând se apropie de + 1 grad, ce de regulă se întâmplă de câtră ziuă, între 4—5 oare și să se continue atunci mai tare, când răsare soarele. Rezultat bun însă în celea mai multe cazuri numai așa putem ajunge, dacă și vecinii fac tot așa ca și noi, altmintrea se poate întâmplă ca noi, să apărăm de îngheț și brumă viia vecinului și a noastră se degere.

Rezultatul sigur se poate ajunge numai în cazul acela, când complexul întreg de vii va fi apărat.

35. Daunele cauzate de grindină (ghiață).

Grindina ne poate ajunge viile în întreagă durata cultivării, va să zică de primăvara până toamna, și care poate cauză mare pagubă nu numai în recoltă, cules, atât în cvantitate, cât și în calitate, ci și în lemn, coarde sau loze.

Cantitatea culesului ni se micșorează prin aceea, că strugurii cari sunt în desvoltare, de multeori înfloriți sau și mai înaintați, sau îi nimicește de tot sau că din floarea lovită boană nu se face de loc, sau cade, sau că în locul atins fie boana tare sau moale, nu se mai desvoltă, ba poate și putrezii.

Urmarea acestei putreziri este, că mustul din viile bătute de grindină este de o calitate slabă. Pentru aceea când viile ni-s bătute de grindină, trebuie să ne nizuim într'aceea, ca paguba cauzată în lugeri sau vlăstari, să o suplinim prin un număr corăspunzător de subsuori, iar la strugurii de jumătate copti, boanele lovite ori putrezite să le curățim, ciupărăm, de pe cocian, ciorchină, cât mai curând.

Grindina timpurie și puternică, lugerii sau vlăstarii tineri și fragezi îi poate nimici de tot, iar pe cei mai vârtoși îi face

netrebnici, căci ranele cauzate pe ei devin cuibul la o mulțime de morburi și la circuit de regulă se rup, ba nici ca altoi, mlădiță de altoit nu le putem folosi nici pe ele, nici pe celea crescute din subsuori pe ele, *pentru că nu sunt sănătoase*. De ghiață suferă toate părțile viței afară din pământ, adică întreg corpul viței.

Dauna cauzată de grindină poate fi mai mică sau mai mare, ce o hotărăște măsura în care și când a ajuns vița și periodul de cultivare în care se află, când a ajuns-o grindina. Dacă grindina e mare și cade goală, neamestecată cu ploaie în timpul, când ochii au început a da, sau află niște lugeri fragezi, tineri, și strugurii încă nu au țipat floarea, dauna este cu mult mai mare, ca atunci, când grindina e mai măruntă și e amestecată cu ploaie și lugerii sunt mai dezvoltati, mai capaci de rezistență, mai massivi, ori ca atunci, când boatele strugurilor sunt mai deplin dezvoltate sau au început deja a se coace. Efectul nimicitor al grindinei atârnă și dela aceea, că din care parte a ajuns butucul sau buciul, cu mult e mai mare dauna atunci, când grindina cade oblu în jos, ca atunci, când ajunge vița numai deoparte, căci partea cealaltă mai ales, dacă vița a avut multe și puternice frunze e scutită încâtva.

Mărimea daunei cauzate prin grindină și respective modul de vindecare sau ajutorare numai după câteva zile se poate constată, pentru că în primul moment după grindină, dauna ni-se prezintă cu mult mai mare.

Manipularea viei bătute de ghiață și îndreptarea sau vindecarea aceleia atârnă dela calitatea daunei.

Dacă grindina ajunge vița de timpuriu și în așa măsură, încât nimicește de tot vlăstarii fragezi până la butuc sau cep, atunci pe aceștia, cu lemnul cel bătrân cu tot, sau cu părțile lor de cep, îi delăturăm și îi suplinim apoi cu vlăstari bastarzi, lăsați la locuri corăspunzătoare, pe părțile mai bătrâne ale cepului, lemnului ori cercului, sau vița, butucul, buciul îl tractăm cum am văzut că se tractează vița, butucul sau buciul atins de îngheț. (fig. 103 și 104).

Dacă grindina atinge viia mai tarziu, în acel period de dezvoltare, când lugerii nu numai s'au înmulțit pe butuc, au ajuns oarecare înălțime și sunt deja încărcăți de frunze, care formează un fel de scut, se poate întâmpla ca numai vârful lugerilor să sufere, iar partea dela butuc cu 2—4 ochi și frunze să rămână, dacă nu deplin nevătămate, cel puțin atâta, cât din mugurii sau ochii rămași, să dea subsuori, care să suplinească dauna în lugeri.

În acest caz tractăm viia bătută de grindină, cum am tractat pe cea degerată de îngheț, brumă. (fig. 111 și 112).

Dacă gheața vine mai târziu, în Iuliu—August, când frunzele sunt indesuite pe lugeri, și aceștia, cum și strugurii, se află în periodul *coacerei*, trunchiul și lugerii nu sufer, în cât să poftască a tractare specială.

Boanele necoapte ajunse de grindină cad împreună cu cocian cu tot, ca și în cazul, când le-ar fi ajuns pe când strugurii erau numai înfloriți. Dacă au fost atinse atunci, când pe jumătate erau coapte în urma elasticității nu vor cădea, dar vor începe să putrezască, în care caz viia trebuie culeasă mai de grabă.

Dacă dauna cauzată de grindină e mai mult în frunze, pe care le-a flenderit rău, acestea le suplinim prin subsuori, pe care le lăsăm în număr mai mare, pentruca să nu se conturbe ecviliبریul de viață a viței, în hrănirea nesuficientă din lipsa frunzelor.

Singurul mijloc de apărare în contra grindinei ar fi *asigurarea viilor*, având în vedere însă, că asigurarea lor e foarte scumpă (12%) și că de regulă grindina nu scărește sau, nimește numai culesul dintr'un an, ci din doi sau mai mulți ani, asigurarea lor nu se plătește.

Să nu se uite nici odată, ca numai decât după grindină viile să se stropească cu mixtură sau zamă bordoleză, căci frunzele și lugerii fiind morboși, sunt foarte expuși atacului peronosporei.

36. Daunele provenite din pământ (subsol).

Gălbinarea (Chlorozis).

Morbul acesta obvine mai des la viile altoite decât la cele europene, nealtoite (de a noastre). El stă în aceea, că părțile verzi ale viței, frunzele și lugerii în loc de colorarea lor cea naturală verde, îmbracă o colorare galbină, sau că lugerii viței îngălbeniți au încheieturi (intermedium) scurte și produc frunze mărunte și galbine ca ceara.

Cauzele morbului acestuia sunt multe, dar mai dese sunt acestea: *prea marea abundență de var* a solului, *uscăciunea prea mare* a aceluia, *timpul ploios și apa din subsol (pământ)*. Mai departe *cultivarea rea și necorăspunzătoare* a viicii, sau niște paraziți (insecte) cari rod rădăcinile viței, cari în multe cazuri, de-și nu în toate, e filoxera. În urmă se mai aminteste și *lipsa fierului* din sol (pământ).

Dupăce e greu a constată cauzele adevărate ale acestui morb, fiind foarte multe și fiindcă acelea, cele mai multe provin din combinațiunea chimică și complicată a pământului de sine urmează, că e grea și aflarea leacului vindecător.

Dupăce se cunoaște cauza din care provine morbul, specialiștii numai decât îl vindecă, ca și medicul dupăce a constatat morbul pacientului său, atârnă numai dela observarea prescrierilor tractamentului.

Specialiștii competenți și în cazul acesta mai aproape de popor sunt inspectorii cercuali de viierit, la cari trebuie, să se adreseze respectivul proprietar, cerând ca pe cheltuielile proprii, să iasă la fața locului. — Dacă proprietarul ar vrea să fie scutit de spese, atunci cu o lună înainte, să se adreseze inspectorului cercual, care îl va aviză apoi, dacă poate ieși gratuit sau nu. — Proprietarii pot cere și dela Înaltul Minister reg. ung. de agricultură trimiterea unui om expert la fața locului.

Cuprinsul.

Prefață.

Introducere.

1. <i>Poziția locului potrivit pentru vie</i>	pag.	11.
2. <i>Examinarea pământului potrivit pentru prosperarea viei</i>	»	13.
3. <i>Pregătirea locului pentru sădirea viei</i>	»	17.
a) Căi de ajuns și corăspunzătoare.		
b) Rigolare sau iugărire corăspunzătoare		
4. <i>Folosirea pietrilor ce scoatem din terenul rigolat.</i>	»	21.
5. <i>Curățirea și netezirea locului rigolat</i>	»	21.
6. <i>Fixarea depărtării rândurilor, și a vițelor, trupinilor, buturelor sau buciurilor între sine.</i>	»	22.
7. <i>Școala de vie</i>	»	30.
8. <i>Lucrurile de preste vară ale școlii de vie</i>	»	40.
a) Sfărmarea sau mărunțirea scoarței sau crustei de pe prizme, holumbi, bilioane		
b) Ținerea curată de burueni, a spațului dintre prizme, holumbi sau bilioane.		
c) Ținerea prizmelor, holumbilor, sau bilioanelor la înălțimea avută la început.		
d) Delăturarea vlăstarilor sau surceilor netrebuincioși,		
1) Apărarea în contra peronosporei.		
f) Delăturarea mustațelor sau rădăcinilor de rouă, crescute din lemnul nobil, dacă vița e altoită.		
g) Descoperirea gradată a cepurilor sau altoilor.		
h) Culegerea sau scoaterea cepurilor și a altoilor înrădăcinați din școală.		
i) Alegerea și clasificarea cepurilor, cioacelor, cârligelor și a altoilor înrădăcinați în școală.		
j) Păstrarea preste iarnă a cepurilor înrădăcinate și a altoilor scoși din școală.		
9. <i>Altoirea viței.</i>	»	46.
<i>Altoirea în verde</i>	»	47.
10. <i>Prăbușirea, răsturnarea sau îngenunchierea</i>	»	57.
11. <i>Altoirea în muschiu sau altoirea forțată.</i>	»	59.
a) Procurarea lozelor americane și nobile.		
b) Pregătirea subiectului portaltoiului sau americanei și a viței nobile, sau altoiului în momentul altoiri		

- c) Lada în care se aşază, stratifică, şi pachetează altoii spre a se prinde şi face rădăcini.
 - d) Aşezarea sau pachetarea altoilor în lăzi
 - e) Pachetarea altoilor la vârf.
 - f) Recerinţele localului în care să tractează altoii spre a se prinde (vindecă) şi face rădăcini, respective aş formă callus (fiertură).
 - g) Tractarea altoilor în lăzi până la sădire.
12.	<i>Soiurile de struguri pentru ţinutul Ardealului</i>		»	73.
13.	<i>Soiurile de struguri pentru ţinutul Érmelék</i>		»	77.
14.	<i>Soiurile de struguri pentru ţinutul Ménes-magyarád</i>		»	78.
15.	<i>Soiurile de struguri pentru ţinutul Versec-fehértéplom</i>		»	78.
16.	<i>Soiurile de struguri pentru ţinutul Szegzárd</i>		»	79.
17.	<i>Struguri de desert şi masă,</i>		»	79.
18.	<i>Sădirea şi cultivarea altoilor în şcoală</i>		»	79.
19.	<i>Sădirea sau plantarea viei</i>		»	86.
- a) Alegerea timpului.
 - b) Groapa în cari se sădeşte sau plantează viţa
 - c) Pregătirea viţei, altoilor înrădăcinaţi înainte de a-i sădi sau plantă,
 - d) Adevărata sădire sau plantare.
20. *Lucrurile succesive în cei dintâi doi ani* » 91.

Anul întâiu.

- a) Săpatul întâiu, de ogor sau sapa mare.
- b) Delăturarea rădăcinilor de rouă date din viţa nobilă. şi a lugerilor sau vlăstarilor bastarzi
- c) Întăia stropire.
- d) Legatul, a doua delăturare a rădăcinilor de rouă, şi a lugerilor sau vlăstarilor bastarzi. *Săpatul şi stropitul al doilea.*
- e) Cultivarea mai departe.
- f) Îngropatul.

Anul al doilea.

- g) Desgropatul şi cuibăritul
- h) Depărtarea rădăcinilor de rouă date din partea nobilă şi a vlăstarilor bastarzi
- i) Tăiatul, rătezatul, copăcitul sau ciontatul.
- j) Gunoitul. Manipularea gunoiului.
- a) gunoiul de grajd (poiată).

- b) compostul,
- c) gunoiul artificial.
- k) *Păruiatul*
- «) Impregnarea, gudronarea sau oțelirea parilor, aracilor cu carbolineu sau cătran (pentru pari, araci uscați).
- ŗ) Impregnarea (oțelirea) parilor, aracilor cu soluțiune de vitriol, (pentru pari, araci verzi).
- ŗ) Impregnarea, sau oțelirea parilor, aracilor prin pârjolire sau carbonizare.
- l) Suplinirea vițelor pierite ori neprinse.

Botășirea.

- 21. *Metodele de cultură ale viei productive* » 116.
 - a) Tăiatul, copăcitul sau râtezatul viei. Scopul tăiatului.
- 22. *Celea mai uzitate metode de cultivare ale viilor roditoare* » 117.
 - A) *Metodul cep scurt și lung*
 - a) *Cep scurt*
 - b) *Cep lung.*
- 23. *Readucerea, scărițarea sau scoborîrea trunchiului sau a cracilor prea înălțați pe butuc, buciium sau butură* » 123.
 - B) *Metodul mecă, punte sau cordon.*
 - C) *Metodul ardelenesc sau de ceruire.*
 - a) Cultivarea viilor altuite după metoda ardelenesc sau de ceruire.
 - b) Cultivarea viilor nealtoite după metoda ardelenesc sau de ceruire
- 24. *Metodul cel mai nou de ceruire* » 136.
- 25. *Săpatul viei* » 138.
 - a) Săpatul întâiu, de ogor sau sapa mare
 - b) Stropitul întâiu
 - c) Alegerea lemnului de roadă, de sămânță sau ogor *Plivitul prim. Legatul prim.*
 - d) Săpatul al doilea, sau drusuitul.
 - e) Plivitul al doilea (frântul), ciontarea subsuorilor, copililor, legatul și stropitul al doilea.
 - f) Săpatul, legatul și stropitul al treilea.
 - g) Săpatul al patrulea. Ciupitul sau ciontatul lemnelor de roadă, ogor sau sămânță.
- 26. *Morburile strugurilor.* » 146.
 - a) Pălitura
 - b) Făinarea strugurilor (*Oidium Tucherii*).

27. Sulfatarea sau apărarea viilor de filoxeră cu . . . disulfid de carbon (szénkéneg).	»	149.
28. Culesul viilor	»	152.
29. Tăiatul vici cultivate după metoda ardelenescă de cercuire	»	152.
30. Îngropatul viilor productive	»	154.
31. Regularea căilor, desgropatul șanțurilor și gropilor de apă	»	157.
32. Căratul gunoiului și a parilor, aracilor	»	157.
33. Lucrurile viei productive după cum urmează unul după altul	»	158.
34. Daunele provenite din brume' îngheț.	»	159.
a) Înghețul sau brumatul de toamnă		
b) Înghețul sau degeratul de iarnă.		
c) Înghețul sau brumatul de primăvară.		
35. Daunele cauzate de grindină (ghiață)	»	171.
36. Daunele provenite din pământ (subsol)	»	174.
<i>Gălbănirea (Chlorosis).</i>		

Greșeli de tipar.

Pagina 42 rândul al doilea în loc de titlu 17 c, să se caute la titlu 20 c, pag. 94—97.

P. S.

Numai după tipărirea coalei a treia, am primit dela Inaltul minister reg. ung. de agricultură gratuit mai multe clișee, de cari m-am folosit la edarea acestei cărți, despre ce neputând face amintire în prefață, o fac în chipul acesta.

Autorul.

